

व्याकरणम् ।

GRAMMAR:

No. 1. अव्ययार्थदीपिका *Avyayārthadīpikā* Substance, country-made white paper, 10×4 inches Folia, 5. Lines, 1-8 in a page. Character, Nāgara. Date, 1796 Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Complete.

A little work on *Avyaya*, entitled *Avyayārthadīpikā* or a lamp to the meanings of *Avyaya*. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ च पुनरावर्ते । वा विक्लवार्थे, च इति प्रसिद्धिः ।
इति प्रजायां । हे इति स्फुटपादपुराणी । एव इति निश्चये ।

End. पुनर् इति अपघमविशेषयोः । स्वर इति सगुणपरस्त्रीकयोः ॥ १

Colophon. इत्ययं संपूर्णः । सन्मत् १७९६

विवरणम्—अव्ययशब्दविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 2. अष्टाध्यायी *Aṣṭādhyāyī*. Substance, country-made colourless paper, 10×4 inches Folia, 87 (of which the first is replaced by a new one of green colour). Lines, 7-8 in a page Character, Nāgara Date; 1 Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete (upto the 5th Sūtra of the fourth Pada of the eighth Adhyāya)

The well-known standard work in Sanskrit Grammar, entitled *Aṣṭādhyāyī*, or one complete in eight *Adhyāyas* (chapters) by Pāṇini. This work has undergone several editions of which that of O. Böhtlingk with German notes and various appendices is most interesting. Babu Śrīśacandra Basu of Allahabad recently published it with an English translation, embodying elaborate explanatory notes, etc. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p 155, No 367

Beginning. श्रीश्रीगुरुः शरणम् ॥

श्री येनाक्षरमुमासायमधिगम्य महेन्द्ररात् ।

कृत्यं व्याकरणं धीकं तथै पाणिनये नमः ॥

येन धीता गिरः पुंसां विसर्गैः शब्दवारिभिः ।

तमयाज्ञानजं भिक्षं तथै पाणिनये नमः ॥

अ इ उ ण् १ क लृक् २ ए ऋङ् ३ ऐ औ ऋ ४ ऋ य व र ट् ५ ल ण् ६

अ म ड ण न म् ७ भ भ ञ् ८ च ट ध ष् ९ ज ष ण ड द ञ् १० ख फ ख

ठ थ च ट त व्, ११ क प य् १२ ग ष स र् १३ ह ल् १४ इति प्रत्याहार-

नवाणि ॥

End.

शान्ति ।

Colophon. इति अष्टमाध्यायस्य तृतीयः पादः ।

विवरणम्—सुप्रसिद्धैर्वैद्यं पाणिनीयाष्टाध्यायी वङ्गजीमुद्रिता च सञ्चलिका ।

No. 3. अष्टाध्यायी Astādhyāyī. Substance, country-made yellow paper, 10×6 inches. Folia, 69. Lines, 10-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

End.

नीदाक्षरविरतोदयमगार्ग्यकाश्यपगालवानां ० अ च इति ८ ॥ ८ ॥ इवा

मभीष्टनीदव्या ऋ ॥ ० ॥

Colophon.

इत्यष्टमाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ ० ॥ अष्टमाध्यायः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥

मृचसंख्या—धीनि मृचसंख्याणि तथा तद्वर्णनानि च । प्रचलितं मृचाणि

पाणिनिः कृतवान् स्वयम् ॥

विवरणम्—पूर्वम् ।

No. 4. अष्टाध्यायी Astādhyāyī. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 54. Lines, 7-8 in a page. Character, Nigara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

The same work.

विषयसूक्तपुष्पम् ।

No. 5. अष्टाध्यायी *Aṣṭādhyāyī*. Substance, country-made paper of several colours, 10 x 1 inches. Folia, 141. Lines, 5-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1761. Appearance, very old, worn out, slightly torn in parts, writing injured in many places, and written by different hands. Verse. Not correct. Complete.

The same work.

Colophon. पाणिनिश्रुतिप्रकाशसमाप्त (१) विषयसूक्तपुष्पम् विषयसूक्तपुष्पम्
लिखितं संवत् १७६१ मार्गशीर्ष मघ १ भर्गो दीपमन्त्रेण प्रकाशितम् ।

विषयसूक्तपुष्पम् ।

No. 6. उणादिपादः *Unādisūtra*. Substance, foolscap paper, 18 x 3 inches. Folia, 11. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1703. Appearance, rather old and slightly torn in parts in the margin. Verse and prose. Generally correct. Complete.

At present there are to be found eight superior schools of Sanskrit grammar, viz., (1) Pāṇinīya, (2) Cāndra, (3) Kaumāra or Kā-lāpa, (4) Śārasvata, (5) Haima, (6) Jaumara or Sāmkṣiptasāra, (7) Vau-padeva or Maugdābodha, (8) Pādmanābha or Śaṣpadma. Of these the first, third, sixth, seventh, and eighth have chapters on Unādi affixes under such different names as Unādisūtra, Unādiśāstra, etc. The Unādisūtra belonging to the Pāṇinīya school, edited with Uyyala-datta's commentary, is noticed in the India Office Catalogue, p. 181, No. 680. Unādivṛtti, belonging to the Kā-lāpa school by Sivadiśa, is noticed in the same Catalogue, p. 204, No. 771. Unādi-pariśiṣṭa by Kramadīśvara, belonging to the sixth school is also noticed in the same Catalogue, p. 223, No. 834. Unādikōṣatikā or a commentary on Rāmaśarma's Unādikōṣa, belonging to the Maugdābodha School and Unādivṛtti by Pādmanābha, belonging to the Śaṣpadma school

are also noticed in the same Catalogue, p. 238, No. 874, and p. 244, No. 890 respectively. But the *codex* under notice does not agree with any of these nor is the name of the author, etc., mentioned in it. Consequently we could not determine its place.

Beginning. श्री रामाय नमः ।

वादेव्यादिर्वातादी ।

वातादी वाच्ये वादेव्यरे चवादिर्भवति । वादेऽशाममगुचइइइवाद्यो
यथासम्भवं परिकल्पनीयाः ॥ वा—वायुः, पा—पायुः, जरा, जटा इव
जरायुः, जटायुः, मा—मायुः, गोपुत्रं मा—गोमायुः इति इन्द्रियादि ।

End.

तिङ्लादितराः शब्दाः कृद्भिः सर्वे प्रसाधिताः ।

समासतद्धिताभ्याश्च विकारानपि साधयेत् ॥

यस्मिन् देशे प्रसिद्धा ये प्रयोजकत्वाद्भि ते तथा ।

अप्रसिद्धाश्च ये शब्दा बोध्या समान्तरास्तु ते ॥

Colophon.

इत्युवादिपादः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥ श्री दुर्गायै नमः ॥ श्री
हरये नमः ॥ ० ॥ श्री श्रीहरिदेवशर्मेण पुस्तकमिदं ॥ श्रीराधा
कालदेवशर्मेणः स्वचरं । शकाब्दा १००१ तारिक १८ वैशाखस्य ॥ ० ॥ *

विशरणम्—उवादिपद्यविषयकीडयं निवन्ध ।

No. 7. प्रक्रियाकौमुदी । *Prakriyākāumudī*. Substance, country-made colourless paper, 11×5 inches. Folia, 169. Lines, 13 in a page. Character, Nāgarī. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A grammatical work in Sūtras, arranged systematically from Pāṇini's grammar, and explained by a brief commentary by Rāma-
candra Āchāryya, son of Kṛisna Āchāryya, complete in four parts. The first part treats of Sandhi, Līnga Prakriyā, Avyaya, Stri Pratyaya, Kāraka prakriyā, Samāsa prakriyā, Taddhita prakriyā, and of the Dvīrukti prakriyā. The second part treats of the Ākhyāta,

* From the first Sūtra upto वायु the reading in Pāṇiniya and Saṅkṣipta. Sūtra is the same.

including Parasmaipada prakriyā, Ātmanepada prakriyā, and Unādi prakriyā, etc. The third, of the Kṛit prakriyā, and the fourth, of the Vaidika Prakriyā. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 164, No. 613.

Beginning. श्री मनी गुरुपादुकाभ्याम् ।

श्रीमद्विष्णुसामस्य पाणिन्यादीन् मुनीन् गुरुन् ।

प्रक्रियाकीमुदीं कुरुः पाणिनीयानुसारिणीम् ।

अ इ उ ण् । ऋ ए ऋ । ए ओ ङ् । ऐ औ ण् । ङ य व र द् ।
ल ण् । अ म उ ण् लम् । भ म ण् । घ ङ ण् । ज व न क द ण्
ख फ क ठ ट ण् टतम् । क पम् । श ष स र् । ह ल् । इति प्रत्याहार-
गुणाणि ।

End.

अनन्तात् सन्देशः शब्दा न प्रज्ञानेऽनुशासितम् ।

बालव्युत्पत्तयेऽप्याभिः संक्षिप्यीकृता यथामति ॥

प्रक्रियाकीमुदी सेयं रामचन्द्रप्रकाशिता ।

असहस्रसप्तमोवध्यात् सङ्कीर्णमयीः चिरम् ॥

लयति सुभवमूर्तिर्मुग्धदासावलीकः

प्रशमितजगतापीविद्वत्तः श्लाघनीयः ।

सचकितमिव लक्ष्मी, सेवते यत्पदानां

ललिततरकराभ्यां साधु संश्लिष्टम् ॥

मीमांसायुगलाचपादकपथुक्प्रोक्तप्रसङ्गात्पदा

दुर्ज्ञेयस्वरशास्त्रव्रतमनसा शब्दाधिकेच्छावता ।

शब्दा + + विसार्यसाधुवचनध्वान्तरिमाश्रयमा

स + + गुरुवामचन्द्रजनिता सा प्रक्रियाकीमुदी ।

Colophon. इति श्रीरामचन्द्राचार्यविरचिता प्रक्रियाकीमुदी समाप्ता । यस्यापि

अष्टाष्टिदोषाप्रतिविम्बमाहा

यदर्थदीर्घं लिखितं मयाव ।

तत् साधुमुष्ये परिशोधनीयम् ॥

विवरणम्—प्रक्रियाकीमुदीनामकोऽयं सुप्रसिद्धो वेदाकरचरित्रम् ।

No. 8. कविरहस्यम् । Kavarahasvam Substance, foolscap paper, 12×4 inches. Folio, 17 Lines, 6 in a page Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old Verse Not correct. Complete

A poem in praise of king Kṛṣṇarāja by Halāyudha It illustrates also formations of roots of the same meanings with different sound and form as well as of different meanings but similar in sound and form in the present tense. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p 262, No 925

Beginning. श्रीगोविन्दो जयति ।

जयन्ति सुरजित्पादमखदीधितिदीपिका ।
 मोक्षार्थकारविभ्र सांभ्रुक्तिमार्गमदर्शिका ॥
 लोकेषु ग्रामेषु च ये प्रसिद्धा
 * काव्येषु ये सत्कविभि मयुक्ता ।
 उच्चैश्च तावच्चविमोदनाय
 शब्दानर्हं धातुमिच्छामि ॥ १ ॥
 एकाद्या एकशब्दाद्य नामायायैकवाचका ॥
 सहशार्थाभिधानाय भिन्नार्था सहमाचरा ॥
 एकार्था तुल्यशब्दाद्य निबध्यन्तेऽन धातव ।
 धातुपारायणाभोधे पारीतोर्ध्वधिया मया ॥ २ ॥
 अल्पमल्पमुज्ज्वलीगृह्यापविचे दक्षिणापये ।
 कृष्णराज इति ख्यातो राजा सामान्यदीवित ॥
 गोपायति चित्तिमिमां चतुरजिसीमां
 पापाञ्जुगुप्तत उदारमति सदैव ।
 विभ्रं च गोपयति यन्तु वनौघकेभ्यो
 धीरो न गुप्यति मद्भयमि कार्यजाते ॥

End.

* य श्रोतति वृथाश्रान्तं न श्रोतति निरीक्ष्य ।
 प्रतिषेधति य शङ्कन् कार्यं यस्यानुसिध्यति ।
 नयन्ति यद्गुण्या सत्यं यस्यान् मयति दिदुखम् ।
 श्रिया यदति खड्गाति सरसत्या च य सदा ।
 इति समाप्तमवतनुषोदय
 कविरहस्यमिदं रसिकप्रियम् ।

End.

धातुमामिह*मौढायां दिषत्तारिंशदौरिता ।

इति स्तीत सप्तदशशब्दा षट्कीमपट्कया ।

धातुस्त्वैवंधा मीय कविकल्पद्रुम फलम् ॥

अथ यत्प्रकटाख्यानं व्यापयति ।

विद्वदनीशशिष्येण भिषक्केशवमुना ।

तेने वेदपदस्थेन वीपदेवविज्ञेय य ।

स्वर्गे मौढ्यायनाथ गुरपतिमभित शाब्दिकानां वरिण्यं

पातानि भागरात्रं भुजगयुवतयी दम्य गायन्ति कौत्सिम् ।

यस्तीर्थं शब्दपाथोनिधिमखिलमिमं गोचरं बासुरादौ

शिष्योऽकार्षीहृन्नेश कविकल्पतिलक केशविर्वीपदेव ॥

Colophon.

इति श्रीवीपदेवविरचित कविकल्पद्रुमो नाम धातुपाठ समाप्त ।*

प्रथमस्तु शकाब्दा ॥ १०५८ सन १८४४ श्रीगिरौशचन्द्रशर्मायां लिखित

कृतम् ।

विवरणम्—श्रीवीपदेवविरचित कविकल्पद्रुमामिधौ धातुपाठद्वयोऽयं निवस्य ।

No. 10. कविकल्पद्रुमः । Kavikalpadrumah Substance, country-made colourless paper, 12 x 3 inches Folio, 36 Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, and worn out Verse, Generally correct Incomplete

An incomplete copy of the same work.

विवरणान्तपुर्व्वम् ।

No. 11. कविकल्पद्रुमः । Kavikalpadrumah Substance, country-made colourless paper, 15 x 3 inches Folio, 36 Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, and worn out Verse Generally correct Complete

The same work with explanatory notes in the margin

विवरणान्तपुर्व्वम् ।

No. 12. कामधेनुः । *Kāmadhenuḥ.* Substance, country-made reddish paper, 16 x 1 inches. Folia, 31. Lines, 7-11 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1715. Appearance, old, and worn out. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Kavikalpadruma, entitled Kāmadhenu, or Kāvya-kāmadhenu. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 239, No. 877. The codex contains the text also in full

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥

येन विषयिकरणेराख्यातैर्धातुभिरुद्भिः ।

प्रकाशैः संप्रकाश्यन्ते क्रियामर्तामि वीपतिम् ।

कविकल्पदुर्म धातुपाठे विवर्तितं मया ।

धातुवृत्तिकाश्रयासमेतुर्नासाभिधीयते ।

ततः प्रयोगधातुनामित्कमादित्कलाद्यैः ।

श्रुतिर्पोष्यमिता तुल्यप्रयोगानामभेदकाः ।

तमादी यन्त्रदुचितेष्टदेशतामादित्यमुपासे ।

End.

सप्तदशशतानां सप्तदशशती षट्कोटयद्वयम् च धि धातव एव स्वस्थाने प्रतिष्ठन्त्ये प्रयोगदवाधि कलानि यद्येष्टसर्पयन्तीत्यर्थः ॥ ० ॥ ० ॥ विप्रधनेन-
श्रित्येव भिषक्किंश्वन्मुना तेने विदपदमेन वीपदेवविजेन य । यच
कविकल्पदुर्म वीपदेवेन द्विर्जन व्यलाहिस स मीय इत्यमय. पुर्व्वेण ॥ मया-
दयन्तीमहादी कीर्तये बालसमिधिप एवम् विद्या काव्यकामधेनुतर्त्ति (१) ॥
कल्पादयन्तु शब्दासाधै. सः एवेवदाहता. १ सविकरणामस्यातो व्यनिम्नं
कार्यं ।

स्वर्गे शीर्षाणनाथैः सुरपतिमभित. श्राद्धिकानां वरेण्यं

पातानि नागराजं भुजगपुत्रतयो यस्य नायनि कीर्तिम् ।

यत्तीर्था + २ + मास्त्रवाद्योनिधिवतिमिर्मे शीपदे वाहुरावो

श्रित्योऽकार्यैर्दुर्देश. कविकल्पदुर्मकः + + वीपदेव ॥

श्राक्ते श्रायकलोत्तिस्यु श्रमिभिः पठ्या तिवी छक्ति

मासि चात्रपुत्रे वृधस्य दिवसे पदे सिते षचके ।

ये रीद्विद्यभिधानके नगसुतापाददधं चेतसा

छत्वा नाम लिखेत् पुनः कविर्द कामीयति. कामदे ।

नमोऽपि करदन्धवज्रमे

दरिद्रदारिद्रविनाशकारके ।

मदा सुखं हि च मे प्रकाशये ॥

त्वद्विपद्यारथैककामये ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—कविकल्पद्रुमटीकादधीत्ये काव्यकामधेनुनामको निबन्ध ।

No. 13. कातन्त्रपरिशिष्टं महत्ति । Kātantrapariṣiṣṭam mahatti
Substance, country made colourless paper, 18×21 inches. Folio 25
Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very
old, worn out, and writing slightly effaced in parts Prose and verse
Generally correct Incomplete

A grammatical work consisting of rules supplementary to the
Kātantra, entitled Kātantrapariṣiṣṭa with a short commentary,
entitled Vṛtti, by Śrīpati Datta. Noticed in the Catalogue of the
India Office Library, p 201, No 761

Beginning. श्री नमो गणेशाय ।

संसारतिमिरमिहिरं महेशमधरम् ।

इति नत्वा विविधमुनितलहटं द्रुम कातन्त्रपरिशिष्टम् ॥

उद्दिष्टादेशम् ॥

आदेशस्य उद्दिष्टवर्गीत्यधिक्रियते । आक उद्दिष्टवत् महत्कार्ये ।

स्वप्नेतिरिचो ॥

इतिरिचो परत स्वप्नादेशस्य उद्दिष्टवति । स्वेर स्वेरी स्वेरादुपलभ्यता
दिना सिद्धे इतिनृपद्वयभीरिष्येत्युक्तिनिवृत्तये ।

अचस्योद्दिष्टम् ॥

ऊह्रिष्यो परत अचस्योद्दिष्टस्य उद्दिष्टवति ॥ अच्योद्दिष्टो सेना पूर्वपदस्या
दिति पल ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति वेदमन्त्रोपाध्यायश्रीश्रीपतिदत्तविरचितायां कातन्त्रपरिशिष्टस्योऽन्ति
मकरार्थं समाप्तम् ।

विवरणम्—द्रुमकटोद्भिद् महत्तिकस्य कातन्त्रपरिशिष्टस्य सविधमकरार्थावधिवर्गसमाप्त विद्यते ।

No. 14. कातन्त्रपरिशिष्टसूत्रम् । *Kātantrapariśiṣṭasūtram.* Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia 16 (of which foll. 1-6 are wanting). Lines, 2-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Not correct. Complete.

This codex contains only the Sūtra part of the work, attributed to the same author. It is complete in seven Prakaranas, viz., (1) Sandhi; (2) Nāmaprakaraṇa; (3) Kāraka; (4) Śatva, (5) Nātva; (6) Stryadhikāra; (7) Samāsa.

Beginning. नानि ।

End. यथाद्यादीनि । न मधुसूदिनादीनि ॥ सर्वानेऽन्यथाभावेन ॥ शेषे ह्यधोः ॥

Colophon. इति वैद्यमहामहोपाध्यायश्रीश्रीपतिदत्तविरचितं कातन्त्रपरिशिष्टसूत्रं समाप्तप्रकरणं समाप्तं ॥ श्रीश्रीगुरुवे नमः ॥ ० ॥ श्रीश्रीदुर्गायै नमः ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽभिन् कातन्त्रपरिशिष्टसूत्रं समाप्तप्रकरणं विद्यते ।

Besides this, the codex contains also rules on the Unādi affixes, but incomplete.

No. 15. कातन्त्रपरिशिष्टटीका । *Kātantrapariśiṣṭatikā* Substance, palm leaves (Tāḍipatra) 23 × 2 inches. Folia, 166. Lines, 3-4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, worm-eaten, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the preceeding work, entitled *Kātantrapariśiṣṭa-prabodha*, by Gopīnātha Tarkācāryya, son of Paśupati Ācāryya Sīma. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 202, No. 763.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥

श्री आतो धरणीधरेन्द्रतनयायाग्निसाधोदहा-

सक्तान्मानवमानसान् पश्यन्तेराचार्यमिदं नत ।

कीर्त्तिर्जीवितमोक्षरश्मिस्तुदन्नेति श्रियः

दानानीतरवारितधरादीनानि देव्यारितः ॥

सोऽय गूरिसभासभाजितमति कामाभिरमाकति

सन्दीप्तमेकवशीकृतेद्वरमति श्रीदीजनासन्ति ।

श्रीपीनाय इमसकार मधुरव्याहारवागीद्वर

नर्काचार्यवर सदर्थचतुर सश्रीकविद्याधर ।

इह खलु सकलविद्वज्जनकुञ्जरव्यातिप्राप्तनिखिलविघ्नहन्दीप्तसारणकारण
प्रारम्भकर्मापकारकरणहरिनमस्कारपुर सरं यद्यमारभतानलप्रिधम्भ
शिवान् शिष्ययिन् करोति ससारति—

End.

नाति ।

Colophon.

इति श्रीमदश्रीपीनायतर्काचार्यविरचिते परिशिष्टप्रबोधे अलव्याख्या
समाप्ता ॥

विवरणम्—श्रीमोपीनायतर्काचार्यविरचितपरिशिष्टप्रबोधाभिधकातन्त्रपरिशिष्टटीकाद्वितीय
निबन्ध ।

No. 16. **कातन्त्रवृत्तिः ।** *Kātantravṛttih* Substance, country
made yellow and reddish paper, 18 × 5 inches Folia, 115 Lines, 3-6 in
a page Character, Bengali Date, Saka 1753 Appearance, old with
different hand writings Prose. Generally correct Not complete

Katantra or Kalapa Vyākaraṇa primarily consists of sūtras or
grammatical rules by Sarvavarman, and is complete in four sec-
tions, viz, (1) Sandhi, complete in five chapters, (2) Nāma, in six
chapters, the last three of which are called Kāraka, Samāsa and
Taddhita padas respectively, (3) Ākhyāta, in eight chapters, and (4)
Kṛit in six chapters Papdita Durga Sinha has made a concise
commentary on the sūtras, entitled Vṛtti, sometimes Daurgasidhi.
The codex contains the text with the vṛtti upto the end of the
Ākhyāta section Noticed in the Catalogue of the India Office
Library, p. 196, No. 730 See also the interesting account of
Kātantra School and of Durga Sinha, specially in the second series,
Notices of Sanskrit MSS Vol I, Preface

Beginning. श्रीमदी नमोऽयम् ।

इह दद नमोऽयम् ।

कातन्त्रवृत्तिः ।

सिद्धी वर्णसमासायः ॥

सिद्धः खलु वर्णानां समासाधी वेदितव्यः । न पुनरन्यथोपदेष्टव्य इत्यर्थः
सिद्धशब्दोऽत्र निर्यायो निष्पन्नार्थः प्रसिद्धार्थो वा । यथासिद्धमाकाशे सिद्ध-
मन्नं जायिष्यः सिद्ध इति वर्णो यकारादयः । तेषां समासादपाठक्रमः ॥

तत्र चतुर्दशादीं स्वराः ॥

तस्मिन् वर्णसमासायविषये आदी ये चतुर्दश वर्णास्ते स्वरसंज्ञका भवन्ति ।
अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ए ऐ ओ औ । यथातुकारेण ऋष्य लुका
रोति तथा दीर्घोऽप्यस्तीति सतम् ॥ स्वरप्रदेशाः स्वरवर्णवच्च नामोत्पेव-
मादयः ।

End.

अरपूर्वत्वे ससम्यचरे च गुणाः ॥

अरपूर्वत्वे सम्यचरे च गुणसंज्ञिते ॥ एकं पूर्वमेकारमपेक्ष्य अपरधीकार-
मपेक्ष्य इति गुणप्रदेशानाद्यानाधीर्धातुविकरणयोर्गुण इत्येवमादयः ॥

आदत्तरे च ह्रिः ॥

आदत्तरे हे सम्यचरे च ह्रिसंज्ञिते । आर ऐ औ ॥ ह्रिप्रदेशा
ह्रिरादौ सग्रे इत्येवमादयः ॥ ० ॥ मि

Colophon. इति दीर्गसिद्धां वृत्तावाग्यानेऽष्टमं पादं ॥ ८ ॥ ० ॥ शकाब्दाः १७५११११२३

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् दुर्गसिद्धकृतह्रिसिद्धितस्य कलापापरपण्यांशस्य कातन्त्रव्याकरणस्या-
ख्यातानावधिकीं वर्णते ।

No. 17. कारकोलासः । Karakollāsah. Substance, country-made colourless paper, 15×2½ inches. Folia, 6. Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1680. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Versa. Generally correct. Complete.

A little treatise on Kāraḥ in verse, entitled Kārakollāsa, by Bharata Sena, the famous commentator of the Vaidya. caste. The peculiarity of the book is that all examples are in verse, originally composed by the author on Kṛiṣṇa, Śiva, etc.

Beginning. श्री तारिण्ये नमः ॥

त्रैलोक्यत्रायकर्तारं नत्वा गौरीमहेश्वरं ।
करोति कारकीर्णसं पथेन भरती भिषकः ।
कारकं स्यात् क्रियासूत्रं क्रिया धातुर्धेयं उच्यते ।
धातुवन्निविधा धोरुक्ता केचिदकर्मका ।
सकर्मकाश्च कतिचित् कतिचिच्च द्विकर्मकाः ।
न साधयितुमीशा ये वक्षन्तरमकर्मकाः ।
सप्तमात्मार्थकास्तु भूवादयः समुदीरिताः ॥
याता भवति गोविन्द सदा भाति महेश्वरः ।
चित्ते तिष्ठतु न शम्भुरेवमन्धेऽप्यकर्मका

End

अपरेण प्रयुज्य न च धिगति कल्पयित् ।
किं कर्म कस्य वा वृत्त इत्यादिकमपीक्षते ॥
कारकीर्णी विधि स्वल्प मयाप परिकीर्तितः ॥
विश्लेषेण विज्ञेयस्तत्तत्तत्परिवर्तितः ॥

Colophon

इति महामहोपाध्यायसद्वैद्यगौराङ्गमल्लिकाभक्तभरतसेनकृत कारकीर्णसं
समाप्तः ॥ श्रीकृष्णः ॥ श्रीशुभचन्द्रशर्मणः पुस्तकः ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥
॥ ७० ॥ ७० ॥ श्रीरामचन्द्रो जयति ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥
श्रीदुर्गा ॥ श्रीहरिः ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥
७० ॥ ७० ॥ ७० ॥

विवरणम्—श्रीभरतसेनविरचित कारकीर्णसंभिध कारकविषयकीर्णं पद्यनिबन्धः ।

No J 48 कारकचक्रटीका । Kārakacakraṭīkā Substance country
made colourless paper 18×6 inches 10 lines 11 lines, 9-10 in a page
Character, Bengali. Date Śaka 1731 Appearance not fresh Gener-
ally correct. Complete.

A commentary on Bhavānanda Śidhāntaśāstra's Kārakacakra or
rātkārakavivaraṇa a disquisition on the grammatical functions of
the cases, entitled Rāṭī, by Rudra Tarkavāgīśa Bhaṭṭācārya a
grandson of the author Bhavānanda

Beginning. श्री लक्ष्मी गणेशाय ।

प्रथम परमाण्वन्तं शीरेण् शीपद्विषम् ।

अष्टेय तन्मते रीटी कारकाद्यनिर्णयः ॥

क्रियति क्रिया धालयः तन्निमित्तत्वं तत्कारणत्वमित्यर्थः । तन्मते निमित्तत्वं
न भाषात् सम्प्रदानापादानधीव्याप्तेः किन्तु भाषात् परस्परं साधारणं ।
तथाह सम्प्रदानादेरिति आदिना अपादानसंयुतः । अन्तर्गते (१) ददन्त्या-
कारकेच्छा । इदमुपलक्षणं पतनपतित्वस्य कर्मधीव्याप्यभावाद्वादिभावादे-
त्यपि धीयः ।

End.

यस्य चेति यस्य भावेन क्रियया सह भातुमत्त्वं भाव चक्ष्य क्रिया तस्य
सममानाधिकरत्वेन प्रतिपत्तिः तद्विधकपदान् समतीति गणार्थः ।
दर्शनादिति इदमुपलक्षणं शीपु दद्यामानात् तत इत्यादी तादृशक्रियासमान
कामीनलबाधेन वर्तमानासादिमामानाधिकरणस्यैव रीधाद्य इत्यपि
धीयः । पूर्वपरतयेति मधीयस्यैव सकर्मतादिरभिधी वा वृत्तात् ।
कालिकदेशिकस्यैव क्रियेय रीयः । तत् त्वं दध्येत्यादि पुष्पनिहताद्यर्थं
नन्वेवं क्वचि भाष्यादिष्वप्याविरोधादाह यस्य इदमपि व्याख्यातार्थं
क्रमिति ॥ ० ॥

Colophon.

इति भाष्यार्थं कृत्वा मन्त्रोदितकर्मवागीशभाष्यार्थविरचिता पितृमहकृत
कारकाद्यनिर्णयटिप्पणी समाप्ता ॥ (भाष्यादिभिस्तु विधुमानक-
लवाग्नि शक्त्य जीवदिवसे अलिखन्महीवी श्रीहरियन्त्रदेवकर्मणा लिखि-
तं कारकटीकितं । श्री लक्ष्मी श्रीरामचन्द्राय ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ श्रीगुरुवे
नमः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ चिरजीविश्रीमधुमुदतकर्मवागीशजीर्णनारायणकर्म-
पद्मानदीर्घावोः पुस्तकमिदम् ॥

विष्णुचम्—महामहीपाषाण्यधीमवानन्दमिहामवागीशपीतशीद्वतकर्मवागीशभाष्यार्थविरचित-
रीटीनामकः कारकचकटीकादपीत्ये निबन्धः ।

No. 19. काशिकाहृत्तिः । Kāśikāhṛttih Substance, country-
made colourless paper, 15x5 inches. Folio, 186 (each chapter with
separate fol. marks). Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgari. Date
Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts, and
with different hand writings. Prose. Generally correct. Incomplete.

The original commentary on the Aśādhyāyī of Pāṇini by Jayāditya and Vāmana. Jayāditya after having written the work upto the end of the third pāda of the fifth Adhyāya left it incomplete, and Vāmana afterwards finished it. It is a most famous work in the Pāṇinīya school and has undergone several editions. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 159 No 591 592. The codex under notice contains from the latter portion of the second pāda of the third Adhyāya upto the first portion of the fourth pāda of the eighth or last Adhyāya together with the text. All sūtras and colophons are marked with red colour.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon इति काशिकायां इतो अष्टमस्याध्यायस्य तृतीय पादः ॥

विवरणम् — काशिकाहस्तिनाम पाणिनीयाष्टाध्याया सोदाहरणव्याख्यास्वरूपा, जयादित्यनाम नाभा विरचिता सुप्रसिद्धैव बहुमो मुद्रणं गता च । पुस्तकेऽस्मिन् तृतीयाध्यायस्य तृतीयपादां त्वाष्टीष्टमाध्यायस्य अतुर्थपादप्रथमांशवधिकी यत्नी विद्यते ।

No 20 कृद्विवरणम् । Kṛdivivaranam Substance countrymade white paper, 12 x 8 inches. Folia, 31 (of which fol 27 is wanting) Lines, 9-14 in a page. Character, Nagara. Date, Samvat 1878. Appearance, old torn in parts, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the rules regarding the kṛt affixes complete in one Pariccheda entitled Kṛdivivaraṇa by Kṛṣṇātha. The codex contains the text also, and upto fol 17 all sūtras are marked with red colour.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥

अथोपादयः । आदेरेण । कृ कञ् करणे । करोति रचयति चित्रं य इति कर्त्तरि काहः । शिथी चित्रकर काकरिति चित्र । वा गतिरस्य नयो नाति भूतलङ्घयति य इति कर्त्तरि वायुः । पारचये । पाति रचयपारगत्या जन्तू य इति कर्त्तरि वायु मुदम् । जि जये । जययमि

जयति रोगान् य इति कर्मरि आयुः शोधधुम् । इति प्रसेपणे ।
 मिनोति प्रक्षिपति देहं लम्बां य इति कर्मरि मयिः विषम् । राधसाध-
 संमिहो । साधोति परकांयाणि य इति कर्मरि साध । अद भक्षणे ।
 सु पुर्वः । सुतरामयते भज्यते लोकोय इति कर्मणि स्वादुः ॥ अग्रङ्
 व्याप्नो मङ्गले च ॥ अग्रुते व्याप्नोति क्षेत्रे परिपाकं य इति कर्मरि आग्र ।
 आग्रर्षोद्दि. पाटुम् आदित्यसरः । दृ विदारणे । दीर्यते लुप्ये कने
 र्यदिति कर्मणि दाह काष्ठे । वन धन सम्भक्तौ । मनति विभजते खण्ड-
 खण्डमदौ य इति कर्मरि मानुः । सुःप्रव्य मानुरन्तिग्रामित्यसरः ॥ अर-
 गतिभक्षणी । अरति प्रक्षरति मनोहरतया सकलमन सु यत इति
 कर्मरि आर रम्ये ।

End.

• वर्षमाषाद्वर्षे कारी रादिप्फो वा प्रकीर्णित ।

यथा ककारोऽकारश्च हलचोर्विधिरिति ॥ १८० ॥

वधांतकार इतीष्टु व्यञ्जनादेव सम्प्रतः ।

वर्षागुणाद्यरेत्युक्ता नाचो सम्भवति त्वयम् ॥ १८१ ॥

तत्रावर्णदृशावर्णम्भरयो समवेतितः ।

वर्णत्वादेव इष्टीयो रकारो रेफ इत्यपि ॥ १८२ ॥

नुमादेर्विहतिः नुवमाधनानुकमादिह ।

सोदाहारा कृता विद्भिः सदृशा पूज्यतां प्रुवम् ॥ २०० ॥

Colophon,

इति काशीनाथकृते ललितवर्णे नुमादिनृतीये परिच्छेदः ॥ • ॥ शुभ सम्प्रतः ।

१८०८ अक १०४३ ॥ • ॥ श्रीशिवचरणाभ्यान्नमः ॥ • ॥ श्रीशिव ।

विषयम् — ललितवर्णाभिषेकललितवर्णकम्पाणी व्याख्यादपी निबन्ध श्रीकाशीनाथविरचितः ।

No. 21. कैयटसहितं महाभाष्यम् । Kaiyatasahitam Mahābhāṣyam
 Substance, country-made white paper, 15 x 8 inches Folia, 40 Lines,
 15-31 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old
 Prose Generally correct Incomplete

This codex contains only the first pāda of the second chapter of
 Patañjali's Mahābhāṣya or the great commentary with the gloss,
 entitled Bhāṣya Pradīpa, of Kaiyata, son of Jaiyata

• पुनर्केऽभिन् कैयटकृतप्रदीपसहितं पातञ्जलमहाभाष्यं द्वितीयाध्यायप्रथमपादाधिकं वर्णितः ।

No 22 पदमञ्जरी । Padmañjarī Substance country made coloured paper 11 x 4 inches Folia 70 (of which fol 1 is wanting) Lines 8-10 in a page Character Nāgara Date 1**8 Samvat* Appearance, very old worn out torn and worm-eaten in parts Prose Not correct. Incomplete

Padmañjarī is a commentary on the Kāśīśāstrī by Haradatta Miśra. Noticed in the Catalogue of the India Office Library p 160 Nos 597-600. The codex under notice contains only the fourth Pāda of the sixth chapter.

एतद्विष्णुं दृष्ट्वा यद्यन्मृगयामाणा काशिकाश्रमिणीकादवा पदमञ्जरी वर्तते ।

No 23 कैयटमञ्जितं महाभाष्यम् । Kaiyatasamhitam Mahābhāṣyam Substance Kāśmīrī white paper 10 x 9 inches Folia 374 Lines 13-20 in a page Character Nāgara Date ? Appearance old and worm-eaten in parts Prose Not correct. Incomplete

This codex contains upto the end of the third Pāda of the fifth Adhyāya of Patanjali's great commentary on the Aśtādhyāyī of Pāṇini with the gloss of Kaiyata, each Adhyāya having separate folio marks. Thus the first Adhyāya ends in fol 103 of which the first ten are wanting the 2d in fol 88, the 3rd in 86, the fourth in 68 and the 5th in 39.

एतद्विष्णुं कैयटमञ्जितं पातञ्जलमहाभाष्यम् दृष्ट्वा यद्यन्मृगयामाणा काशिकाश्रमिणीकादवा पदमञ्जरी वर्तते ।

No 24 कैयटवृत्तिः । Kaiyāvṛttih Substance country made white paper 10 x 5 inches Folia 96 Lines 12 in a page Character Nāgara Date ? Appearance old Prose Generally correct. Incomplete

This codex contains a fragment of Kaiyata's gloss on the Mahābhāṣya of Patanjali having all the quoted passages marked red.

अथायममृगं कैयटवृत्तिर्वर्तते ।

* The characters in the full are convention

No. 25. गीर्वाणपदमञ्जरी । *Gīrvāṇapadamañjarī*. Substance, country-made colourless paper, 9 x 5 inches. Folia, 13. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaṁvat 1819. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete.

* A little treatise on the use of Sanskrit words, in the form of a dialogue between a householder and a Sannyāsīn of Benares, entitled *Gīrvāṇa Padamañjarī*, by Varadārāja Bhaṭṭa. It is not a grammatical work at all or a rhetorical one, it is rather a treatise on colloquial Sanskrit composition.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा वरदराजेन श्रीगुरुन् भट्टेन वैदिकाना ।

व्यवहाराद्ये कतिपयसंस्कृतपदानि मया लिख्यन्ते ॥

अथ मया खानार्थं गन्तव्यम् । शीघ्रं तर्हि गन्तव्यं । पाकस्तु जातः ।
कति ब्राह्मणा भोजनार्थं सान्नेयाः । एकएव ब्राह्मणं खानेयं । खानं
सामर्थी तर्हि दातव्या । जलपात्रं याज्यं । कुशा दास्याः । तिना
यास्याः । स्वपानं दास्ये । तिलकसाधनं दास्ये । गुडवस्त्रं दास्याः ।
उत्तरीयं दास्याः । एतन् सत्त्वं गृहीत्वा मणिकर्णिकायां गत्वा यथाविधि
द्यात्वा सन्नान्निदिना समुदायं गत्वा दण्डवत् प्रणामं कृत्वा स्वाग्निं, भिक्षार्थं
अःमलज्यमिति प्रार्थनीयाः ।

End.

न भुक्तं मया स्वाग्निः । मम यदस्तु भक्षणयोग्यं तद्वैव मया गृहीतं
स्वाग्निम् ।

कृता वरदभट्टेन गीर्वाणपदमञ्जरी ।

गणेशप्रीत्यर्थं चैव वैदिकप्रीत्यर्थमभवत् ॥

Colophon.

इति श्रीगीर्वाणपदमञ्जरी समाप्ता । शुभ भूयान्, माङ्गल्यं ददतु श्रीगुरुः
शुभमस्तु इदं पुस्तकं लिखितं वर्षेन स मीरारजुनेन लिखितं स्वार्थे वा
परार्थे वा श्रीगुरुं संवत् १८४८ आश्विन शुक्ल-द्वितीयायां भागे वासरे
लिखितं गणेशदत्तकान्यकुजेन मिश्रेण । शुभमस्तु ॥

विवरणम्—गीर्वाणपदमञ्जरीनाम संस्कृतवाक्यव्यवहारविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 26. गूढार्थदीपनी । Gudhārthadīpinī Substance, country made white paper, 13 x 6 inches. Folio, 100 (of which fol. 25 is wanting) Lines, 5-10 in a page. Character, Nagara Date, Śaka 1535 Appearance, old and slightly torn in parts with different handwritings. Price Generally correct. Complete.

A short gloss on Patañjali's Mahābhāṣya explaining or clearing up all the difficult passages, entitled Gudhārthadīpinī, by Sadāśiva Bhaṭṭa, a pupil of Kamalakara Dikṣita. The passages of the text are marked with red colour.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

भूतिभूषितगाथाय दिनम्बरदिङ्मिम ।

अङ्गीकृतकलवाय नमोऽपुन्याय यागिन ॥ १ ॥

गाङ्ग कुटा ॥ कैयटेन च गाङ्ग कुटादिभ्य इति गाङ्गकुटादि सर्वेषु
लेनाञ्जित्त्वित्तो विधान अनन क्रियत ।

End.

अन्ते तु खय इति पठन्ति तस्मिन्नापि पाठ प्रथमानामव न्याजित पर्यवस्यति ।

Colophon.

इति श्रीमदनवेशप्रसादप्राप्तसत्प्रज्ञाभासुरविदुरगिरीमखिदनावेयपुत्रपाद
शिशु व्याकरणार्थवकपधार गीलिङ्गीदनामककमलाकरदीपितपरसमारा
धनसमधिगतमहाभाष्याशयगुत्तल्लय श्रीमत्सकलविद्यानिपुष्पान्वाविशिरी
मन्त्रिसद्विमुक्तनैलकण्ठिभट्टारकपादपरिचयाय (अ १) सप्तमलाशानस भट्ट
मदाशित्रय कृतौ गूढार्थदीपनामङ्गलीऽध्याय समाप्तिसदात् ।

पितृत्वर्यमभ्यस्य भाष्य भाष्यविदा सर्वे ।

कमलाकरमाराज्य व्यधनेद सदाशिव ॥

श्री ॥ शङ्करसमुदावापिमित आश्रित ॥ ६ ॥ ॥

विवरणम्—श्रीसदाशिवभट्टप्रणीतमहाभाष्यगूढार्थदीपनीनामकटीकादीपय प्रबन्ध ।

No. 27 विवरणमहिता चङ्गदामष्टिकारिका । Vivarapasaṁhita Cingadāmaṣṭikā Substance, country made white paper, 12 x 6 inches. Folio, 10 Lines 10-15 in a page. Character, Nagara Date, Śaka 1876 Appearance, old. Price and verse Not correct. Complete.

This code contains kārīkās or ślohas on some grammatical principles relating to Kṛt, Talhita, Kāraka and Samāsa, entitled

Vṛttikārikā, complete in 61 kārīkās, by Cāṇakya or a Bauddha author, with a commentary called *Ṭīkā*; the author is not mentioned.

[illegible]

Beginning of the text. श्रीहर्षे नमः ।

पूषाः पारमिता दिन मासि यद्वचनं जनम् ।
 सुगताय नमस्तस्मै कृतज्ञत्वाय सावित्री ॥ १ ॥
 जयन्ते यदनुष्णानाश्रयतां वाम्बिभूतव ।
 विभुर्जयति सद्युद्धीधनुर्मांसादिमांसन ॥ २ ॥
 अमुरजो गुणान् भूय विरजो हृष्यानि यत् ।
 मध्यान्नाय नमस्तस्मै विभक्तेर्गुणदीपयोः ॥ ३ ॥
 सन्ध्यां प्रदमासायां परमार्गं कति स्थितः ।
 ब्रुत तमुपदेत्यामधगुर्विधोपधोनिभम् ॥ ४ ॥
 यकिप्रद्ये विधोयन्ते त्यादितत्यादिमहिताः ।
 समायो वा भवेद् यच्च स उल्लः प्रदमा ततः ॥ ५ ॥
 लज्जयादेव यद्वलि संख्यां त्यादयः परम् ।
 निहसंख्या विभक्त्योऽनु कृतज्ञितसमायकाः ॥ ६ ॥
 ययोर्मांसीर्ब्रह्मा वा यदि वार्षं समुद्धतः ।
 लज्जयादिता संख्या त्याघादौ वा विज्ञेयम् ॥ ७ ॥
 यज्ञतेर्विज्ञेयं विधोयन्ते ययोर्विधः ।
 योवचः यज्ञते संख्या यद्वलि विज्ञेयं नृ ॥ ८ ॥

End of the text. तद्विगतं समाहारे आदुर्गपदे पर ।
 स सप्तमोद्दिष्टं संख्या संख्येयवाचिभि ॥ २० ॥
 • प्रथमं तत्पुत्रवापुष्मो तेन आद्यं तदावर्ष ।
 द्वावेवं परमांश्च वदुर्गोद्दिः स सप्तमे ॥ २१ ॥

Dikṣita, entitled *Tattvabodhini*, by Jñānendra Sarasvatī, a pupil of Vāmanendrasvāmīn. This work has been published in lithograph and print with or without the text at Benares and Bombay. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p.175, No. 654-655.

Beginning. ॥ १६४ ॥ श्रीमद्गुरुवर्यभ्यो नमः ॥

मया विष्णुर् मां कृता च गुरुद्वयम् ।

मिहान्कौमुदीव्याख्यां कियते तत्त्वबोधिनी ॥ १ ॥

विद्वद्विद्यातामृजं मद्रुहं जिज्ञासुं निवृत्तं अक्षीरितं प्रतिपन्नानि मनि
तयमित्यादिना तदीयया यया तमं संख्याया अययि तयय विविधो अयय
वयोऽयय मलावो विद्वत्तातत्त्ववतनारी कलयः मनेहचेष्टादिकल्पेण मने-
रतं तकारी मने एव इत्युच्यते गुरुद्वयं द्विवृत्तिः । किदित्यवर्तमानं एव
करवारा तेषां पाणिनिकात्यायनप्रत्यक्षयोः अयं मनिवयं मन् मद्रुहं
ममकृतेत्येवेषां अयं मनेत्यादिना अतर्थां व्याख्येयं उपपदविभक्त-
कारकविभक्तिर्बोध्यतीति वक्तव्यमात्राप्रत्यक्षीति ईशानितिवद्वितीयाया
एव पुनरात् किंच अतर्थां उक्तिरिति एते मम कल्पेण निवृत्तत्वात्
तदीये अतर्थां न ममकृतं वदद्वयपरिभाषाया एतेन अयं मने ममकृतं
अयमवमद्वयमिति मित्यर्थे विवचया कियार्थोपपदभेद्यादिना अतर्थांति मन्
एव मद्रुहो भविष्यति ।

End. Not legible

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीवामदेष्टव्यामिषवर्धनैकज्ञानेष्टमर-
मनोज्ञतायां मिहान्कौमुदीव्याख्यायां तत्त्वबोधिनीं कृतं समाप्तमवततम् ।
इति श्रीतत्त्वबोधिनी समाप्ता । श्रीरत्न । कल्याणम् । यादवं पुनः
१४ (१) तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमगदं वा मम दीवी न
दीयते । तेनाद्रुहं जलाद्रुहं + + + + मद्रुहं न दातव्यमेत-
दिति पुनिका ॥ २ ॥ एते मवन् ॥

विवरणम् - श्रीज्ञानेष्ट मरमनो विरचित-तत्त्वबोधिनी नामक सिद्धान्तकौमुदी-व्याख्या कपीर्ष-
निरुधः ।

Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout
Prose Not correct Incomplete

An incomplete copy of the same work.

পুস্তকটিকে নতুনখিঁচি মসৃণ করিতে ।

No 30. धातुचन्द्रिका । Dhātucandrikā Substance, country
made colourless paper, 21 x 3 inches Folia, 17 Lines 4-6 in a page
Character, Bengali Date, Saka 1772 Appearance old Verse
Generally correct Complete

A treatise on Dhātus or roots in verse according to Vopadeva
entitled Dhātucandrikā by Thākuraḍasa Nṛayapañchānana, son of
Mrityunjaya Sarasvatī, grandson of Rama Sankara and great-grandson
of Śatamanyu, a descendant of Kāmadeva, belonging to the Mukho-
pādhyāja family

Beginning. श्री हरये नमः ।

मयस्य पार्श्वतीक्ष्णाशायलक्षकविक्रमः ।
विपटाकुरदामेन भवादादिमय देवते ॥
परानुबन्धानुत्पाद्या प्रायोऽत्र प्राप्तं विना ।
मूलशेषत फल श्रेय ज्ञाप्यदशारथायकः ॥
माह गतो वर्जने मन्वादाने प्रादौ समर्पये ।
मन्वादितापयोर्वा पदपाने वा वर्जने स्थितौ ॥
अथ आदि ।

End

द्वय द्विसे द्विसे वधे गर्ह कृतमे वदन्मह ।
न दाने वदति भावि न्याय वद शनौ नि नृ क्षत्र ।
नृक्षत्र रने धीना भवादयोऽपि बुरादयः ।
माह धातुना कुरादितमपौषते ।
पञ्चापञ्चन ज्ञतेय धातुचन्द्रिका ।
पठोगदर्शनादन्वाय यथावयमुदीरयेत् ॥
य काम वक्तव्यकोमिकर ज्ञतोम
मद्राममहत्सुधो मतमन्वुत्त ।
मन्वस्य वदिवरीजनि मतकरीरी
इकारोमदीयकव्याकवक किलेताम् ॥

Colophon. इति मुग्नकलरवाकरोद्भुतपण्डितरत्नश्रीमल्लभ्यसरस्वतीभट्टाचार्यात्मज-
श्रीठाकुरदासन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिता धातुचण्डिका समाप्ता ॥ श्री
दुर्गाशिवाय नमः । श्री तत् सत् । शकाब्दाः । १००२ ।

विवरणे—सुखीपाठ्यायवैशसम्भूत मल्लभ्यसरस्वतीपुत्र ठाकुरदासन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचित-
मुग्नकलीधनुसारिधातुविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 31. धातुदीपिका । Dhātudīpikā Substance, country-made
white paper, 18 × 3 inches. Folia, 4 Lines, 5-6 in a page Character,
Bengali Date, ? Appearance, old Prose Generally correct
Incomplete. .

A commentary on the Kavikalpadruma, entitled Dhātudīpikā,
by Durgādāsa, the famous commentator of the Mugdhabodha.

Beginning. श्री नमः श्रीकृष्णाय ॥

नत्वा श्रीशमिरीश्री श्रीदुर्गादासशर्मा कियते ।

कविकल्पद्रुमटीका विषयसूत्रा धातुदीपिका नाम ॥

कति कति सत्यपि सन्त सन्तीषान् भजन्त इतरगुणै ।

ये परगुणलवलम्बा दुर्गादास प्रणमति तेभ्यः ॥

सुखाय ज्ञानवर्गाणामपेति परिभाष्यते ।

अन्वयाः सूर्यवल्लभा च आ इत्यादयः स्वरा ।

ए संज्ञा शब्दसङ्घा अन्त्यात् प्रागुपधा भवेत् ॥

श्रीवीरदेवी धातुपाठ विकीर्णं प्रारिभितममात्रं शिष्टाचारप्राप्त मण्डल
भावरति ।

शब्दाकरकरयामभर्ममण्डलमण्डन ।

ज्ञानात्मानननायनमादित्यं तमुपाख्यते ॥

तं प्रसिद्धं आदित्यं उपाख्यते सैवामरे वधमिति ऊह्यम् । तत् शब्दोऽयं
प्रसिद्धत्वादयच्छब्दं नापेक्षते तथाच तं केशपात्रं प्रसस्योत्य कथं प्रालभियत्
शिक्षितं चमर्थः । इति कालिदासः । यन्मौनकथं व्यापनायादित्यस्य
यन्मन्त्रपदा प्रतिपादयन् विशिष्टान्याह शब्दाकरत्यादि शब्दानामाकरा
जन्तुपक्षिण्यानां तत्र करयाम, किरणसमूहो यस्य तं अर्थानां मण्डलं
समूहो मण्डलं यस्य तं तथाच स्यान्मण्डलं वादशी राजके च ईशे समरेऽपि

अ चक्रवाडे इति विद्वत्काम ज्ञानाद्यात्मानो ते न विद्यन्ते आद्यतो यस्य
ते निवृत्तिमर्थः । पक्षे मे प्रसिद्धपुष्पलस्यधान्यस्यमाद्यहं । आदित्य
सूक्ष्मनिवृत्तिपक्षः । अयमुदयति मुद्राभङ्गम परिनीनामित्यादिवन् अमा
धारणविशेषैर्विशेषीपस्थितिर्भवति तादृशविशेषाद्याह शब्दाकरित्यादि ।
शलाकरा करयाम इव यद्य त । अयमश्वत्थमश्वत्थमश्वत्थमश्वत्थम
लक्ष्मीपमान ज्ञानात्मानमिति । ज्ञायते अनेनेति ज्ञान ज्ञानसाधने
तदेवात्मा यस्य त अनाद्यन्तमिति वेदाद्रत्वाच्चित्तमित्यर्थः ।

End. नाम्नि ।

Colophon. नाम्नि ।

विवरणम्—दुर्गादासविरचितधातुदीपिकानामकविकल्पद्रुमटीकाद्विषय निबन्ध ।

No. 32. दुर्वार्तिकलक्षण । Duvārtikalakṣaṇa Substance,
country made colourless paper, 17 × 4 inches Folia, 8 Lines, 2-6 in a
page Character, Bengali Date, ? Appearance, old, and worn out
Prose and verse. Not correct Incomplete

A little Sanskrit grammar based on difficult Vārtikas in the
manner of Vopadeva, entitled Duvārtikalakṣaṇa. This codex contains
only a small part of the work upto the end of Nāṭyaprakaraṇa. The
name of the author is not mentioned at the end of any of the chapters
In the fragment we find only at the end of the Nāṭyaprakaraṇa
the following passage "Iti Durgādiseṇa virçitam Nāṭyaprakaraṇam
samāptam."

Beginning. दारा वर्धामिकता जन्मीकोवस्मान्वाधि दशाष्टलाङ्गलिकामघानाज्ञादिभ्य
पुलिङ्गवद्वयाद्य नित्यं व्य । उन्मी नित्यं बहुवचने स्यात् ।

End. नाम्नि ।

Colophon. अन्ताधिकार समाप्त ।

विवरणम्—दुर्वार्तिकलक्षणमिष कश्चिद्व्याकरणनिबन्ध ।

No. 33. धातुपाठः । Dhātupāṭhaḥ. Substance, country-made yellow paper, 10 × 5 inches. Folia, 22 Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgarī. Date, Śaka 1774, Samvat 1909, Bengali era 1259, A. D. 1852. Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Complete.

A collection of Sanskrit roots with their respective meanings as handed down in connection with Pāṇiniya Grammar. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 182, No. 683.

Beginning. श्रीमद्यथाय नमः ॥

धातुपाठप्रारम्भः ॥ भू सतायी ॥ १ ॥ उदात्तः परस्मैभाष ॥ अथ कथ्यते
यद्विग्रहद्वन्द्वेताः । राध उर्द्धा ॥ १ ॥ स्पर्श संघर्षे ॥ २ ॥ ग्राहप्रतिष्ठा
लिङ्गयोग्ये च ॥ ३ ॥ बाध लोडने ॥ ४ ॥ नाष्ट नाष्ट याचोपतापैश-
व्याशोऽपु ॥ ५ ॥ दध धारणे ॥ ६ ॥ स्फुटि आवरणे ॥ ७ ॥ श्रिदि शैत्ये ॥ ८ ॥
वदि अभिवादनश्रुत्याः ॥ ९ ॥ भदि कल्याणे सुखे च ॥ १० ॥

End.

हृषोङ् गार्ध लम्बाया च ॥ मङोङ् पूजाया ॥ रङ्गा द्राघासादनयोः ॥
ध्रुवस् परितापपरिचरणयोः । तिरस् अन्तर्हर्ष ॥ अगद नीरोगत्वे ॥ उरस्
बलार्थः ॥ तरण गतौ ॥ पयस् प्रसूतौ ॥ अभयस् प्रभूतभावे ॥ अवर
संवर संभरणे ॥ आकृतिगणोऽय ॥

Colophon. इति कराडादयः ॥ इति धातुपाठः समाप्तः ॥ शकाब्दा १७७४ । संवत्
१८०८ । मङ्ग १२५८ माल इराजो १८५२ साल । तारिक् कार्तिक
कृष्ण चतुर्थी । सौरकार्तिकसप्तमदश दिवस ॥ २७ ॥ इराजो १
मङ्गल । सीमवार ॥ लिखितं श्रीमद्विद्वद्रामशर्मिः संस्कृतपाठ
शालायां श्रीकृष्णार्पणम् ॥

विवरणम्—पाणिनीयधातुपाठद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 34. धातुपाठः भोमसेनोयः । Dhātupāṭhaḥ Bhīmasenīyaḥ. Substance, country made colourless paper, 13 × 4 inches. Folia, 23 Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgarī. Date, Samvat 1649. Appearance, very old, worn out, and slightly torn in parts. Prose. Not correct. Complete.

Dhātupāṭha Pāṇiniya in the recension of Bhīmasena. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 182, No. 686.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । रामाय ॥ भक्त्या ॥ उदात्त परकीर्ण ।
एव तर्ही ॥ मय्यु मय्ये ॥ गच्छ मतिहासिकयोर्ये ॥ वा॥सीदम् ।

End लाम मेरय । मय्यु गार्वाच्युन । वर्य वर्यक्रियाविहारयुग्मवचने
बहुलमतद्भिदशन । विड् चंगाप्रसन । येतायतर गी सीडि वात्कर
कायामयतरतकलापय ॥ पुच्छादिषु धात्वय इत्येव सिद्धम् ॥ इति म्याय
व्यन्तपुरादय ॥

Colophon इति भीमसमन्धागुपाठ सप्तमः ॥ छ ॥ राम ॥ युभक्तम् ॥ राम ॥ संवत्
१६४८ सुमय वैशाख यदि सप्तमी शनिवार लिखित भगवान् ब्राह्मणेन ॥
परमिभक्तपाठात् ॥ श्रीरामाय नमः ॥ राम ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ श्रीराम ॥
॥ छ ॥ ॥ राम राम राम राम राम ॥ राम ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीविद्य
साधाय नमः ॥

विवरणम्—भीमसमीपधागुपाठद्वीपय निबन्ध ।

No 35 परिभाषेन्दुशेखर । Paribhasenduśekhara Substance
country made white paper, 11 x 7 inches Folia 17 Lines, 12-15 in
page Character, Nagara Date, ? Appearance, old, and written by
different hands Prose Generally correct Complete

A commentary on the Paribhasa or general rules of interpreta-
tion and application as handed down in connection with Paniniya
grammar, which are altogether 130 in number, entitled Paribhasendu-
śekhara by Nityaji Bhattacha and is different from that of Sraddha
under the name of Paribhāṣaṣṭī. Noticed in the Catalogue of the
India Office Library, p 181, No 677 The codex contains almost all
the quoted passages marked red

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

नत्वा सांख्य शिवं ब्रह्म भाग्यं कुर्वत सुधी ।

बालाया मुद्राकाया परिभाषेन्दुशेखरम् ॥

प्राचीनवैयाकरणतन्त्रे वाचनिकानि । अथ पाश्चिमीय तन्त्रे प्रापकस्याय
सिद्धानि भाष्यवार्तिकयोः (१) निबन्धानि यानि परिभाषादपायि तानि
व्याख्यायन् । अमु लय अ ॥ छ ॥ मय्युगार्थकारख्येवोपादाने भाष्यद्वयमु
सन्दहादनिबन्धीयत आह ॥ व्याख्यायता विशेषप्रतिपत्तिर्न हि सन्दहादप

चणम् ॥ १ ॥ विंशत्यध्यायतयाद्येवप्य व्याख्यानात् शिष्टकृतान् प्रति-
पत्तिर्भिययो यत' संदेहाभ्यामगम्यचणमनुवायकं लघुत्वं न तथा मान्य
निर्णयजनकतौचित्यादित्यर्थः । अर्धद्विधाशुभानुसिद्धाद्यं न शान्तेर्म
दिधीयारण्यपाचायंश्वरद्वारेण संदेहनिवृत्तौ व्याख्यातिरिक्तनिमित्तानयं
शतं बीजते इति यावत् । तेषामदिगुभवनंमेतत्परिहाराय पुनरेवाह
यद्वयं परेदेव्यद्वयमिति भण् मूचे भाष्ये स्पष्टम् ॥ १ ॥

End.

अर्धमात्रान्नाद्यवेन पुत्रीतृयत्र मन्यन्ते वेदाकरणा । ए बी ड् । ॐ बी च्
मूचयोर्भाष्ये ध्वनिता एवा । तन्नानेकपदघटितमूचे प्रायेण पदनाद्यत्र
विचार एव न तु साधनाद्यत्रविचार इति उक्तान्तीच् अत्रात्मा इति मूचे
भाष्ये ध्वनिते । तत्र हि मूचेऽल्लव्यद्वयद्वययोर्विशेषविचारे सद्भावा
दल्लव्यद्वयं सपद्यविवेति मूचेऽपिप्रोरिति वाच्यमिति श्रीशेषे पदानि ।
अल्लव्यद्वये तदेकं व्यादिधीये हल्लव्यद्वयं गति मूचेऽपिप्रोरिति न वाच्य
मिति श्रीशेषे पदानौति नास्ति साधनकृतौ विंशत्य इति उक्तम् । अविद्या
इति मूचे इण् मूचे इण् इत्येव सिद्धे घोरिति सद्यधवद्वयान् पुनरेव
यद्वयं तत्र विभक्तिनिर्देशे मयध् यद्वयं यसाडास्तिमोमात्रा इण् इण्
तिथौ मात्रा इति भण् मूचे भाष्योक्ते तथा चोत श्रुति इति मूचे श्रुतीति
वक्तव्यं । तत्रायमर्थं द्विबुक्त्वमिति मूचे श्रुति इति न वक्तव्यं
भवतीति भाष्ये न केचन साधनाद्यत्र यावदयमर्थ इति कैयटीके । प्राये
वेति शिष्टम् ॥

Colophon.

इति श्रीमदुपाध्यायोपनासकमदाशिवभट्टमुनकतोर्मज्जनाश्रीभट्टने परि
भाषितुंगेखर. समाप्त ॥ मितौ फाल्गुने शुक्लपक्षे प्रतिपत्तित्थौ चाराचण्या
महापुण्यवर्षितेन लिखितोऽयं ग्रन्थः ॥

विवरणम्—श्रीनामीशभट्टकतपरिभाषितुंगेखरनामकपाणिनीयभाष्यद्वयकपरिभाषापरम्परा
टीकाद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 36. प्रक्रियाकौमुदी । Prakriyākāumudī Substance, country-
made colourless paper, 10 x 5 inches. Folio, 232 Lines, 10-12 in a page.
Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old, worn out, and
writing effaced in parts. Prose and verse Generally correct. Incom-
plete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 7.

विवरणम्—पुष्पम् ।

No. 37. प्रक्रियाकौमुदी । *Prakriyākāumudī* Substance, country made colourless paper, 10×3 inches. Folia, 288 (of which foll. 1-26 are wanting) Lines, 6-8 in a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1636 * Appearance, very old, worn out, torn and writing effaced in most parts. Prose and verse Generally correct Complete (except for the first 26 foll.)

Another copy of the same work.

विषयपञ्चमम् ।

No. 38. प्रक्रियाकौमुदी । *Prakriyākāumudī* Substance, country made colourless paper, 10×5 inches. Folia, 101 Lines, 3-10 in a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1193 Appearance, very old, worn out, torn, and writing slightly injured in parts. Prose and verse Generally correct Complete (as regards the latter part)

This codex contains only the latter part or *uttarārdha* of the work, complete with all the *sūtras* as well as important passages marked red.

पुस्तकेऽस्मिन् प्रक्रियाकौमुदीनामकपद्योत्तरार्द्धमात्रं वर्तते ।

No. 39. प्रक्रियाकौमुदीटीका । *Prakriyākāumudītika* Substance, country made white paper, 14×6 inches. Folia, 366 (of which the first two are wanting) Lines, 7-15 in a page Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose Generally correct Incomplete (up to the end of the *Suvanta Prakriyā*)

A commentary on the preceding work by Kṛṣṇa, son of Śrī Naraśimha. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, pp. 168 and 169, Nos. 622, 623, 624 There is noticed also another

* The writing being very much injured, we made out the last two figures with great difficulty

commentary on the same work under the name of *Prasāda*, by Vittala, son of Nṛsiṃha. See the same Catalogue, p. 166, No. 618.

Beginning. नाम्नि ।

End. आप्पद्ये न् अप्पद्ये पाचयति अप्पद्ये ददतीत्याद्यप्युचं । अप्पद्येति विज्ञेयविधानमविवक्षितं । द्वितीयामपि पुंश्च स्त्रेष्टत्वादिति मत्तयेप ॥

पृथ्वीमण्डलमीलिमण्डलमधिः श्रीशिववर्मामनी
समः श्रीनरसिंहमूरिरभवत् प्रत्यक्षवाचस्पतिः ।
तन्मूनी. कृतगुडभावनवित्तौ मत्प्रक्रियाव्याकृतौ
श्रीकृष्ण्य कृतौ समाप्तिमगमत् द्वितीयया प्रक्रिया ॥
इति द्विक्तप्रक्रिया ।

Colophon. इति श्रीप्रक्रियाकौमुदीटीकायां सुवर्णं समाप्तं ॥ १ ॥

विवरणम्—प्रक्रियाकौमुदीटीकाद्वितीयं निबन्धं श्रीकृष्णविरचितं ।

No. 40. प्राकृतप्रकाशः । *Prākṛitaprakāśaḥ* Substance, country-made reddish paper, 16 × 3 inches. Folia, 26 Lines, 5 in a page. Character, Bengali Date, 1 Appearance, old Prose and verse. Generally correct Complete

*A grammar of the Prakṛita dialects in Sanskrit, entitled *Prākṛita Prakāśa*, by Vararuci This work has been translated into English and edited by Prof. E. B. Cowell, and the text also has been published in Calcutta and other places. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 266, No. 939.

Beginning. श्री ममी रुचेमाय ॥

*संमहादेवादिरक्षा ॥ सम्यग्मादेवादिरकार आरा भवति ॥ श्रीकान्त

* Before this sūtra the following extra passages are generally found in the printed copies—आदिस्त. ॥ अधिकारीयते इति कर्तुमशक्यमिदम् आदिस्तः
अने तद्वत्तैवेति वेदितव्यं । आदिस्तदापरिच्छेदधर्मास्त इति च आद्याकारविधानम् ।

सारात् प्राकृते ॥ समिही सानिही वा । प्रकट अभिजात सनलिनी
प्रतिपत् सटच्च सट्टम प्रमुष प्रसिद्धि प्रतिपत्तिः ।

End.

अवेष्टि रे वीषमभावनादिषु यथामत्ये निपायने ॥ याथादिषु द्रष्टव्या ॥
पिप मिष द्विषा इवाये ॥ एते इवाये शु गन्धं पिप, कसलपिप, चन्दी
द्विष ॥ ग्रीच ससूतान ॥ ग्रीच ससूतान्शुये ॥

Colophon.

इति वररचिह्नने प्राकृतप्रकाशे नवम परिच्छेद समाप्तार्थं दत्त ॥
श्रीमद्व्यासन्दशमीष पुस्तकम् ॥

विवरणम्—श्रीवररचिह्नने प्राकृतप्रकाशमिष प्राकृतभाषायाःकरणद्वयीदं निबन्धः ।

No. 41. **प्राकृतमनोरमा ।** *Prākṛitamanoramā* Substance,
white foolscap paper, 12 × 8 inches Folio, 29" Lines, 4-10 in a page
Character, Nāgari (probably lithographed) Date, Samvat 1917,
Saka 1792 Appearance, looking somewhat older than the date Prose
Not correct Complete

A commentary on Vararuci's *Prākṛita Prākṛa*, entitled *Mano-
ramā*, by Bhāmaha

Beginning. श्री श्रीमद्व्यास नमः ॥

जयति सदनदितमधुकरमधुकराकलम् कृषितापाह ॥

करदिहगण्डकम् विनीदमुविनी गवाधिपति ॥

वररचिरचितप्राकृतप्रकाशमूलागत्यामार्गेण पुनरा चकार इति मेचितो
मामर्द (५) स्पष्टम् ॥

End.

शिव गङ्गादायक गङ्गादायिनी भाषा विद्वत्प्राज्ञं विदुश्चिह्ने प्राकृति ।

Colophon.

इति श्रीप्राकृतमनोरमायामि सम्पूर्णतामस्तम् ॥ अथवा १८१० मिति
लगायितगण्डकमर्मा अन्वयायरे श्रीमत् सङ्गुदायाद आदिमगण ।

विवरणम्—भामहविरचितप्राकृतप्रकाशमिषद्वयीदं निबन्धः ।

No. 42. प्रौढमनोरमा । Praudhamanoramā Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 212 Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (upto the end of the first half)

A gloss or supplementary commentary on the Siddhānta Kaumudī, entitled Praudhamanoramā, by Bhattoji Dīkṣita, the author of the text. This is a well-known work and has undergone several publications. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 643-650, pp. 173-174.

Beginning श्रीरघोपाय नमः ॥

आय आय परं ब्रह्म आरं आरं गुरीगिरं ॥

मिडालकौमुदीव्याख्या कुम्भे प्रौढमनोरमाम् ॥

इ यं व रट् ॥ इकारीपदेशः ॥ अट् अश् इश् इन् यङ्गिषु इकारयङ्-
णार्थः । अर्द्धेण अर्द्धव्याप्येपीति अर्द्धं । देवा इक्षति । श्री भगो इति
रौर्द्धवं । देवी इक्षति । इशि चिह्नत्वं । लिङ्गिङ् । विभाषेत् इति वा
टः । इल् ॥ इदं सूचं वल्, रल्, भल्, शल्, इकारयङ्णार्थम् ॥

End.

एवञ्च विशेष इति विशेषाभिधानमविवक्षितमिति च श्रीकौ परस्परव्याघा-
तात् सूत्र + + + पुस्वङ्गावस्थास्यत्वात् तदयस्यव्याघातमेव व्याख्या-
तत्वाच्चेति द्विक । यथायथमिति । नाम्नीकेति षष्ठीनिषेध मानत्वं वा
निपात्यते ।

Colophon. इति श्रीमहोक्तौदितविरचिताया प्रौढमनोरमाया मिडालकौमुदीव्याख्याया
पुर्व्याहं समीप्तिमगात् । अभमम् ॥ श्रीरामः ॥

विवरणम्—श्रीमहोक्तौदितविरचितमिडालकौमुदीटीका प्रौढमनोरमाभिधा सुप्रसिद्धैव ।

No. 43. शब्दरत्नं । Śabdaratnam Substance, country-made colourless paper, 15 × 5. inches. Folia, 148 Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Praudhamanoramā, entitled Śabdaratnam, by Hari Dīkṣita, disciple of Rāmānātha, son of Vīreśvara and grāma-

अ इ उ ण १ । ष ष् क २ । ए ओ ङ ३ । णि र्वा ४ । इ य व
 र ट ५ । ल ण् ६ । ज म ड ण म न् ७ । भ भ ञ् ८ । घ ट ध प्
 ९ । ज ण ग ङ द म् १० ॥ ख फ छ उ य ण ट म ण ११ । क प य् १२ ।
 म य स र् १३ । ह म् १४ । इति मृधाव्ययादिसंज्ञार्थानि । इका
 रादिष्वकार उच्चारणार्थः ॥ लष् 'मध्ये तित्थंज्ञार्थः ।

End.

भाषि ।

Colophon.

इति हत् प्रक्रिया ।

विवरणम्—वरदराजकृतमध्यसिद्धान्तकौमुदीनामव्याकरणनिबन्ध सुप्रसिद्ध एव ।

No. 45. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । *Madhyasiddhāntakaumudī* Substance, country-made colourless paper, 12×5 inches. Folia, 50. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete

This codex contains a portion of the *Madhya Kaumudī* from the beginning of the *Subanta Prakriyā* upto the end of the *Rudhādi*.

पुस्तकेऽस्मिन् मध्यसिद्धान्तकौमुदी खण्डिता वर्तते ।

No. 46. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । *Madhyasiddhāntakaumudī* Substance, foolscap paper, 12×6 inches. Folia, 200 (of which the last fol. has been torn and become useless). Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, 1. Appearance, somewhat old. Verse and prose. Not correct. Complete.

End.

वाचने पुष्पम् । चापे रत्नं इत्यर्थेति चकारादधुनी दुर्भागम् । निति
 प्रत्ययात् पूर्वमुदात्तं स्यात् । चिकीर्षकः । अत्र ईकारव्योदात्तता ।
 इत्यादि प्रयोगमनुष्यत्वात्वाप्यातये ॥ इति अन्तप्रक्रिया ॥

No. 49. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । *Madhyasiddhāntakaumudī*. Substance, country-made colourless paper, 16 x 7 inches Folia, 57. Lines, 15-21 in a page. Character, Nāgara. Date, 1863, Samvat. Appearance, very old, worm-eaten throughout, and with different handwritings. Verse and prose. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

पुस्तकेऽस्मिन् मध्यसिद्धान्तकौमुदीसंपूर्णं वर्तते ।

No. 50. प्रदीपसहितं महाभाष्यम् । *Pradīpasahitam Mahābhāṣyam* Substance, country-made white and yellowish paper, 15 x 7 inches Folia, 1054 (each section with its own fol marks) Lines, 8-23 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct Complete.

This codex contains Pātāñjali's Mahābhāṣya complete, with Kaiyaṭa's commentary on it in both the margins noticed before.

पुस्तकेऽस्मिन् कैयटकृतप्रदीपसहितं महाभाष्यं संपूर्णं वर्तते ।

No. 51. मुग्धबोधम् । *Mugdhabodham* Substance, country made yellow paper, 11 x 4 inches Folia, 56 Lines, 6-9 in a page Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh Verse and prose Not correct. Incomplete.

A Sanskrit grammar, entitled *Mugdhabodha*, consisting of aphorisms with *Vṛttis*, by Vopadeva, son of Kesava and pupil of Dānasa. The date of the author is ascertained to be the latter part of the 13th century. It is a famous work generally studied in Bengal and has undergone several publications with or without commentaries. Noticed in the India Office Catalogue, Nos. 848-849, p. 230.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ।

मुकुन्दं सच्चिदानन्दं प्रविषत्ये प्रचीयते ।

मुग्धबोधे व्याकरणं परीपठ्यते मया ।

नम शिवाय इति नमस्कारश्रुतम् ॥ ग्रं शब्देमङ्गल स्यादिति पद्योक्तनामि
धेयसम्बन्धा ॥

End नास्ति ।

Colophon. इति पत्रम् पाद ।

विवरणम्—वीपदेवकृत मुग्धबोधव्याकरण सुप्रसिद्धमेव । अनेकयो मुद्रितामद वङ्गनागरा
व्यपरे । .

No. 52. मुग्धबोध । Mugdhabodham Substance country made white paper, 12×7 inches bound like a book Folio, 77 Lines 16-23 in a page Character, Nagara Date, Śaka 1727 Appearance, old, worn out, torn and worm-eaten throughout. Verse and prose Not correct. Complete

A complete copy of the same work

End. कचिद्विहितं न स्यात्, कचिद्विहितं स्यात्, कचिदा स्यात् कचित्ततोऽन्यथा
पीत्यर्थं पूर्वमि प्राप्नोषास इत्यादौ वेदसिद्धे ब्रह्मण्यो मङ्गलार्थं इत्यादि
पाद इति लक्षणाध्यायः । गीर्वाणवाणीवदनं लोके सकोतनं चेतुर्भयं हि
लोकं सुदुलभं तत् खलु मुग्धवीधाङ्गभ्यस्तः पठनीयमेतत् ॥

विद्वद्भनेशकाचो भिषककेशवमन्दन ।

वीपदेवकारिदं विद्वो वेदपदाख्यदम् ॥ १ ॥

गीर्वाणव्यतिनेत्र पद्मगुप्ती ग्रीवाङ्गिनेवाभवा

द्येमेकेन वि + + म्भौ नमुनतौ मुज्ज्वलं संख्यावता ।

सीध व्याकरणार्थवैकतराणि यातुर्थचिन्तामणि

र्जितात् कीविदगर्भपञ्चतपति श्रीवीपदेव कवि ॥ २ ॥

यस्य व्याकरणे वरेण्यवचना संकीर्ता प्रवन्ता दम्

प्रप्राप्ता नववैयकिऽपि तिदिनिर्वाचार्थमिहोद्भूता ।

साङ्गिमे चय एव भागवततत्त्वोक्तो परलक्ष्य म

व्यस्यवाणीमिरोमदेरिदृगुणा की की न लोकीतए ॥

Colophon. इत्याद्यावत्पञ्चदशविधोवीपदेवविरचित मुग्धबोध व्याकरणं सप्तमम् ॥

अनुयुक्ततुरङ्गचन्द्रशङ्गेन युञ्ज

बुधदिनशनिवारि फलशुनीसूतयुक्ता ।

लिखितमपि मयस्य श्रीकाशीनाथाभिषेक

शालाघी इति विख्यात बाराणसिपुरे स्थिति ॥

विवरणम्—पूर्वमुक्तम् ।

No. 53. सुग्धबोध । Mugdhabodham Substance, country made yellow paper, 16 x 3 inches Folia, 125 (of which foll 1-15 are wanting) Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in most parts Verse and prose Generally correct Incomplete (without beginning or end)

The same work (incomplete)

बुलकैऽकिन् सुग्धबोधव्याकरणसम्पूर्णं वर्धते ।

No. 54. सुग्धबोध । Mugdhabodham Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia, 131 Lines, 3-5 in a page Character, Bengali Date Saka 1695 Appearance, very old, worn out, slightly torn, and writing effaced in parts Verse and prose Generally correct Complete

The same work (complete)

विवरणम्—पूर्वमुक्तम् ।

No. 55. **मुग्धबोध** । *Mugdhabodham* Substance, country made yellowish paper, 18 x 7 inches. Folia, 111 Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old, partly worn out, and with different handwritings Verse and prose Generally correct Complete

The same work complete.

विवरणपूर्वम् ।

No. 56. **मुग्धबोध** । *Mugdhabodham* Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia 62 (of which fol 1 and 2 are wanting) Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts Verse and prose Generally correct Incomplete

The same work incomplete

विवरणपूर्वम् ।

No. 57. **मुग्धबोधटीका** । *Mugdhabodhatikā* Substance, country made red and colourless paper, 15 x 3 inches. Folia, 65 Lines, 5-8 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old and partly worn out. Prose Generally correct Incomplete

This codex contains fragments of two separate commentaries on the *Mugdhabodha*, one by Kārtikeya Siddhanta, entitled *Subodha*, and the other by Dayārāma Vācaspati The first treats of *Kāraṇa-pāda* only, while the second of the *Strītya* each with its own fol marks Of these, the first work is noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 862, p 235

पुस्तकेऽस्मिन् मुग्धबोधटीकाकथं च री टीकापद्यो विदेत । उभौ च भवितव्यादकारादिति ।
तत्र प्रथम कार्त्तिकेयसिद्धान्तस्य मुग्धबोधप्रथम, द्वितीय दयारामवाचस्पतिप्रथम । प्रथमस्य
कारणपादव्याख्याप्रमाण, द्वितीयस्य तु स्त्रीत्यापादप्रमाणं वर्तते ।

No. 58. **सुग्धबीधटीका ।** Mugdhabodhatikā Substance, country made yellow paper, 18 x 6 inches Folia 217 Lines, 7' 9 in 2 page Character, Bengali Date, ? Appearance, almost fresh Prose Not correct Complete

A commentary on the Mugdhabodha, entitled Subodha, by Durgādas Vidyavāgīśa, son of Vasudeva Sarvabhāra Bhattacharya. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 555 p 231. This is a famous work and is highly prized by the followers of Vopadeva. It is published with the text

Beginning. श्री नमो गणेशाय ।

सखीकाल निखिलजगती स्वसङ्गारहेत
दुर्गादामी धरणिपतित कीटिञ्जल प्रणय ।*
पद्माम्नीष्याखिलबुधमते धीमती पाठकानां
मनीषार्थ रचयति मितौ सुग्धबीधय टीकाम् ॥
श्रीमद्विद्यानिवासायैराजैर्द्वयपि मरिभि ।
मरिभिर्बिहिता व्याख्या तद्याप्याख्यायते मया ॥
अयुक्तं यदिह प्रोक्तं प्रमाणं ममेव वा
वचो मया दयावत् सन्न मजोधयन् तत ।

End

इदानीं तन्निष्ठव्यस्तकीर्त्तिं वन्द्यन् प्रोक्तद्वयमाह । शीर्वाचम्यतिनेत्यादि ॥
दुर्गादामी अरचयदिसौ सुग्धबीधय टीका
जानाविद्वन्मत्तिलमितामाशुवीधां सुवीधान् ।
आलीकौतामपिद्यनममुधा कृत्यमावा स्वभावात्
दीपं त्यक्तान्वमपि गुण भुविद्वयवन् ॥

Colophon. इति दुर्गादामविद्यावागीशविरचिता सुवीधानाम सुग्धबीधटीका समाप्ता ॥०॥

विवरणम्—श्रीदुर्गादामविद्यावागीशविरचितासुवीधानाम्नी सुग्धबीधटीका । सुप्रसिद्धिविष्णु ।

* We notice some differences in the reading of the first verse of the India Office codex such as—

गीरीजानी निखिलजगती स्वसङ्गारहेतू ।
दुर्गादामी धरणि पतितो भक्तिभावेन जला ॥

No. 59. मुग्धबोधटीका । *Mugdhabodhatikā* Substance, country made yellow paper, 18 x 6 inches Folia, 270 Lines, 7-8 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old having only stuns upto fol 21 Prose Generally correct Complete

The same work complete

विवरणनूतप्रश्नम् ।

No. 60. मुग्धबोधटीका । *Mugdhabodhatikā* Substance, country made colourless paper, 18 x 4 inches Folia, 211, each section having separate fol marks of its own Lines, 7-9 in a page Character, Bengali Date, Bengali era 120 Appearance, old, with different handwritings Prose Generally correct Complete

The same work

विवरणनूतप्रश्नम् ।

No. 61. मुग्धबोधटीका । *Mugdhabodhatikā* Substance, country made yellow paper, 18 x 4 inches Folia, 278 Lines, 3-7 in a page Character, Nagara Date, ? Appearance, old Prose Generally correct Complete

The same work

विवरणनूतप्रश्नम् ।

No 62. मुग्धबोधटीका । *Mugdhabodhatikā* Substance, country made yellow paper, 18 x 6 inches Folia, 296 Lines 3-8 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance all the last fol is torn in two Prose Not correct Complete

The same work

विवरणनूतप्रश्नम् ।

No 63 मुग्धबोधटीका । Muḡḍhabodhatika Substance untry made yellow paper, 18 x 6 inches Folio 269 Lines 4-10 in a page Character Pengu Date Saka 1757* Appearance, old Prose Not correct Complete

Another commentary on the Muḡḍhabodha entitled Setu sangraha by Gangadhara, son of Śivaprasada Turkapancanana of Kumarahatta

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ।

गङ्गाधर शिव भवा कुर्वत मुमुक्षुहम् ।

दुर्गम्य मुग्धबोधव्यसित्सुस्तरपादिनाम् ॥

अथ यत् खलित स्थान् प्रसादन भवथ वा ।

याचऽहं प्राञ्जलिभूत्वा सन् मग्नीधयन्तु तत्

साङ्गत्याकरणादिव्य सारमाहृत्य सङ्क्षेपेण मुग्धबोध नाम व्याकरणं कुर्वन् व्यङ्ग्यकार आदावग्रथविग्रविघाताय साङ्गदानन्दनमनःपमद्रलमाचरति ॥ परन्तु वाचनिकव्यापारे वाचनिकमद्रलाचरणमुचितमत आह सुकुन्दमिति ।

End.

अस्मिन् ग्रन्थे यदिह लाङ्किकप्रयोगव्युत्पत्तय उक्त तदवदिकप्रयोगव्युत्पत्तय उक्त तदवदिकप्रयोगव्युत्पत्तय वक्ष्ये जय कचिदिहाहृतं न स्यात् कचिद्विधिः स्यात् कचिदतोऽन्वयापीति यथा पूर्वोक्तं पुत्रादिसा न एव ॥ आह्वयाम इति प्राञ्जल्यश्लाघासि सत्यं न विसर्गे । इत्यादी वदसिह । नञ्प्रशब्दा मद्रलाय । तथाच आदावन्वयं सध्यं च मद्रलाचरणं कृतम् ॥ ० ॥

Colophon.

इति कुमारहृदिनिवासि श्रील श्रीशिवप्रसादतकपञ्चाननाम्न गङ्गाधरकृत दुर्गम्यमुग्धबोधव्यसित्सुस्तरपादिनाम्न मुमुक्षुहम् इत्यादिपाद ॥ ० ॥ इति कदलाध्यायः ॥

विज गङ्गाधर शक्ति वाजिवाणाद्विचन्द्रम

संरक्ष सञ्चारिर्म्म ध्यानाद्विखलनं यथा ॥ ० ॥

समाप्तार्थं ग्रन्थः ॥ ० ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ ० ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

श्रीहरि शरणं ॥ ० ॥ नमः शिवाय ॥

विवरणम्—कुमारहृदवाक्यश्रीशिवप्रसादतकपञ्चाननाम्न गङ्गाधरविरचितमुमुक्षुहम्भिध मुग्धबोधटीकादयोऽपि निबन्धः ।

No. 66. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatika Substance, country made colourless paper, 18x3 inches Folia, 43 Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old Prose Generally correct Incomplete.

Another commentary on the Mugdhabodha, entitled Balabodhini, by Śrīvallabha Vidyavagīṣa, son of Syamadāsa Mukhopādhyaya Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 85b, p 233

Beginning. श्री गुरुवे नमः ।

नत्वा योगुरुपादपद्मयुगले सत्कार्यसम्पत्प्रद
तावत्गीपबधूजनप्रियपद श्रीकुन्दमैरचित
हृत्तापोपशमं मुजाततुलसीसन्मन्त्ररीसहित
टीका बालकबोधिनीं वित्तुन श्रीवल्लभो ब्राह्मण ॥

श्रीोपदेवनाम्ना पण्डितन साहित्यगम्यादिभ्यः सारमाहृत्य सत्पण मुग्धबोध
नाम व्याकरणं कुर्वता तन्नादावग्रेषविप्रविधाताय मुकुन्दशिवनमनःपत्रमङ्गल
माचर्यते ॥ मुकुन्दमिति ॥ सत्र व्याख्याक्रमः ।

उपोद्घात पदश्चैव पदार्थ पदविग्रहः ।

चान्दना प्रत्ययस्या च व्याख्या भूषस्य षड्विधा ॥ इति

अतो मुकुन्द द्वितीया । सचिदानन्द द्वितीया । प्रणिपत्य श्रुतप्रथमा ।
प्रणीयते क्रिया । मुग्धबोध प्रथमा । व्याकरण प्रथमा परीपठतये चतुर्थी ।
मया द्वितीया । मया बोधदेवेन मुकुन्दे प्रणिपत्य मुग्धबोधे नाम व्याकरण
प्रणीयते प्रकाशयत इत्यन्वयः ॥ मया लक्ष्म्या सहैति वा । तथाच माल
श्रीनिगदायत इत्येकाचर बोधः ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

इति बालबोधिनीं व्यपादः ॥ श्रीमनीश्वरदेवशर्मेण पुस्तकमिदम् ।

विवरणम्—श्रीश्रीवल्लभविरचितबालबोधिनीनामधेय मुग्धबोधटीकादुपोद्घातं निबन्धः ।

This codex contains also another fragment of the same work upto the commencement of the Syadipāda.

वर्तमानस्यापि काचित् खण्डिता टीकायाश्चस्या प्रतिलिपि आदिपादादरम्भपर्यन्ता ।

No. 67. मुग्धबोधटीका । *Mugdhabodhatikā* Substance country made red and colourless paper, 17 x 1 inches. Folio 90 (of which folio 129 are wanting). Lines 59 in a page. Character Bengali. Date ? Appearance, very old, worn out, with different handwritings, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another commentary on the *Mugdhabodha* by *Madhusūdana Vācaspati*, entitled *Madhumati*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 869, p 236.

Beginning. शक्ति ।

End, शक्ति ।

Colophon इति श्रीकृष्णचरणारविन्दमकरन्दमधुमतीशोमधुमदनवाचस्पतिभट्टाचार्यविर-
चितायां मुग्धबोधटीकायां मधुमत्यां मधुमती मनामपादो गतः ॥ श्रीगुरुग-
विश्रीरदासस्य पुस्तकं व्याचरय मस्य ॥ श्रीश्रीरघुनाथाय नमो नमः ॥

किं गवि गीत्वस्तुत गवि गीत्वं

गवि चेद्व गीत्वमनर्थकमतम् ।

गवि चेद्वगीत्वं यदि पुनरुक्तम्

सम्प्रति भवति भवत्यपि गीत्वम् ॥

आदौ वागवतः यतीसुखश्री लावण्यलक्ष्मीलयी

मधोरावतकुम्भसन्निभकुम्भी आताम्यमूर्ति क्रमात् ।

इत्य तन्मन्त्रवैवनादिसयनाशाला वपुवारिधे

आते किञ्च कटाक्षवीचयविष सप्त न शशोरपि ।

विवरणं—श्रीमधुमदनवाचस्पतिविरचितमधुमतीनामकमुग्धबोधटीकाद्वयोऽर्थं निबन्ध । पुस्तकं
इत्थिन् खण्डितं वर्तते ।

No. 68 मुग्धबोधटीका । *Mugdhabodhatikā* Under this number we find fragments of *Durgadasa's* commentary on the *Mugdhabodha* in four different codices.

1st—Country made colourless paper, 16 x 4 inches. Folio, 31. Lines 7 in a page. Character Bengali. Date ? Appearance somewhat

11 Prose Generally correct Incomplete Up to the Visandhapāda from the beginning of the first verse, agreeing with that quoted in the India Office Catalogue, No. 855, p. 231

2nd—Country made yellow paper, 18 × 3 inches Folia 15 Lines, 19 in a page Character, Nigari Date ? Appearance, old Prose Generally correct Incomplete From the beginning up to the Sandhāpāda

3rd—Country made yellow paper, 18 × 4 inches Folia, 21 Lines, 6 in a page Character, Bangali Date ? Appearance fresh Not correct Incomplete, containing only the first portion of the Dhātupāda

4th—Country made red and colourless paper 18 × 4 inches Folia, 31 Lines, 2-3 in a page Character Bangali Date ? Appearance old Prose Generally correct Incomplete Containing the Śūnta and Talhuta pādas

• পঞ্চবিংশতি সঙ্গীতাময়ীকা পরিচয় কর্তব্য :

No. 69. মুগ্ধবোধটীকা। Mughdhabodhatika Substance, country made colourless paper 16 × 4 inches Folia 179 Lines 9-12 in a page Character, Bangali Date ? Appearance old and slightly worn eaten throughout Prose Generally correct Incomplete

Another commentary on the Mughdhabodha by Rina Tarkavāgīya. It is a very interesting work and has been published with the text in Calcutta This contains up to a large portion of the Tadhātupāda. Noticed in the Catalogue of the India Office Library No. 853, p. 231 and also by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 1540

Beginning. श्री गङ्गा नमः ।

ब्रह्मादिदेवास्तुतुष्टुष्टुष्टुष्टु

पञ्चविंशति सङ्गीतमयि

ब्रह्मर्षिदेवास्तुतुष्टुष्टुष्टु

सर्वं पञ्चमा ब्रह्मर्षिदेवा

पञ्चममे कृष्णकलाविग्रहे
 नार्तं दधानं यत्नतिप्रयत्नम् ॥
 व्यर्धं समर्धं स्मरितं मुनिर्
 चाष्टौदितं तनं विग्रुर्धं नमामि ॥
 दनुजकुलविपक्षचुम्बदुग्धाभिमर्धौ
 लसदसतसमाना रेजिरे यत्नं वाच ॥
 मृषरखलखरीणि ध्यातविध्नं सुभाभौ
 स्त्रिभुवनबुधवत् सेतवाहनीरउष्टे ३०
 मिनं व्याकरणं कृतं कनिष्ठे दृष्टं भवामी नरा
 नक्षत्राहतमानसाम् कवचव्या भीमव्यवर्धं भुवि ।
 पाणिन्यादिमतावलीकनपर श्रीरामशर्मा कृतौ
 तर्क्यतां सुधियां प्रसीदजननीं टीकां तनीति स्वयम् ॥
 गृह्यब्रह्मसूत्रो जेयो न दीयोऽस्तीह यवत ।
 घनां घननग्री दीव परिष्ठाये सतां पुनः ॥
 परेऽपि पाणिनीयशा केचित् कलापकीविदा ।
 पके विद्या तिवासा सुरन्वे सांचितसारका ॥

२६ खसु सकलशिक्षकवाक्यतया प्रारम्भितयन्ममामिप्रसिद्धकीमृता
 साधारणविघ्ननाशनकेश्वरनमस्काररूपमङ्गलं शिष्यशिक्षायै चादौ निव
 धाति । मुकुन्दमित्यादि ।

End. नास्ति ।

Colophon श्रीश्रीरामनर्कवागीशभट्टाचार्यमहामहोपाध्यायविरचिता कारकपादटिप्पणी
समाप्ता ॥

विवरणम्—श्रीरामनर्कवागीशभट्टाचार्यविरचितमुन्मथवीथीकाण्डोऽथ निबन्धोऽतिमुप्रसिद्ध

भव ॥

No. 70 मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatīkā. Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folio, 217 (each section having separate fol marks of its own) Lines 6-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Generally correct. In complete.

This codex contains Gangādhara's commentary on the Mugdhabodha, entitled Satasamgraha upto the end of the Vibhaktipāda. Already noticed in No. 63.

विवरणानुक्रमम् ।

No. 71 मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatīkā. Substance country-made yellow paper, 21 x 4 inches. Folio, 169. Lines, 3-9 in a page. Character, Bengali. Date ? Appearance old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Durgadāsa's commentary on the Mugdhabodha, entitled Sabodha, upto the end of Tyāgi. Already noticed in No. 58.

विवरणानुक्रमम् ।

No. 72. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatīkā. Substance, country-made red and yellow paper, 20 x 4 inches. Folio, 75 (of which folios 1-102 are wanting) Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1736. Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a portion of Durgadāsa's commentary on the Mugdhabodha from the commencement of Samāsa upto the end.

Besides this there is another fragment of the same work on the Strītya chapter, the paper on which it is written being ash-coloured.

विवरणानुक्रमम् ।

No 73 **मुग्धबोधपरिशिष्टं** । Mugdhabodhaparīṣṭam Substance, country made reddish paper, 15 x 3 inches. Folia, 19 Lines, 7 in a page Character, Bengali Date, 1756 Appearance not old Prose Generally correct Incomplete

A supplement to the Mugdhabodha Parīṣṭa by Nandakīśora Sarman Bhāṭṭācārya Cakravartin This codex contains a portion of the work from Karaka upto the end of the Taddhitapīḍa Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 573 p 238.

Beginning. **श्रीं नमी भगवते ॥**

अथ कारकं विज्ञेयम् ॥ तत्र क्रियानिमित्त कारकमिति वक्ष्ये । अथ निमित्तपदस्य कारणार्थत्वे विधाय भूमिं ददातीत्यत्र सम्प्रदानेऽप्याति तस्य स्वावशिष्टात्मकदानक्रियाया कारणत्वाभावात् अनन्यथासिद्धनियत पूर्ववर्तिन एव कारणपदायत्वात् । प्रयोजकार्यकत्वेन तु दिवदत्तस्य तत्पुनं पक्षतीत्यत्र सम्बन्धेतिव्याप्ति । तस्य तत्पुनसम्प्रदानद्वारा पाकक्रियाया प्रयोजकत्वात् किन्तु क्रियानिमित्तत्वं क्रियावयित्वं स भान्वयी विभक्त्यर्थे शारक तथाच क्रियावयिविभाग्यर्थान्वयित्वं कारकत्वं विधाय भूमिं ददातीत्यत्र नानक्रियान्वयि यत्तत्पुनसम्प्रदानत्वं तदन्वयित्वं विप्रत्येति तत्र लक्षणसङ्गमः । दृष्टतस्य तत्पुनं पक्षतीत्यत्र यद्व्यसम्बन्धित्वं तत्पुनस्येति न तु पाकक्रियायामतीतं सम्बन्धित्वं कारकत्वापत्तिः । वस्तुतः कर्मादि यद्व्यस्यतमत्वमेव कारकत्वम् ।

End.

॥ तस्मी ॥ भावविहिततत्प्रत्ययान्ता नितादय स्त्रीलिङ्गात् । अनन्वितत्वात् कर्तृणोऽनुवर्तिताभिः । साधोभाव साधुता शुक्ता लघुता । जेसन् । भावविहितेसन् प्रत्ययान्त पुलिङ्ग शब्दात् । अक्षय भाव अहिमा लघिमा गरिमा ॥ प्रिये वा ॥ इमन्तं प्रिय पुलिङ्गे वा सान् ॥ प्रेमा प्रेम ॥ स्वाद्यप्रत्ययान्तानां कृषिन् लिङ्गान्तरत्वमभिधानात् । यथा तिलोकी एव पैलीक्यं मुक्ता एव मीनिक ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीमद्विक्रमोत्तमहाचार्यचक्रवर्तिनः श्रीमुग्धबोधपरिशिष्टे तद्विस्तारकस्य समाप्तः ॥

श्रीकेशि याते रमहरसरित्स्वामिपद्मभाषमाभे
चादं भानी गलरति विधीर्वाहरे विद्विषये ।
शास्त्रीपादाभ्युपगम्यमानमालि प्रवेद्य
भूद्वी दीर्घिगिलमलिषत् पल्लव विचिताये ॥
अस्य दर्शनं विपुर्वरे कोलगुप पतेत् सदा ॥

विवरणम्—श्रीमद्भक्तिश्रीरभशाचार्यचक्रवर्त्तिकृतसुम्भवीधपरिशिष्टनामकीर्त्य सुम्भवीधपाठक
सङ्कारिनिबन्धविशेष ॥

No. 74. महाभाष्यप्रदीपविवरणम् । Mahābhāṣyapradīpavivara-
nam Substance, country made colourless paper, 10 × 4 inches Folia,
159 Lines, 9 in a page Character, Nagara Date, *? Appearance,
very old Prose Generally correct Incomplete

A commentary on Kaiyata's gloss on Mahābhāṣya by Narayana,
entitled Bhāṣyapradīpavivaraṇa, generally known as Narāyaṇīya,
different from the work on the same subject and under the same
name by Iṣvaraṇanda, which is noticed in the Catalogue of the
India Office Library, No 580 p 158 The codex contains from
the beginning of the second chapter upto the end of the sixth

Beginning. ॥ श्रीमदशाव नमः ।

आ समये ॥ ननु समानधर्मापिलभाष्यशेषकानुपलभाय स्यात्तु वा पुनरी
यति सन्देह उपजायत विधिगच्छे तु न तद्विधिसन्देहनिमित्ततुल्यव्याप्त
इति प्रश्नानुपपत्तिरित्यत आह अर्थातिशयादिति ।

End. न नैवेद्यादित्यर्थनिर्धार्ये यथादिषु नुनगर्थ पाठो न कर्तव्य धनतोयेति
लुक्सिद्धत्वादित्यत्र निपातनेन विनेष्टसिद्धिः ॥ ।

Colophon. इति नारायणाय श्रीमहाभाष्यप्रदीपविवरणे षष्ठ्याध्यायस्य चतुर्थे पादे
चतुर्थमाह्निके पादयाध्यायस्य समाप्तः ॥ अममलुः ॥ राम ४११० ॥

विवरणम्—नारायणवीधमहाभाष्यप्रदीपविवरणसम्पूर्णम् ।

No. 75. माधवीयधातुवृत्तिः । Madhaviyadhātuvṛttih Sub-
stance, country made colourless paper 12 × 5 inches Folia, 220 Lines,
12 × 13 in a page Character, Nagara Date ? Appearance, very
old, worn out, torn, and slightly worm-eaten in parts Prose Not correct.
Incomplete.

A commentary on Pīṇḍiya Dhātupāṭha entitled Madhaviya Dhātupāṭhi, by Sīyamanyya brother of Madhavananyya. Noted in the Catalogue of the India Office Library Nos 689 694 pp 183 184 This codex contains upto the end of the Bhuvadi. The work has been published in Bombay.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

वागीशाद्या सुमनसः सखाद्यानामुपक्रमः ।

यः नत्वा कृतकृत्यः स्युस्त ननामि भजाननमः ॥ १ ॥

जौयाडान्निगुहो यम् नीलशोण्डिवदने ।

कुन्दाकुरवदाभाति दलाय तद्विगाम् ॥ २ ॥

चिदानन्दकलां बाणी वद भन्द्रकावाधरा ।

नैमल्यतारसम्यक् विविता चिच्छक्तिपु ॥ ३ ॥

स्वन्ति श्रीमद्रमकाप च्छोऽलुपुन्दर ।

यत्कीर्तिर्मातृकादर्शं चैलाक्व प्रतिविम्बते ॥ ४ ॥

यश्च सीताचाराजका (१) यत् प्रतापमताशनः ।

परं बालं मद दिव्यं राजागो रणदोऽचिता ॥ ५ ॥

तूष्णीं काष्ठाभिके प्राप्तं यत्प्रतापं धनञ्जय ।

पुरीं निधाय गौरीयमात्मा सरस्यते परे ॥ ६ ॥

कुञ्चन् गङ्गा यशानि धूमपटनीकल कपाशाभ्यद

काष्ठाभगविवर्जितं प्रकटयन् भुमं नवां भूयसीम्

चातव्यन् इतरप्रतापदहनस्कन्तात्कुलिङ्गाकृति

प्राप्यो यच्छक्ति यत् प्रतापदहनं कान् खन विखेरताम् ॥ ७ ॥

तस्य भक्तिशिखारश्मिभक्तिसारणसायणः ।

यै ग्वाति रत्नगर्भेति यथायैवति पादिवर्यै ॥

+ + + + + ॥ ८ ॥

तन मा + + सः द्रविण मनोविद्या ।

आत्मा भाषवीदयं धातुवृत्तिविरच्यते ॥ ९ ॥

End

भातरि पूर्वपदययतवानि इतरकीर्त्या सुखा निपात्यते तत्पुङ्गु कृति

• बहुभुजिति वा चतुर्भुजितिः । इत यथादया इता इत्यर्थः । + + +

इति व्याख्या रासच मुपतोखेवसादीनामात्रमीमसिहानी संघट्ट सिद्धी

न भवति ॥ १० ॥

Colophon. इति पूर्वदक्षिणप्रथिमसमुद्राधीश्वरकल्पराजसुतसगमराजमहामन्त्रिणा सायण
पुत्रेण माधवसङ्कोदरेण सायणाचार्यविरचितायां माधवीयायां धातुवर्णा
शब्धिकरणभूषादयः समाप्ता ॥ ॥ ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम्— माधवीयधातुवर्णिनामधेयपाणिनीयधातुपाठव्याख्याननिबन्धः श्रीसायणाचार्यविरचित
मुद्रमिडपत्र साम्प्रत मुद्रितश्चायं निबन्धः ॥

No. 76. लघुशब्देन्दुशेखर । Laghuśabdendusekharah Substance,
country made yellow paper, 12 x 6 inches Folio, 565 Lines, 7-8 in a
page Character, Nāgara Date, Samvat 1907, Bengali Era 1257,
A D 1850 Appearance, almost fresh Prose Not correct In
complete

An abridgment of the Śabdendu-ekhara, a commentary on the
Siddhāntakaumudī, by Nāgeṇi Bhaṭṭa son of Śivabhaṭṭa and Satī
Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 663, p 177
The codex contains only up to the end of the first half (Purvarddha)
of the work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

यातस्मै महाभाष्ये कृतभूरिपरिश्रमः ।

शिवभट्टसुतो धीमान् सतीदव्याप्तुं गर्भजः ॥ १ ॥

• याचकानां कल्पतरोरधिकचक्रतामनाम् ।

मङ्गवेरपुराधीशमामतो लब्धलोचकः ॥ २ ॥

मत्ता कथाम् नागेनलानुतेयप्रकाशमम् । •

मनोरमोमार्हदिव लघुशब्देन्दुशेखरम् ॥ ३ ॥

यस्यसमानियम्यप्रचारादिपतिष्वङ्गदुरितप्रश्ननाय समुचितस्तदितयनम
स्कारद्वयं मङ्गलमाचरन् व्याख्यातरीतुषामनुपमती मङ्गलाय नमः शिव
ध्याति ॥ मुनिवयमिति ॥

End.

चाये इत्य इति तु संज्ञाशब्दोऽप्युत्पन्नः । अथयवर्णाभानादिति तदाशयः ।

वितारस्तु ऋष्यशब्देन्दुशेखरे द्रष्टव्यः ॥

शब्देन्दुशेखरे शब्दो पूर्वमर्हसमुत्पन्नः ।

श्रीयता तेन भगवान् शिवया सजितः शिवः ॥

भूषित फणिभाषीक्या लघुशब्देन्दुशेखर ।

सतां कृतकमलैवास्तां यावत् फणिकषे धरा ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीशिवभट्टसुतसतीगर्भजनागीजीमद्वक्त्रे लघुशब्देन्दुशेखरे पूजार्द्ध
समाप्तम् ॥ सम्वत् १८०० चन १२५० साल । इराजी १८५० । तां
८ यावत् १२ जुलाइ मङ्गलवार शुक्ला चतुर्दशी । लिखित श्रीगोविन्दराम
शर्माणा ॥

विवरणम्—लघुशब्देन्दुशेखरामिषद्वक्त्रेन्दुशेखरसत्पदप सिद्धान्तकीमुदीटीकाय
श्रीनागीजीमद्वक्त्रेचित सुप्रसिद्ध एव ।

No. 77. लघुशब्देन्दुशेखर । *Laghusabdendusekharah Substance*
country made yellow paper, 12 x 6 inches Folio 109 (of which fol 1 is
wanting) Lines, 2-8 in a page Character, Nagari Date, Samvat
1907, Bengali Era, 1257, A D 1851 Appearance, almost fresh
Prose Not correct Incomplete

This codex contains the latter half or Uttarārdha of the
same work.

Beginning. कालि ।

End. अनाशांकादित्यस्योदाहरणं । रजधातममिति रजधातून तेन वैकाचरीकृता
दित्यस्योदाहरणं । अलला भवतीरित्यलला भवतीरिति । अलला इति
शब्दविशेषानुकरणमिति तद्व्याख्यते इति सर्व्वेष्टसिद्धिः ।

• शब्देन्दुशेखर पुत्री मधूषा चैव कन्यका ।

स्वमती सत्यमुपाय शिवयोरपिनी मया ॥ १ ॥

शब्देन्दुशेखरः स्यात् फणिभाषीकृतभूषित ।

सतां कृतकमलैवास्तां यावत् फणिकषे धरा ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीमद्व्याख्याधीश्वरामशिवभट्टसुतसतीगर्भजनागीश्वरचितलघुशब्देन्दु
शेखराख्ये सिद्धान्तकीमुदीत्याख्याने उत्तरार्द्धे समाप्तम् ॥ समाप्तवार्थं न्य
यममन्यु ॥ लिखित श्रीगोविन्दरामशर्माभि सम्वत् १८०० चन १२५० इराजी
१८५१ साल तां १ माघ पौष सुदि एकादशी ॥ ११ ॥ इराजी १९ ।
काद्वारी ।

रादिप्रकार उच्चारणार्थः लघु मध्ये लिङ्मञ्जकः । इत्यर्थः । उपदेशान्
 दल् दन्त्यान् । उपदेश आद्यीकारण मतेष्वदृष्टं पदं मूलान्तरादनुवर्तनीयं
 मन्त्रम् ।

End. युनक्ति । युयन् शब्दात् स्त्रियो ति स्यात् । युवति ॥ १ ॥ इति श्री
 प्रत्ययाः ।

भास्वान्तरे पविष्टानां बालानां शोषकारिका ।

रुता वरदराजेन लघुसिद्धान्तकौमुदी ।

Colophon. इति श्रीवरदराजकृता लघुसिद्धान्तकौमुदी समाप्ता ॥ क ॥ संवत् १८८० ॥
 साधुपाठ्युक्तं वशी । बार सीमा तिष्ठि अन्त्या ॥ श्रीकृष्णदासप्रतिष्ठितं ।
 श्रीमन्मन्त्रे नमः ॥

विवरणम्—श्रीवरदराजकृतलघुसिद्धान्तकौमुदीनामकसिद्धान्तकौमुदीसामंयकमयीऽ
 निबन्धः ।

No. 80. लिङ्गानुशासनं । *Liṅgānuśāsanam* Substance, country-
 made colourless paper, 16 x 4 inches Folia, 8 Lines, 2 in a page
 Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old, and worn out
 Verse Generally correct Complete

The last chapter of *Amarakośa* treating of genders It might be
 considered as a supplement to grammar.

पुस्तकसिद्धिमङ्गकीदृश्य लिङ्गानुशासनभाष्यमात्रं वर्तते ।

No. 81. वाक्यपदीयटीका । *Vākya-padīyatīkā*. Substance,
 country made yellow paper, 10 x 5 inches. Folia, 61 Lines, 7-9 in a page
 Character, Nāgara Date, Samvat 1901; Bengali Era 1254; A. D 1849
 Appearance, not fresh Prose Not correct Incomplete.

A commentary on the *Vākya-padīya* of Bhartrihari, a metrical
 treatise on the philosophy of grammar complete in three kindas,

for which it is sometimes called Trikaṇḍī by Harivṛṣabha. The first kṇḍī is entitled Brāhmaṇḍī or Āgamasamuccaya (on grammar and language generally) The second is called Vajyakaṇḍī (on the sentence) The third is Padakaṇḍī or Prakīrṇaka (on the word) This work has been published with Harivṛṣabha Paṇḍita's and Holiraj's commentaries by Pandita R. mahāyāga Sastri in the Benares Sanskrit Series. Numbered in the Catalogue of the India Office Library No. 700 p. 186. The codex under notice contains only Harivṛṣabha's commentaries on the first chapter.

Beginning. श्रीमणेनाय नमः । श्रीमत्पुनस्तनये नमः ।

अनादिनिधनं ब्रह्म शब्दतत्त्व सदस्यम् ।

नवर्णैरेवमेवायं सक्रिया जगतीयम् ॥ १ ॥

सर्वपरिकल्पातीतं तत्त्वं भूतसमर्गसमतिक्रमेण समविष्टं स्यादिति शक्तिमि
विद्याविद्याविविधानन्दं अविभातं कालभूतद्वन्द्वनाशमिव सर्वाविभात
भाववशाच्च व्यवहारानुदातिभिर्धर्माधर्मैः सस्यास्यवशाच्च अनादिनिधनं
ब्रह्मेति प्रतिज्ञायते तदिदं कार्यकारणान्तरणं विभक्तविभक्तयैव ब्रह्मण्य
सत्यवाच्यं पुत्र्यापरे प्रकृतिनिष्ठतत्त्वोटी परिमल्लायतं न चाप्येवमथ
नित्यत्वात् सत्परिवर्तनप्रत्ययानां कृत्रिमत्वं दर्शयित्वा तत्त्वमिदं स्यादिति
संज्ञानामपि विकाराणां प्रकल्पनायाम् शब्दापवादायतया च ब्रह्मतत्त्वमिति
धीयत

End

नित्यवादिनाम् ये साधूनां धर्मशतैर्न प्रतिपन्नं सत्त्वसमवादिमुद्रयो
साधुव्यवस्थां मन्यन्ते ते प्रकृती प्राकृत साधूनां शब्दानां समुद्रमावृणोते
विकारान् पद्मान् व्यवस्थापितो यः संनिष्ठश्चिद्विभि पुनरपि स्वस्वकारादिभि
न स्वीयत इति । प्रभूतानविकल्पान्दलशून्यविवक्षया यो न प्रयुज्यते
शब्दो न सोऽहंकारमिच्छायाश्च यथामपि सैव पुरा कल्पेन लोकोत्पत्त्यर्थं
कदाचिदात्मनो नवमेवि नवमेव नित्यव्यवस्थायाम् साधुव्यवस्था
नित्यव्यवस्थेर्द्वयं द्विचैव अस्तीति । तन्नामशून्यविवक्षया • वाच्यमनापवादादेव
प्रयुज्यमानेषु यः शब्दो वदी यथा च ५० तावमाश्लेषणं न वाच्यं
तत्र साधुव्यवस्था वा भवत्यस्य निवर्तनव्यवस्थायाम् प्रयुज्यमानेन निवर्तिकावृणोते
संमल्लयमात्रं ज्ञायते ॥

Colophon

इति श्रीहरिवृषभनन्दावैद्याकरविरचिते वाचस्पतीय धर्मसमुद्रयनाम

ब्रह्मकाण्डं समाप्तम् । संवत् १८०४ सुन १२५४ इराजी १८४८, २३

फाल्गुन ३ भाद्र्थ श्रीगीविन्दरामशस्त्रया लिखितम् ।

विवरण—श्रीहरित्रयभक्तिरचित वाक्यपदीयाव्ययप्रथमकाण्डस्य टीकाद्वयीत्यं निबन्ध ।

No. 82. वाक्यपदीयटीका । Vākya-padīyatīkā Substance,
country made yellow paper, 10 × 5 inches Folio, 166 Lines, 8-9 in a
page Character Nāgara Date, Samvat 1905, Bengali Era 1255, 1 D
1848 Appearance, not fresh Prose Not correct Incomplete

This codex contains Panyarāja's commentary on the second
kāṇḍa of Bhartrihari's Vākya-padīya

Beginning. श्रीं नमी भगवते वासुदेवाय । श्रीगणाधिपतये नमः ॥
एवं शब्दस्य प्रयोजनसहितं स्वरूपादिकं लेखनीं निर्णीतं । तस्य च साधा-
रणीयं वाचकत्वं व्यवस्थापितं । इदानीं मतभेदेन केषांचित् पदं वाचक-
चक्षुषा वाक्यमिति वाचकात्मनी वाक्यस्वरूपस्य च द्वितीयस्वरूपप्रतिपादनाय
द्वितीयकाण्डप्रारम्भः ।

End.

अथान तन्न व्यायस्य सिद्धिर्भाष्यानुगा कृता ।
अवतारीऽपि भाष्यस्य सयष्टिं समुपागतं ॥
निबन्धद्वितीयं शास्त्रस्य टीकाकारेण कीर्तितं ।
संयच्छब्दादनुगुणरूपत्वं श्रीपदादितम् ॥
विद्यावतामप्येतस्य सयष्टप्रतिपत्त्यन ।
कृतमाचार्यदेवश्रीरावेन्द्रविश्वेश्वरकृतं ॥
भट्टस्याख्याद्यमारस्य दैवाकरणागमिनः ।
मूलभूतमवाध्याये पर्वतादागम सयष्टम् ॥
आचार्यवसुधातेन व्यायमार्गान् विचिन्त्य च ।
प्रणीतो विधिवच्छाद्य मम व्याकरणागमः ।
मयापि मुदनिर्दिष्टाद्याख्यायादिलुप्तये ॥
काण्डत्रयक्रमेणार्थं निबन्धं परिकीर्तितः ।
सय्यकारेण सय्योऽस्मिन् स्नायिन् मुख्यागमः स्फुटः ।
इत्येवं वाक्यकाण्डस्य प्रतीयविषया कृता ॥

भगति कीर्तिता लघु समामेनानिराकुला ।
 विद्वज्जनानां य खण्ड सञ्चय दीयते कवे ॥
 छपसत्य विरचिता राज्ञा + + शूरवन्धु नामैव ।
 शशाङ्कशिष्याकुलैतद्व्यासकाण्डे समासत ॥
 पुण्डरीकज तन्मोक्षा संगति कारिकाश्रिता ।
 गुरवे भर्तृहरये शब्दमग्नविदे नमः ॥
 खलसिंहान्तमन्दोद्धारामृतमयाय नमः ॥

Colophon. इति श्रीपुण्डरीकजना वाक्यपदीयद्वितीयकाण्डटीका समाप्ता । लिखितं
 श्रीगोविन्दशर्मा सम्बत् १८०५ यावण ज्येष्ठतृतीया बुधवारि । मग १२१५
 यावण ईशजो १८ ज्येष्ठ बुधवार मग १८४८

श्रीरामनारायणबाबुदेव
 गोविन्दवैकुण्ठसुकुन्दकण ॥

विवरणम्—श्रीपुण्डरीकजविरचितवाक्यपदीय द्वितीयकाण्डटीकाद्वितीयं निबन्ध ।

No 83 वाक्यपदीयटीका । Vakyaṇṭīkā Substance
 country mark yellow paper 12 x 6 in. In 11 94 11 6-9 in 4
 page Character Nāgarī Date ? Appearance not fresh Prose
 Not correct. Incomplete

Another copy of the preceding work

उक्तकेऽभिन् वाक्यपदीयद्वितीयकाण्डटीकासाध यत्नतः ।

No 84 शब्दकोस्तुभ । Śabdakustubh Substance, country
 made white paper, 12 x 6 inches Folia 296 Lines, 11 in a page
 Character, Nāgarī. Date, ? Appearance very old, worn out, and
 writing slightly effaced in parts Prose Generally correct Incomplete

A commentary on P'innu's Aṣṭādhyāyī entitled Śabdakaustubha, by Bhartṛṃjī Deśi, the author of the renowned grammatical work, Siddhāntakaumudī. The work was left unfinished, only nine lectures, treating of the rules contained in the first quarter of the first Pīḍa, are generally found, the remainder is said not to be extant. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 607 608, pp 162-163. See also Dr. Mitra's Notices of Sanskrit MSS., No 1164.

Beginning. श्रीमद्भागवतम् ॥

विशेषः सविदानन्दः चन्द्रेण शीघ्रं जगत् ।
 चरीकर्त्ति चरीभर्त्ति सजरीर्द्धर्त्ति लीलया ॥ १ ॥
 नमस्तुभ्यं जगन्मया पाणिन्यादिमुनिवन्द्यम् ।
 श्रीमत्तुष्टरिमुखाय सिद्धान्तव्यापकान् पुमान् ॥ २ ॥
 नत्वा लक्ष्मीधरं तातं सुमनोहन्दवन्दितम् ।
 कविभाषितमाध्याये शब्दकौस्तुभमुद्धरे ॥ ३ ॥
 परिभाष्य वङ्गं दद्यान् धीर्धर्मं कृतेन लभ्यते ।
 तमशर्वभयायासादितो गृह्णीत भगवता ॥ ४ ॥
 समग्रं लक्ष्मीरमये भगवा श्रीशब्दकौस्तुभम् ॥
 भट्टोजिभट्टोऽजगुषः साकल्यं लभ्यमीदृते ॥ ५ ॥

प्रधावत् प्रहल प्रधावत्प्राये व्याकरणस्य विषयं भगवान् भाष्यकारः प्राद-
 र्शयत् ॥ अथ शब्दाशुभासमिति ॥

End.

वार्तिकं व्याख्यायेन भगवता शाकलिनः नाम्नो घासल्योदोच्य वाङ्मयीकीभयदप-
 साध्यपगमात् तत्र चरदनादिभिन्नैवाशुवादाधः । तस्माद्वाङ्मयीकीदशविशेष-
 इत्येव तत्त्वम् । यथाश्च कथं पर्वणि

“दशानां सिन्धु + १-दानामन्तरं ये समाश्रिताः ।

वाङ्मयीका भासन् दशानां तत्र दिवसं वसन् ॥ इति

एतेन धर्मवर्द्धिर्भूतत्वाद्वाङ्मयीका इत्युक्तं भवति । अतद्विषयाशास्त्राचरतीति तदा-
 चन्द्रभासा इति पश्यन्त्यः । सिन्धु + + + + तस्यध्यदशम् वाङ्मयीक-
 इति व्याख्यातारः । व्युत्पत्त्यन्तरं तु तेनैव दर्शितम् । वाङ्मयीका स्या + +
 + + विषयाशायां विषयायकः । तयोरेष्य वाङ्मयीका नैवा + +
 + + इति । एतच्च + + + + वस्तुतः इति सर्वं सुखम् ॥

Colophon. इति श्रीविद्वन्मुकुटलक्ष्मीधरवरे सृजना भट्टोजिभट्टेन कृते शब्दकौस्तुभे
प्रथमस्याध्यायस्य प्रथमपादो नवमाञ्जिकम् ॥

विवरणम्—श्रीभट्टोजिदीक्षितविरचितशब्दकौस्तुभामिधपादिषोडशटीकाद्वयोऽयं निबन्धः ।
निबन्धयोऽयं सन्दर्भतेवासपूर्णं कृतम् इति प्रवादः प्रथरतितराम् ॥

No. 85. शब्दकौस्तुभः । Śabdakaustubha Substance, country
made white and yellow paper, 14 × 5 inches Folia, 290 (of which foll
157-229 have been lately replaced) Lines, 4-9 in a page Character,
Nagari Date, ? Appearance, very old, except those lately
replaced Prose Generally correct Incomplete

The same work

विवरणान्तर्गुह्यम् ।

No. 86. शब्दकौस्तुभटीका (प्रभा) । Śabdakaustubhatika
(Prabha) Substance, country made white paper, 13 × 6 inches Folia, 89
Lines 6-10 in a page Character, Nagari Date, ? Appearance, old,
and slightly worm-eaten in parts Prose Generally correct Incomplete

A commentary on Bhatṭoji Dikṣita's Śabdakaustubha, entitled
Prabha, by Vaidyanatha Pāyagunda, son of Mahadeva and Vani
Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 610,
p 163.

Beginning. श्रीपद्मेशाय नमः ॥ शिवाय सांवाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

आनन्दकन्दं मुनिहृन्निखिलम्

स्रष्टुन्दगोविन्दपदारविन्दम् ।

वन्दे सुरेन्द्रादिमदादिदल

दीनादिशब्दं रविमन्दमन्दम् ॥ * १

वैद्यनाथ पादगुह्यो नला भागेश्वरं गुरुम् ।

आख्यां प्रभाख्यां सगुते कौस्तुभस्य स्रष्टुऽयम् ।

* Prof. Aufrecht suggests— वन्दे सुरेन्द्रादिं पदपदं
दीनाद्रभावं विशदं च मन्दम् ।

End.

समाप्ते क्वप् ।

अनञ् पूर्वे समाप्ते सति पूर्वकाले क्ववेककर्षके धातावुपपदे । अथम्य
याति । क्वपि खधुपूर्वात् परम्य खेरप् परिणमस्य प्रादाय ।

पौन पुनो णम् ॥ पदे द्विय ।

एककर्षके धातौ पूर्वकाले णम् । समन्त दि ॥ खार खारं द्रये ।

लोकार्धेयस्य सिद्धि ।

इति कृतप्रक्रिया ।

यद्यपि मन्त्रश्रुतीर्ष्वी तथा ज्ञेयमदप्येष ।

मुप्यति तदेव तेजो विव्रसति यस्य प्रसादर्थ ॥ १ ॥

यत्तज्जगद्दत्तपुत्री बाह्याचार्यस्य दीक्षित ।

अभ्यस्तशब्दशालो भद्रेशीदीक्षितश्चात्र ॥ २ ॥

हीराभिधानपातिव्रतमदसि प्राप्तनिश्चयम् ।

कविनीलकण्ठशर्मा निमित्तिनिना निमित्ते मे ग्रैव ॥ ३ ॥

विभवपङ्केकमितेऽन्देति काले विक्रमादिभ्याम् ।

विश्वरात्री शिवपदवीर्निजकृतिराधाय नीलकण्ठेन ॥ ४ ॥

Colophon.

नीलकण्ठकविकल्पित शब्दश्रीभाभिध व्याकरणं सम्पूर्णम् ॥ संवत् १८८१ चैत्र
प्रमितेऽन्दे मार्गशीर्षाष्टम्यां सिते पक्षे वज्रदिशान्तर्दिशि श्रीदाकानाथि
नगरेऽलेखि बादाननिग्रालगणना स्वपठनाय ।

विश्वरथम्—श्रीनीलकण्ठकविवरचित शब्दश्रीभाभिधव्याकरणनिबन्ध ।

No. 88. शब्दश्रीभा । Śabdaśrībhā Substance, country made
yellow paper, 12 x 6 inches Folia, 13 Lines, 7 in a page Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh Not correct. Incom-
plete

The same work.

विश्वरथम्—श्रीनीलकण्ठकविवरचित शब्दश्रीभाभिधव्याकरणनिबन्ध ।

No. 89. शेखरास्थिमाला । Śekharaṣṭhimālā Substance country made white paper, 14 × 5 inches Folia, 81 (of which fol 1 is wanting) Lines, 10-11 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance old, slightly worm-eaten throughout, and written by different hands. Prose Not correct Incomplete

A commentary on the *Laghu-abdenduśekhara*, a work noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 666, p 177, under the name of *Cidasthimālā*, by Vaidyanātha Pāyagunda In the Catalogue of Sanskrit MSS mention is made of another commentary on the *Laghu-abdenduśekhara*, entitled *Asthimālā*, by Balamabhṭṭa Pāyagunda As the codex under notice is incomplete, and has neither a beginning nor end, and has no descriptive colophon at the end of a chapter or section, we cannot ascertain whether it is *Cidasthimālā* or *Asthimālā* or a third work different from these

पुस्तकेऽस्मिन्शेखरास्थिमालामिदमपुत्रशब्दे नुशेखरटोकादयोऽपि निबन्ध खण्डितो दृश्यते ।

No. 90. षट्कारकम् । Ṣaṭkārakam Substance, country made colourless paper, 14 × 5 inches Folia 20 Lines, 5-8 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1870 Appearance, old Verse and prose Not correct Complete.

A treatise on the grammatical functions of the cases under the name of *Ṣaṭkārakam* in verse with explanations, by Vallabhānanda The very introductory verse shows that the author is a Buddhist

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

भग्न मारुतं येन निर्विघ्नं भवपञ्चरम् ।

निर्वाणपदमाहृतं तं बुद्धं प्रणमाम्यहम् ।

षट्कारकाणि सन्ध्यामुक्तामुक्तया विधा ।

विभक्तिदेशनिदेशमवश्यं योगमिच्छताम् ।

इत्यर्थं षट्कारकां बालव्युत्पत्तये संक्षेपतः सुखममभिधानं प्रचुरद्वाह

षट्कारकाद्योपादि ।

End. मध्वैव केवलव्यापदस्य दृष्टान्तिनिरूपितु कश्चिदपि युज्यते अतः शङ्क्यवद्वारे
 शिष्यमाणे बहुमित्रेव एदै कर्मस्य इति ज्ञातापि पदसिद्धमवैक्य कदा
 चिन्मन्मसतयो वज्रपदमयीभगवतां सन्दिष्टिरन् अनककारकसम्बन्धो यथा
 पाठव निरूपीति स्थितम् अतएवायमव्याकसतावान् परिश्रम एषां विगति
 भेद्युक्तानां मध्ये सम्यचतु शतम् अक्षरमरसी लोके सम्बन्धीयतिसिद्ध ।

Colophon इति श्रीवज्रभानन्दविरचित पटकारक समाप्तम् । भाद्रमासे कृष्णपक्षे तिथौ
 एकादश्यां चन्द्रबावरे सवत् १८७० ।

विरचय — श्रीवज्रभानन्दविरचित पटकारकामिधकारकविषयकीर्ण निबन्ध ।

No 91. प्राक्तनमनोरमा । Prakitamanorama Substance
 country made white paper, 12 x 6 inches Folia 31 Lines 4 10 in a
 page Character Nagara Date Samvat 1873 Appearance old Prose
 Generally correct Complete

A commentary on Vararuci's Prāritapraśāna by Bhūmahar
 Noticed in No 41

विषयकानुक्रमम् ।

No 92 वार्तिकपाठ । Vārttikapāṭha Substance, country
 made yellow paper 12 x 6 inches Folia 60 Lines 9 in a page
 Character, Nagara Date, Samvat 1905, Saka 1770 Bengali Era 1255,
 A D 1818 Appearance almost fresh Prose Not correct Com
 plete

Supplementary rules to Pāṇini's aphorisms on Sanskrit grammar
 entitled Vārttika Pāṭha, complete in eight chapters, each chapter
 having four Pīḍas, by Kaiyaṣajana It is a well known work but
 has not yet been published The Vārttikapāṭha published in
 Benares deals with such Vārttikas only as are to be found in the
 Sūthānta Kaumudī

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

मिथे गणायंभे श्रीकतोये वपुषे गणपदीने ग्रासेष धनानिदम । समा-
नायामदां वगती गणने वापगन्देन च गण्देभैकार्यमिधेश इति निदम ।
तस गणपुर्धके प्रयीने धर्म ।

End.

गण्हीटि । अभीति वाचम् अभ्यासेष ॥ प्रकृतिचर । प्रकृतिचर
प्रकृतिचर । प्रकृतिजग इति वक्तव्यम् । च च एकदेशनिर्देशाङ्गनन
पाणिने सिद्धम् ।

Colophon.

इति श्रीभगवत्काथायननने वार्तिकपाठे अष्टमोऽध्यायः अर्ध-
पादः । ४ । ८ ।

विवरणम्—काथायननवार्तिकपाठाभिध मुपनिहीत्येनितम् ।

No. 93 **मुग्धबोधव्याकरणम् ।** *Mugdhabodhavyākaranam* Sub-
stance, country made colourless paper, 11 x 5 inches. Folia, 25 Lines,
6-10 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old
Verse and prose Not correct Incomplete

This codex contains the first part of the *Mugdhabodha Vyākaranam*,
from the beginning upto the end of the *Hasanta Strilingipāda*.
Noticed in No. 51

विवरणम्—मुग्धबोधम् ।

No. 94. **मुग्धबोधपरिभाषाटीका ।** *Mugdhabodhaparibhāṣāṭīkā*
Substance, country made yellowish paper, 15 x 3 inches. Folia, 15
Lines, 2-5 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1728
Appearance, old Prose Generally correct Complete

• An explanatory note on *Mugdhabodha Paribhāṣā* ३

Beginning. श्री नमोऽस्तुते ॥

विष्णु प्रथमं वागीशं ज्ञानां गुरुमनुजम् ।

आमाद्यन् परिभाषायां भाष्येन अष्टपुटम् ॥

यत्नं केनचिदप्याख्यातुं कामिना वागमनुपगतं नमः । अथानु गुरुवति दयार्ति
गुरुवति वा नमः ।

End. . आद्यधेतुं ज्ञानादानवच्छेदं विमिश्रितपतिङ्गुलीं प्रकरणादीनामभावे
विमिश्रणरथाय अथवागुमार उदितो भवति नमो निवृत्तार्थं मार्गं प्रकृमे
रिति ॥ ॥ इति श्रीपरमहंसयोगे नमः ॥

Colophon. इति श्रीगुरुवोधनाकरणे महासद्गोपायाध्वरीवोदयमन्त्रितपरिभाषा
संयुक्तिटीका समाप्ता ॥ ॥ समाप्ता श्री परिभाषा

क्षेत्रम् सुप्रवाधिनामिदं हि प्राच्यदायिका

इमो टीकासम्राजसो भवति अमरं यथा ।

सकाब्दा १७१८ । श्रीरामानन्दरद्वयस्य भाष्यमिदं ॥ गोदा
॥ १११८ ॥

विवरणम्—सुप्रवोधपरिभाषासंयुक्तिटीकाद्वितीयं विवरणम् ।

No. 95. अन्तर्याकरणम् नाट्यपरिमिटम् । Antaryakaraṇam
Nāṭyaparimīṭam Substance, country and vell w paper 14 x 1 in 1
Folia, 16 (not regularly numbered) Lines, 10-12 in a page Character
Penguin. Date, 1 Appearance, not fresh Prose and verse Not
correct. Incomplete

This codex contains only fragments of Antaryakaraṇam or Nāṭyaparimīṭa, a Sanskrit grammar written in the style of a drama, having two-fold meanings. Interpreted in one way, the passages are found to contain good advice and profound doctrines of Hindu philosophy, but in the other way, they are aphorisms of Sanskrit grammar with illustrations, by Kṛṣṇananda Vacaspati, a resident of Mahesipura in Nadia, who was rewarded for this work by Mahārāja Satīśchandra of Kṛṣṇanagara with the title of Dāmaratā. This

work has been recently published by Paṇḍita Ajitanatha Nyayaratna of Navadvīpa with his own commentary. The codex under notice has neither a beginning nor an end, nor even a complete chapter of the work.

पुनःकेन्द्रिन् श्लोकान्दशसप्ततिरिचितस्य भाष्यपरिशिष्टापरद्वयाय चानन्तरिकस्य कति पत्राणि वर्तन्ते ।

No. 96. सारमञ्जरी । Śaṛmañjarī Substance, country made yellow paper, 12 x 4 inches Folio, 30 Lines, 3-8 in a page Character, Nāgarī Date, Śaka 1756 Appearance, rather old Prose Generally correct Complete

A treatise on the philosophy of grammar by Jayakṛṣṇa Tarkapañcraṇa. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 724, p 191, under the name of Śabdāntasamajñjarī. It has been published in Bengali type by Sarvesvara Bhattachāryya of Navadvīpa.

Beginning. श्रीं नमी सर्वज्ञाय ॥

हेरम्भरचन्द्रस्य विद्वन्मङ्गल परम् ।

• प्रथम्य जयज्ञान क्रियते सारमञ्जरी ॥

तत् प्रथमतः कालव्यतिरिक्तम् । वर्तमानञ्च सप्रतियोगित्वमतीतम् ।
वर्तमानप्रागभावप्रतियोगित्वं भविष्यत् । स्वावच्छिन्नकालगतत्वं वर्तमानत्वम् ॥ अथ लकारादौ शक्तिरूपम् । लटो वर्तमानत्वम् । अथ विधिलिङो भविष्यत्विधि सुम्भावना च । विधि कर्तव्यतोपदेशः । सम्भावना कल्पनम् । लोटो भविष्यत् । आशी प्ररथा च । आशी शुभचिन्तने । प्रेरण प्रवर्तनम् । आशिषि लिङो भविष्यत् आशीषः । लृट् लङो भविष्यत् । तथ्यानीययोर्भविष्यत्विधिः । लङ्लुङोरतीतत्वं । लोटो वक्तृपरोक्षत्व अतीतत्वञ्च । लङोऽतीतत्वं क्रियातिक्रमश्च ।

End

एवमकी प्राज्ञश्च इत्यत्र जातिपुरस्कारेण प्राज्ञत्वसामोपस्थितौ एकपदं सार्धकं ही प्राज्ञावाचित्वेन द्विपदं द्रुतधीधाय सार्धकं तथी प्राज्ञावात्यारी प्राज्ञायाः पञ्च षड्विधादौ तु षड्वचनेन षड्वचनप्राज्ञोपस्थितौ आदीनानु व्यावर्तकतया सार्धकत्वमेवेति निश्चयः ।

तया व्याख्येयमिति तत् सङ्गमनीये यस्य धर्मश्च धर्मात्तरं निदृक्कृत्यमा
नाधिकारणं प्रतिपाद्यत तत्र सनमीति भूमायं । यस्य क्रिययाऽन्यस्य क्रिया-
त्तरं सत्यते इति व्याख्यातशु भाष्यिकाभिप्रायिकम् ।

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीमहानन्दसिद्धान्तवागीश्विरचितं शब्दार्थसारसङ्ग्रहो
षट्कारकविवेचनं समाप्तम् । श्रीहरिनाथदेवशर्मा लिखितमेतत् ॥

विवरणम्—महामहोपाध्यायश्रीमहानन्दसिद्धान्तवागीश्विरचितं शब्दार्थसारसङ्ग्रहो
कायटोकादयः षट्कारकविवेचनाभिधी निवन्धविशेषः ।

No. 98. षट्कारकविवेचनम् । Sathakavivechanam Substance, country made colourless paper, 14 x 3 inches Folia, 4 Lanes, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old Prose Generally correct Incomplete

The same work incomplete, having somewhat different reading in the introductory verse, such as—

मत्ता कृष्णदन्त कारकाद्यर्थनिर्णयः ।

श्रीमहानन्दसिद्धान्तवागीश्वर प्रकाशते ।

विवरणलूकपूर्वम् ।

No. 99. शब्दरत्नम् । Sabdaratnam Substance, country made yellow paper, 18 x 3 inches Folia, 5 Lanes, 7 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old Prose Generally correct. Complete

A little work treating of the philosophy of Sanskrit grammar, entitled Sabdaratna, by Śrīrama Śrīraṇa, entirely different from the work of the same name, noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 651-652, p 172

Beginning.

शब्दप्रत्ययस्यैव नत्वा शब्दमाह विधीकयन् ।

योरामशरषीवन्ति शब्दार्थं समासतः ।

तत्र प्रकृतिप्रत्ययाभ्यामर्थस्य वाचकः शब्दः । शब्दगतौ बाहुलकात् ।

तथाचामरे शास्त्रे शब्दस्तु वाचक इति । स च धोटा भवति ।

शक्ती लाचधिकी षट्ठी धीमददयः िगिकः ।

कचिद्यौगिकददयः शब्दः धोटा निगद्यति ॥

इति शब्दशक्तिप्रकाशिका । तत्र शब्दार्थप्रतिपादकः शब्दः । शक्तिश्च शब्दानां मुख्यव्यापारः शब्दनिष्ठो यो मुख्यव्यापारः भगवत्संकेतितोऽस्या शब्दादयमर्थो बोद्धव्य इतीश्वरेच्छाद्यपि सैव शक्तिरित्यर्थः तदिष्टिष्टार्थः शक्यस्तत्प्रतिपादकः शक्ती वाचक इति यावत् । आधुनिकशब्दज्ञेयं न शक्तिमित्यर्थैव तथात्वात् । तदुक्तं भर्तृहरिणा

आज्ञानिकयाधुनिकः संकेतो द्विविधो मतः ।

नित्यं आज्ञानिकस्तत्र या शक्तिरिति गीयते ॥

काचित्कस्वाधुनिकः शास्त्रकारादिभिः कृत इति । अतएव गोपीनाथ तर्काचार्यैरपि साक्षात् संकेतितं योऽर्थमभिधत्ते स वाचकः ।

End.

प्रत्येकपदानुभवजन्यं संस्कारैर्यस्य तावद्विषयकधारणस्याव्यवधानोत्पत्तेर्नाना मन्त्रिकवैरेकप्रत्यक्षत्वेन नानासंस्कारैरेकस्मिन्धीतृपतिसम्भवात् तावत्पदसंस्कार संहितचरमवस्तुज्ञानस्योद्बोधकत्वान् कथमन्यथा नानावर्णैरेकपदधारणं परन्तु तावत् पदार्थानां धारणादिकदेव खलु कपोतन्यायाभावात् पदार्थानां क्रिया कल्पभावेनान्वयद्वये शब्दबोधः भवतीति केचित् । तथाहि

उहा युवान मिश्रः कपोता खले यथाऽमी युगपत् पतन्ति ।

तथैव सर्वे युगपत् पदार्थां परस्परैवापि न शब्दबोधः ॥ भवतीति मेव ।

तदा युवानोऽन्वयिनी भवतीति केचित् । परंतु

यद्यदाकाङ्क्षितं योग्यसंनिधानं प्रपद्यते ।

तेन तन्नाशितं स्वार्थं पदेतिवाऽवगम्यते ॥

तथाच स्वप्नवाक्यार्थबोधानन्तरं तथैव पदार्थकृत्या महावाक्यार्थबोध इत्याह । तावन्त्ये वस्तुरिच्छा यदि तात्पर्यज्ञानं कारणं न स्यात् तदा सैम्बन्धान्वय इत्यादौ कचिदशस्य कचिद्वचनस्य बोधो न स्यात् । न च तात्पर्यवाक्यप्रकरणादीनामव शब्दबोधकारणत्वमस्ति वाच्यं तेषामननु मन्तात् तात्पर्यज्ञानजनकत्वेन तेषामननुमनं न तात्पर्यज्ञानेनैव व्यपवात कारणमिति स्थितम् ॥

Colophon इति मन्दारवं सम्राट्कम् ॥

विवरणम्—श्रीरामसरवतिरचितमन्दारवपादिविषयकग्रन्थमभिधीत्यं निबन्धः ।

No. 100. सारमञ्जरी । *Siramañjarī* Substance, country made yellow paper, 14 × 3 inches Folia 25 Lines, 2-7 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, old, with different handwritings Prose. Not correct Incomplete

An incomplete copy of the work noticed in No 96

विवरणपूर्वम् ।

No. 101. सम्बन्धोद्देश । *Sambandhodesh* Substance, country made colourless paper, 12 × 5 inches Folia, 11 Lines, 9-11 in a page Character, Nāgari Date, 1 Appearance, very old, worn out, slightly worm-eaten and torn in parts Verse and prose Not correct Complete

A portion of Cāṅgadāsa's *Kārikā* on case affixes, entitled *Sambandhodesh*, with short explanatory comments

Beginning. श्रीवद्वेदप्रियं नमः । श्रीशिवचरणभ्यां नमः ।

यस्मिन्नेवं विधीयन्ते त्यादितद्व्यादितहिता ।

समाधी वा भवेत् यत्र स चक्र प्रथमा ततः ।

यस्मिन्नेवं द्रव्यत्वे । तद्वत्त्वा त्यादितद्व्यादितहिता इत्यत्रा यस्मिन्नेवं यस्मिन् कारके विधीयन्ते स्मिन्ने स चक्रो भवति ततः चक्रत्वात् प्रथमा विभक्तिः स्यात् । यत्र यस्मिन् कारके समाधी वा भवेत् स चक्रो भवति ततः चक्रत्वात् प्रथमा वेदितव्या । तद्वत्त्वा यदुक्तं भवति यद्वेदे विष्णु विष्णवे इत्यत्र राजते राजति वा व्यकर्मणः । जयति जयन्त्युपति अपराधने सर्वसीदुधर कटं करोति कुरुते वा दीवटन ।

End. - तत, आनयेत्यादि विशेषेणानुक्रमेऽपि पूजादिप्रियावता विशेष्येकेत्यादि
त्यादिना कृता च कस्यापि विहितेनीककर्मोक्त प्रथमा नाम उक्त
कस्याग्रिता द्वितीयापि ॥ ० ॥

उक्तकर्मोक्ततायां कचिदुक्तमनुक्तताम् ।

अनुक्तमपि वीजं स्यात् कचिदेव पदान्तरे ॥ १६ ।

॥ ० ॥ ० ॥ श्रीशिव ।

Colophon इति शोचद्रदासकृतो सम्बन्धीदेश समाप्त ॥

विषयम्—सम्बन्धीदेशाभिध शोचद्रदासकृतकारिकाश्रयांशविशेष ।

No 102. संस्कृतवल्ली । Samskritavallī Substance, country made
colourless paper, 10×5 inches Folia, 4 Lines, 14-17 in a page
Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, and worn out
Prose Not correct Incomplete

This codex contains only a small portion of Samskritavallī, a
work on Sanskrit grammar

पञ्चदशभिन् संस्कृतवल्लीनामत्रेयस्य संस्कृतव्याकरणविशेषस्य स्वर्णश्री वर्णिते

No. 103 संक्षिप्तमारटोका गोयीचन्द्रकृता । Samskṛtīśārīkā
Goyīchandrakṛitā

This codex contains Goyīcandra's commentary on Samskṛtīśārī
in six parts of different descriptions each having separate fol marks.
Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 816, p 218

1st.—Substance, country made yellowish and red papers, 18×6 inches
Folia, 75 Lines, 3-7 in a page Character, Bengali Date, ?
Appearance, old Prose Generally correct Incomplete (upto the end
of the Sandhipāda)

हरिहरहरिहरणगभांजलाः हरश्चमविकाष्टं गुरुम् ।

भविष्यसार्थीका गीयोपन्द्र एव टी कुर्वते ॥

दीपावसाराणपरा पदार्थभेदावधारणप्रवणा ।

कथं रवय इवाहो सामनुष्टंनु स्य रदया ।

यद्गन् दीधानपि स्वाका कृत्यान्पि गृणे यद्गम् ।

सुभावयन्तु सभी मां शिरस्यैव कृतोऽग्रन्ति ।

सुकुम्भे करिगिकुरम्भमतिविश्वं दृश्यते यदम् ।

तदङ्गाकरण्यानां सारमिहास्तेऽपि दृश्यन्ते सः ॥

अष्टासूत्रनिराकरणकारणं नमस्कारमारभे विधाय सारासाराकाशपथ
शास्त्रान्तरदर्शनात्मकवैतान्तादिनामिदानीन्तनजनानां महत्कारणं यन्नामविचर
मगद्यसुरपुरावस्थानवृत्तये यशसे च स्वनाम प्रथमप्रयत्नाचार्यो दर्शयति ।
शिवमिमादि ।

End.

भवान् जिते इति पक्षे दुःखतरोच्चारणाभावात् शेषेति चादीनो न भवति
एवं स्वयं लिङ्गति धनमभित्यति दुःखं याति दुःखमायाति इत्यादौ
वान्त्वारे ॥ ० ॥

Colophon.

इत्याद्यासनिकग्रीयोश्चन्द्रविरचितायां सुमरमन्दपरिमोक्षितज्ञिटीकायां
सन्धिपाद समाप्त ॥ • ॥

2nd — Substance, country made colourless paper, 18 x 4 inches. Folia, 25 Lines, 10-12 in a page Character, Bangali Date, 1 Appearance, very old and worn out Prose Generally correct In complete

(Commentary on the Kārikapāda only, but incomplete)

3rd — Substance, country made colourless paper, 18 x 4 inches Folia 9 Lines 8 in a page Character, Bengali, Date, 1 Appearance, very old Prose Not correct Incomplete

* (Only a portion of the commentary on Taddhita)

4th.—Substance, country made yellow paper, 18 x 4 inches Folia, 22
Lines, 8 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, almost
fresh Prose Not correct Incomplete

(Commentary on Krit, incomplete)

5th—Substance, country made colourless paper, 18 × 5 inches
Folia, 40 Lines, 5-11 in a page Character, Bengali, Date, ?
Appearance, very old Prose Generally correct Incomplete

(Commentary on the Kṛīdantapāda only)

6th—Substance, country made papers of several colours, 18 × 4 inches
Folia, 67 Lines, 5-7 in a page Character, Bengali Date, ?
Appearance, not old, Prose Not correct Incomplete

(On the Suvantapāda only)

বিবরণম্—পুস্তকেঈখিন্ গোবীচন্দ্রকৃতা সঁছিন্নসারটীকা লিখিতা বসন্ত ।

No. 104. सच्चिन्मसारटोका गोवीचन्द्रविरचिता । Samkṣiptasātika
Goyīcandraviracitā Substance, country made colourless paper, 18 × 2
inches Folia, 113 Lines, 5-6 in a page Character Bengali Date,
Śaka × × 16 Appearance, very old worn out torn and writing effac-
ed in parts Prose Generally correct Incomplete

This codex contains Goyīcandra's commentary on the Taddhita-
pāda only of the Samkṣiptasāra

Beginning. तद्धित इत्यधिकार पादसमाप्ति यावत् । नाम इत्यधिकार समासपाद
समाप्ति यावत् । तद्धितसंज्ञाप्रयोजन रन्तुर्न तद्धित इत्यादि ।

End. अन्तिमर्धे विशेषणत्वे ब्रह्मपर्यायात् ब्रह्मल ब्रह्मता भवति ॥ ० ॥ ० ० ॥ ० ॥

Colophon. इत्येत्यासन्निक श्रीगोवीचन्द्रविरचितायां जुमरनन्दिविरचित + + +
+ + + + + लिखितम् ॥ शुभमस्तु शकाब्दा × × १६ सौर
वाश्विनस्य चतुर्थदिनसे शुक्रवासर दिवा + + + + श्रीशङ्करदेव
ग्रन्थे + + + + ।

বিবরণম্—শ্রীগোবীচন্দ্রবিরচিতসঁছিন্নসারতদ্ধিতপাদটীকাদ্বিপীঃয় লিখিত ।

* The first two figures of Śaka are written in a new hand and appear just like 10, but forms of the character in which it is written do not appear to be so old

Colophon इति पूर्व्यामिकुलकलानिधिविद्याविनीतात्मजश्रीन्यायपद्याननकृतावयु
व्याकरणदीपिकायां प्रथम सम्प्रदाय समान ॥ ० ॥ ॥ लिपिरिधं
श्रीहरप्रसाददेवशर्मेण पुस्तकम् ॥ श्रीश्रीराम अयराम श्रीश्रीदुगा श्रीश्री
दुगा श्रीश्रीदुगा श्रीश्रीदुगा काली जयति शकाब्दा १७९८ ॥

विवरणम्—पुस्तकं हिन्दी व्यायपद्याननकृताया संविनसारटीकाया व्याकरणदीपिकाया.
प्रथमपादमात्र वर्तते ।

१

2nd —Substance, country made colourless paper, 16 x 4 inches
*101a, 147 Lines, 6 8 in a page Character, Bengali Date Bengali
era 1145 Appearance, very old, worn out, partly torn, and writing
effaced in parts Prose Generally correct Incomplete

This contains only the second or Tinantapada of the same work

Beginning. श्रीराम ॥
कालत्रयमध्ये वर्तमानकालस्य पुरीषर्षित्वेन मुख्यत्वात् वर्तमानकालविहित
प्रत्यय विदधत् शब्दाभाष्यातत्त्वप्रसिद्धात् तानादाय श्रीपदिश्रुत इति मन्वान
यन् टन् अथमादाबुपत्यस्तवान् ॥

End. तस्य कर्मस्थत्वात् कर्त्तरि विद्धितीऽण् कर्मकृत्यपि भवत्येवति अतिर्द्विशक्य
नित्यत्वादिति प्रागेव श्रित्वीचम् ॥ ० ॥

Colophon. इति पूर्व्यामिकुलकलानिधिमहामहोपाध्यायश्रीविद्याविनीतमहाभाष्यात्मज
श्रीन्यायपद्याननकृतायां व्याकरणदीपिकायां द्वितीयलिङ्गक पाद ।
श्री नमो रामचन्द्राय शक्रपाणये नमः । श्रीगुरुवे नमः महामहिम
श्रीरामरामन्यायालङ्कारमहाभाष्याख्येवासिना राधानाथदेवशर्मेण लिपिरिधं
कार्षिके मासि सिते पक्षे नवम्यां शुक्रवृत्तिके समाप्तिशाल्य जाता
तिङ्ग ० ० ।

यत्ने लिखितं यत् यथोरयति मन्दधी ।

शूकरो तस्य माता न पिता तस्य न गर्हभ ।

सम ११४५ साल श्रीरामाय नमः ॥

विवरणम्—पुस्तकं हिन्दी व्याकरणदीपिकाया द्वितीयपादमात्र वर्तते ।

3rd—Substance, country made yellowish paper, 15 × 3 inches.
Folia, 11 Lines, 1-12 in a page Character, Bengali Date, Saka 1726
Appearance, not very old Prose Generally correct. Incomplete

This contains only the third or Kṛdantapāda of the same work
Beginning. श्री नम मिवाय । तिष्ठत्यर्थं समाप्य कृत्यार्थं प्रक्रममावलिह्वयिष्ये
श्रद्धागो विदधमाह लट् ।

End. कृतज्ञसादवि यथा तुभ्यं तथैव निरवोचम् ।
अज्ञिपुत्रदिव्येति यत् धनो च वरादयः ।
पूर्वपापमहाकुक्षिं समननि शीत्यावपदाननी
अज्ञीकृत्य गुरोर्भर्तं समकरीत् ज्ञातिपुत्रीं श्रीभगाम् ।

Colophon. नाति लिपिरिषं श्रीहरप्रसादशर्माः आदर्शसाधने लखन्य दीपो न
विकारणीयः । तथा च

यथा दृष्टं तथा लिखितं लिखकं नाति दूषय ।

भीमत्यापि रवे भङ्गी सुनीनाय नतिधनः ।

यत्नेन लिखितं दत्तं यदीरयति मानवः ।

शूकरी तस्य माता च पिता तस्य च गृहम् ।

भाद्रमासस्याष्टमदिवा कृदन्तटीथगौ समाप्ता एव श्रीमहारे कुरी च
शकाब्दा १७१६ ।

विवरणम्—पुस्तकैः किम् व्याकरणदीपिकायास्तृतीयपादमात्रं वर्तते ।

4th—Substance country made yellowish paper, 15 × 3 inches
Folia, 15 Lines 6-9 in a page Character, Bengali Date, ?
Appearance, not fresh Prose. Generally correct. Incomplete.

This contains only the fifth or Kārakapāda of the same work

Beginning. श्री नम गयेमाय ।

ननु प्रकृतिप्रत्ययादिविभानपरिकल्पनया शब्दशासनं व्याकरणं तद्विज्ञानम्
अथ किंवास्तु व्याकरणदीपिकायाः व्याकरणस्य । अमोचने । सुप्रत्ययसहित्या

যক লবল বিখ্যাতমানসকাদিসংগী বিলা ন মধ্যবর্তীতি তদেতুনা
ককাদিসংগীতানামবি আকরকলং যদা মাথ ইত্যধিকারান্ কলাদিমে
নামপদ নাম ন প্রকৃতিমেবমিতি ন কথিদিব ।

End.

ভাষকলংখ্যিতি অদ্যুদ্যোগিকদাকমেদমিতিঅন্যনক
কলং অদ্যুদ্যোগিকদাকমে ইতি কলং পুস্তকে ইত্যদে তদ্যদমে
গ্রীক খার্মিক ইতি পাঠ্য বিদিকরমাদনত যদ্যলপাঠ্য ইত্যদ
খার্মিকদ্যে গ্রীক জাম্মকদ্যে দ্যুদ্যোগিক নিবদ ইত্যদ
খার্মিকদ্যে গ্রীক জাম্মকদ্যে দ্যুদ্যোগিক নিবদ ইত্যদ
খার্মিকদ্যে গ্রীক জাম্মকদ্যে দ্যুদ্যোগিক নিবদ ইত্যদ

Colophon.

ইতি পুস্তকানিচকলাদিবিদ্যাবিদ্যাভিধান্যদ্যুদ্যোগিকদাকমে
লতাদ্যে মণিবিদ্যাভিধান্যদ্যুদ্যোগিকদাকমে ইত্যদ
খার্মিকদ্যে গ্রীক জাম্মকদ্যে দ্যুদ্যোগিক নিবদ ইত্যদ

বিবরণ—পুস্তকানিচকলাদিবিদ্যাভিধান্যদ্যুদ্যোগিকদাকমে

5th.—Substance, country made yellowish paper 17 x 3 inches.
Folia, 61 Lines, 6 8' in a page Character, Bengali Date
Appearance, rather old Prose Generally correct Incomplete

This contains only the sixth or Suvantapada of the same work

Beginning. খৌ মনী মণিগ্রাম ।

সুদ্যুদ্যোগিকদাকমে তদ্যুদ্যোগিকদাকমে
মণিগ্রাম জাম্মকদ্যে দ্যুদ্যোগিক নিবদ ইত্যদ

End

মণিগ্রাম জাম্মকদ্যে দ্যুদ্যোগিক নিবদ ইত্যদ
মণিগ্রাম জাম্মকদ্যে দ্যুদ্যোগিক নিবদ ইত্যদ
মণিগ্রাম জাম্মকদ্যে দ্যুদ্যোগিক নিবদ ইত্যদ

Colophon

ইতি পুস্তকানিচকলাদিবিদ্যাভিধান্যদ্যুদ্যোগিকদাকমে
লতাদ্যে মণিবিদ্যাভিধান্যদ্যুদ্যোগিকদাকমে ইত্যদ
খার্মিকদ্যে গ্রীক জাম্মকদ্যে দ্যুদ্যোগিক নিবদ ইত্যদ

पये विने तयादादे पद्यमाद्य शमेधरे ।*

पाचाधोरा कृतैवेयं समासा लिखिता मती ॥ ०० ॥ ०० ॥ ०० ॥

० । ० । ० । ० । ० ।

विवरणम्—पुनर्लेखिन् व्याकरद्वीपिकाया यत्तदुक्तपादमात्र वर्तते ।

6th—Substance, red and yellowish paper, 15 x 3 inches. Folio, 60 Lines, 4-8 in a page Character, Bengali Date, Saka 1734 Appearance, not fresh Not correct Incomplete

This contains only the seventh or Samāsapīḍa of the Vjākaraṇa-dīpikā a different work by a different author

Beginning. श्री ममी गणेशाय ।

मुखेन मेरते सना शरये यत्पदाभ्युजे ।

इन्द्रनीलमणिग्राम श्रीराम प्रथमाव्ययम् ।

* तत्समासीनेन विधीयते स चानेकम्येकोकरयमेव । एकस्य तत् कर्तुं सञ्चारतु इत्युपात्तस्य सुवन्नेन महेन्द्रव्यापेक्षितमेव हेतुमाह नामाधिकारः (१) विद्यत एवेत्यादि ॥

End.

केचित्तु निवेति प्रमादकृतं विमशरचानन्तर सकलशब्द प्रमादपतित एवं सति अर्थायामदीषी भवतोत्याह ।

वच सम्यनिदायित्वं सुते पद्यानस्य च ।

निविडाद्यानतो मुक्तिर्न वशीवदनादिना ॥ शुभमस्तु ॥

Colophon.

इति श्रीवशीवदनभट्टाचार्यविरचितायां व्याकरद्वीपिकायां सप्तमं समास पाद ॥ ०० ॥ शुभमस्तु शकाब्दा १७३० । जयती काली । श्री गुरुवे नमः ॥

वारि रक्षेत्तदा मासे भावणे सितपत्रके ।

हरपमादनाभेदं लिखितं पुस्तकं सुदा ॥

॥ ०० ॥ ०० ॥ ०० ॥ ०० ॥ ०० ॥ ०० ॥ ०० ॥ ०० ॥

विवरणम्—पुनर्लेखिन् वशीवदन भट्टाचार्यकृताया व्याकरद्वीपिकाया समासपादमात्र वर्तते ॥

This work is an exposition of Goyicandra's commentary on *Saṁkṣiptasāra*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 830, p 221. The full name of the author is given in it as Nārāyaṇa Nyāyapaucanana, and that of his father as Vanesvara Vidyāvinoda. The codex under notice contains the work complete with the exception of Padas iv and vii for while iv is wanting, the seventh or *Sumasāpīḍā*, annexed here is a portion of Nārāyaṇa Nyāyapaucanana's *Vyākaraṇādīpikā*, is not really so. It is Vanesvara's exposition of Goyicandra's commentary, sometimes called by the name of *Vyākaraṇādīpikā* and sometimes as *Vyākaraṇavādaśā*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 823-829 pp 220-221.

No 106 संचिप्तसारटीका। *Saṁkṣiptasāratikā* Substance country made colourless and reddish paper. 15 x 3 inches. Folia 108. Lines 6-8 in a page. Character Bengali. Date ? Appearance very old worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Goyicandra's commentary on the *Kāraṇa* and *Tīnantapadaś* of the *Saṁkṣiptasāra*, noticed in No 103 each with separate folio marks of its own, both incomplete.

पञ्चसिद्धिन् संचिप्तसारव्याकरणस्य गीयौषधकृतटीकाया कारकतिलकनयानसम्पूर्णं विनोदः ।

No 107 परिभाषेन्दुशेखरटीका। *Paribhāṣeṇḍuśekharaṭikā* Substance country made white and yellow paper, 15 x 5 inches. Folia, 87 (of which folia 1-4 are wanting). Lines 9 in a page. Character, Nāgarī. Date ? Appearance not fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains a commentary on the *Paribhāṣendusekham* of *Nagoji Bhatta*, incomplete

As the codex under notice has neither a beginning nor an end nor even a regular colophon we could not find out the name of the author

पुनः तस्मिन् परिभाषेन्दुशेषस्य काचित्सम्पूर्णा भाषा वर्तते ।

No. 108 **सारस्वतटीका** ; *Sarasvatatīkā* Substance country made white paper, 12 x 5 inches Folia, 125 Lines, 7 8 in a page Character, *Nāgara* Date, 1 Appearance very old Prose, Not correct Incomplete (upto the end of the *Taddhitaparakarapa*).

A commentary on the *Sārasvatapīakriyā* the text of which is given in full throughout, by *Pūṣṇarāja* son of *Jivana*, and a minister of *Gayasadan* (*Garsuddin Khilji*?) ruler of *Mālava* Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 801-802, pp 212-213 The codex under notice is incomplete containing the commentary upto the end of the first chapter only

Beginning.

बालन्देकनिधि दशमलयावतमीरविम्

दद्यान्निख्यर्गं वन्दे वरद विरदात्मन् ।

वानदवतायावरणारविन्द

मानन्दसान्ने इति सन्निधाय ।

श्रीपुष्कराज कुर्वते मनीषां

सारस्वतव्याकरणस्य टीकाम् ॥

इह पश्य कथा निरुपारमीक्षितार्थसिद्धौ शिष्टाचारप्रतिपादनाय इह
देवतानमस्तारवपुर्मन्त्रलाचरवपुर्वर्त्त प्रयोगप्रतिपत्तिद्वारा उपवीकनं (चक्र)
मिमे प्रतिजानीते ।

पश्य परमात्मानं बालधीर्दृष्टिसिद्धयः ।

सारस्वतोद्युक्तं प्रक्रियं नातिविश्रामम् ॥

End

तदापङ्की संज्ञायं संख्यावाचकाच्छब्दान् तदापङ्की प्रत्ययो भवतः । यी
चयवर्षा मुदा यस्य दितयं त्रितयं चतुर्दशान्तिदीप दितयो त्रितयो च

यद्यपि लोप इतीकारलोप । टिलान् ईप् इयो तयो । अनुक्रमयद्वायं
माह त्रया निपात्या कत्यादयः का सख्या येषां त कति सा सख्या येषां त
तति या सख्या येषां त यति विप्रतिपक्षत्यादयोऽपि प्रयोगानुसारिण्य निपात्या
इति ॥ १ ॥

Colophon. इति

उद्यमानवधातसाङ्ख्यलक्षोराजेन्द्रशूङ्गामणि
श्रीमत्साङ्ख्ययासदानसचिव श्रीज्ञानदुग्धोदधि ।
तत्त्वज्ञावधिसाधुजीवनसुत सारस्वतव्याकृता
वेत्तव्यामिति तद्वितप्रकरण श्रीपुष्कराजीवधात् ॥

वेशाङ्ककटाष्टम्यामा नखि श्रीराजारामय ।

विवरणम्—श्रीपुष्कराजकृतसारस्वतप्रक्रियाटीकास्पाऽय निबन्ध पुस्तकऽङ्कितसम्पूर्णं चतत ॥

No 109. सारस्वतटीका । Sarasvatītika Substance country
made white paper, 12×5 inches Folia, 114 Lines, 7 8 in a page.
Character, Nagara Date of Appearance, old Press Not correct
Incomplete

The latter part of the same work (incomplete)

Beginning श्रीमच्छेषाय नमः ॥

दधावती दीव्यति दिवता सा
यथा चिरं चेतसि विष्णु रक्षा ।
सरस्वतीसूत्रविचारणीया
समन्दता विन्दति साङ्ख्योऽपि ॥

अद्याव्यातप्रक्रिया निबध्यते अयेति तद्वितप्रकरणसन्दर्शननिबन्धनात्
नारं आद्यातसंज्ञका मन्वया आद्यातप्रख्या शाकपादिवादिभू मध्यम
पदलोपीत समास स्वादिकथनान्नार त्यादिनिबन्धनावसरे भादिबन्धा
नपद्याय प्रथममध्यम प्रयुक्ती मङ्गलार्थतामपि व्यनक्ति ।

End.

माणि ।

Colophon at the end of the *Ākhyatā* भावसामान्ययोगता विवक्षितायां

विद्यायायां पुनरायां वृत्तिषु सङ्ख्यायां वाचस्पत्यस्य व्याख्यातप्रक्रिया
समाप्ता । अस्यावशेषप्रक्रिया ॥

विवरणम्—श्रीपुष्पात्मजस्यारम्भस्य १६ टीकाद्वयी निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No 110 *सारसुताख्यातं* *Sarasvatākhyaṭam*. Substance, country
drake colour on paper, 10 x 4 inches. Folia, 30. Lines, 10-11 in a page.
Character, Nagari. Date, 1. Appearance, old. Verse and prose.
Generally correct. Incomplete.

This codex contains only an incomplete portion of the *Ākhyatā*
chapter of *Sarasvatapraṅkriyā*, a grammatical work consisting of the
Sutras of the *Sarasvatayākaraṇa* with a commentary or *vṛtti* on
them by Anubhūti Svārūpācārya in three sections viz 1 *Su-*
vaṇṭa, 2 *Ākhyatā*, 3 *Kṛdāntā*. Noticed in the Catalogue of the
India Office Library, No 790, p 210. This work has been published
in Bombay, Benares, etc.

Beginning. श्रीविद्याय नमः ।

॥ अस्यावशेषप्रक्रिया निरूप्यते ॥

॥ भाषा ॥

वृत्त्यभाषा प्रत्यया भाषाप्रिया ॥

॥ भूदादि ॥

यु सङ्ख्यायामित्यादिगवी धातुसङ्गा भवति ॥ भाषायां विवक्षितायां
विविध । आकाशे पद्मोदरे चैव युग्मवर्गो यति ॥

End. समाप्ति ।

Colophon. भाषा

विवरणम्—पुस्तकं हिन्दी सारसुतप्रक्रियायां व्याख्यातप्रकरणस्य अखिलं वर्णन ।

No. 111. सारस्वतदीपिका । Sarasvatīdīpikā Substance, country made colourless paper, 12 x 5 inches Folia, 115, Lines, 15-17 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1795 Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout Prose Generally correct Complete

A commentary on the Sārasvatapraśāra, entitled Dīpikā, by Candraśīrṣī Sūri The name of the work as well as of the author is mentioned in the Catalogue of the India Office Library, No 803, p 213

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ।

नमोऽस्तु सत्त्वकल्याणपद्मकामभास्वत ।

जगन्निर्गुणाय पराय परमात्मने ॥ १ ॥

नमः श्रीगुरुवे चारुदत्तये दत्तसिद्धये ।

नित्यप्रदामश्रीलाये सरस्वत्यै नमोनमः ॥ २ ॥

अथ श्रीमत्परमहंसपरिब्राजकाचार्यश्रीचन्द्रभूतिसम्बन्धो नि शेष विघ्नसंघात
शान्तये सत्त्वमपि दैव्यमपि ऐदिकामुनिकफलनिष्पन्नाय फलव्यदानाय
मानपाय मेगवप्रमद्वृत्तिपुष्पक सारस्वतीं प्रक्रियां चिकीर्षुं सरस्वतीदत्तवर
आदावेव प्रस्तावनं प्रीकानाह । प्रथम्येति ।

End.

अथ सत्त्वकल्याणपद्मकामभास्वत

सारस्वतव्याकरणस्य टीकाम् ।

सुबोधिकाख्या रचयाचकार

गुरुरश्वश्रीचन्द्रभूतकोटि ॥ ३ ॥

अष्टौ समसद्व्याख्ये प्रतर्ककमनुभास्व ।

सारस्वतस्य टीकायां गद्यमानमिदोदितम् ॥ ४ ॥

Colophon

इति श्रीमन्नागपुरीयतयानन्दाश्रीश्वर राजमहाराकश्रीचन्द्रकोटि गुरुरि
चितायां सारस्वतव्याकरणस्य दीपिकायां संपूणा समाप्ता (१) ॥ श्रीरत्न
कल्याणमस्तु ॥ सव १९८५ वर्षे ।

विवरणम्—श्रीचन्द्रकोटिगुरुरिचितादीपिकाभिधसारस्वतटीकाद्विधं निबन्ध

No. 112. सारस्वतप्रक्रिया । *Sarasvatapraakriyā* Substance, country made colourless paper, 10 x 4 inches. Folia, 85 Lines, 8 in a page Character, Nagara Date, 1 Appearance, very old, worn out and writing effaced in parts. Verse and prose Generally correct. Incomplete

Another copy of that part of the *Sarasvatapraakriyā* which has been noticed in No 110, with the only difference that at the very beginning of this codex we find the following verse

लक्ष्मीशुद्धिर्वा प्रथितव्यं काव्या

बुधाश्च पराक्षरभट्टमुखात् ।

सारस्वतीया च तिरादिहति

कलात् लिखेयं गणपप्रसादात् ॥

पुस्तकादिन् सारस्वतप्रक्रियाया आध्यातभागमात्रं वचत ।

No. 113. सारस्वतप्रक्रिया । *Sarasvatapraakriyā* Substance, country made white paper, 15 x 6 inches Folia, 71 Lines, 7 in a page. Character, Nagara. Date, Samvat 1881 Appearance, not old Verse and prose Not correct Incomplete.

This codex contains a portion of *Sarasvatapraakriyā* from the beginning to the end of the *Taddhita Prakriyā*

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

प्रथम्य परमात्मानं बालधीर्द्विचिह्नये ।

सारस्वतीयञ्च कुर्वे प्रक्रियां नातिविलसाम् ॥ १ ॥

इन्द्रादयोपि वक्ष्यान् न शकुं शब्दवार्तिभ्यः ।

प्रक्रियां तस्य कृतव्यं श्रीमन्नरु नर कथम् ॥ २ ॥

तत्र तावत् संज्ञा सत्यवद्भाराव संश्रुतं अरुचत्तुसमाप्ता । अनेन

प्रत्याहारसङ्ख्याय वर्यां परिगण्यते । तेषां समाप्तज्ञा च विधीयते ।

End.

संख्याया प्रकारे वा द्विधा त्रिधा चतुर्धा गुण्यो वा द्विधा त्रिधा क्रियाया

आह्वनी कृतस्य । पञ्चकृत्य सप्तकृत्य द्विविध्यां सु । द्विकृत्य त्रिकृत्य ।

वदन्त्याभ्याम्भम् ॥ बह्वन्त चम्पम् । तयपटो संख्याया । दितयं त्रितयं
दयं त्रयं ॥ अद्वाभ्यादतिवैलादयो वदन्त्या अघाना जैवाकारिक जाधिक
जैवा निपात्या ॥ कम्पादय । का संख्या देवां ते कति ।

Colophon: इति तद्विषयक्रिया समाप्ता ॥ संवत् १८८१ चैत्र सुदिमावास्या मंगलवारि
यादृशं पुनश्च दृष्ट तादृशं लिखितं मया ।
यदि यद्विषयदृष्टं वा समदीची न दीयते ॥
१॥ लिखितं सकरवर्णगसाधुअदासराजचन्द्रसहाय । श्रीरुचाय नमः ॥
॥ ॥ ॥

एतदेकं सारस्वतप्रक्रियाया प्रथमतस्तद्विषयविकीर्णं वर्तते ॥

No. 114. सारस्वतप्रक्रिया । *Sārasvatapraṁkriyā* Substance, country made colourless paper, 12 x 5 inches Folia, 71 (of which foll 17 are wanting) Lines, 9 10 in a page Character, Nāgara. Date, Śaivāt 1785 Appearance, very old, worn out, torn, and writing slightly effaced in parts. Verse and prose Generally correct Complete, excepting the first eight folia.

Another incomplete copy of the same work

विषयानुरूपम् ।

No 115. सारस्वतप्रक्रिया । *Sārasvatapraṁkriyā* Substance, country made colourless paper, 12 x 4 inches Folia, 53 Lines, 8 2 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old Prose and verse Generally correct. Incomplete

This codex contains the *Ākhyatapraṁkriyā* only of *Sārasvatapraṁkriyā*

विषयानुरूपम् ।

No. 116. सारस्वतव्याख्या । *Sārasvatavyākhyā* Substance, country made colourless paper, 14 x 5 inches. Folia, 21. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1698. Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains a Hindi explanation of the *Sārasvatapra-kriyā*, as well as the original text upto the end of *Prāśasthī* only. *Anonymous.*

Beginning. ॥ क ॥ ॐ नमः

प्रथम परमात्मनः बालधीवृद्धिद्वयम् ।

सारस्वतीचक्रं कर्त्तुं प्रक्रियां नातिविलसतां ॥

व्याख्या—

अथ प्रोक्तम् अतो पदानि सन्ति । यद्वा प्रोक्तम् अतो पदं दत्तम् । कदा । प्रथमम् । परमात्मनः । बालधीवृद्धिः । मित्रये । सारस्वती । चक्रम् । कर्त्तुम् । प्रक्रियां । नातिविलसतां । अर्थात् । यत्कृत्वा इति कथयति यत्कृत्वा एवम् कथयति ।

End. नानि ।

Colophon. * इति स्वरसन्धि समाप्ता (१) इति पंच अधि बालविबीधा भवन १८९८ वर्षे फागुण शुद्ध १ गौरी ।

विशेषम्—पुस्तकेऽस्मिन् भाषाव्याख्यासहितसारस्वतप्रक्रियायाः प्रथमविषयानीदं कोषवर्तिनः ।

No. 117. सिद्धान्तकौमुदीव्याख्या तत्त्वबोधिनी । *Siddhāntakāu-mudīvyākhyā Tattvabodhinī* Substance, country made colourless paper, 14 x 5 inches. Folia, 530. Lines, 6-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1877-1878. Appearance, very old, worn out, slightly worm-eaten throughout and with different handwritings. Prose. Not correct. Complete.

* We find different dates at the end of different sections of which the first is 1877 and the last 1878.

This codex contains a copy of the work noticed in No 28, and is divided into four parts, each having separate fol marks of its own with different handwritings. The first is in 156 folia, the second in 218 folia, completing the first-half or *Purārdhya*, dated Samvat 1857, the third in 89 folia, upto the end of *Tinanta*, dated Samvat 1878, while the fourth is in 60 folia containing the *Kridanta* portion only, dated Samvat 1878.

विशेषानुपूर्वम् ।

No 118. *सिद्धान्तकौमुदीव्याख्या सुबोधिनी* । *Siddhānta kāmudī vyākhyā Subodhinī* Substance, country made colourless paper, 12 x 4 inches, bound like an ordinary book. Folia, 91. Lines 8-9 in a page. Character Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the *Tinanta* portion only of *Subodhinī*, a commentary on the *Siddhāntakāmudī*, by Jayakṛiṣṇa, son of Raghunātha and grandson of Govarddhana Bhatta of the Maṇḍi family. Noted in the Catalogue of the India Office Library, Nos 658-659, p 176.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

अद्यामनेपदिन । तत्र अकाराद्या शब्दिकरथा । अकि लक्षणे । अजि गत्यापे गती गत्यारम्भे च । अइ अतिक्रमणद्विसन्धौ अतिगती । अवि अभिशङ्गे । अथ अदि गती । भादवीऽष्टौ ।

End.

यत्र पाठ्यमिति यजेन अविधत्तुं सौमुद्रादनुदागतौ सरित्तलमिति । सरितौ बाहुदासे पदादावित्यनेन अविमिति अलिमिति कालेगुदगती सादिता अतामुपपदे यजे किप् अविम्वीति मप्रसारणं न विद्यच्छतीति । इमत्त अस्मिन्तल मित्यवमकल्या दक्षदात स्यादिति सूचये ।

Colophon

इति श्रीमन्मनीविकल्पितलकायमानश्रीमोक्षार्जुनभट्टाकशरघुनाथायजेन जय
क्रमेण कृतायां सिद्धान्तकौमुदीव्याख्यायां सुबोधिनी तिङन्तस्यप्रकरण
समाप्तम् ॥ शुभमस्तु ॥

विवरण—सिद्धान्तकौमुदीयाः सुधीधनी । पुनर्लिखित् निबन्धनात् लिङ्गान्तरादयमात्र
वर्तते ।

No. 119. सिद्धान्तकौमुदी पूर्वाह् । *Siddhāntakāumudī Pūrvārdhah* Substance, country made yellow and white paper, 10×4 inches. Folia, 248 Lines, 7-10 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old Prose Not correct. Complete

This codex contains the Pūrvārdhha or first half of the well-known grammatical work *Siddhāntakāumudī* of Bhattoji Dikṣita. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 626-642, pp 171-173 The complete work has undergone several publications in different parts of India

Beginning. श्रीशेषेणवर्त्मनः । श्रीश्रीतापतये नमः । अविद्यं च ननु ।

सुनितये नमस्कृत्य तदुत्तरी परिभाष्य च ।

वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदीयं विरच्यत ॥

अ इ उ ए अण् अण् ए ओ ङ् ए ओ ङ् इ य व र ट् ल ण् ल स क
थ न म् क भ ञ् च ट थ घ ज व ग द् द ग ख फ ङ् ठ थ च ट त व
क प य श ष स र् क ल इति माहेश्वरादि सूत्राणि अथादिसञ्ज्ञाणां
एवामन्या इत लण् सूत्रे अकारव ईकारादिलकार उच्चारणार्थे ।

• End.

व्युत्क्रमस्य प्रथमवस्थान । इह व्युत्क्रांता । द्विचसप्तत्येन प्रथमवस्थिता ।
एव यत्रपात्राणि प्रयुगति । इह यत्र यत्रवरावृत्तौ । अन्वित्यन्तौ सार्ध
अष्टौ इत्यर्थः । यीतविभागादन्यथापि इह य इत्यर्थः इति विवक्षितं
प्रक्रिया ॥

Colophon. इति भोजीश्रीदीपितविरचिताया सिद्धान्तकौमुदीया पूर्वाह् समाप्तः ॥
सुभ सुधातः ।

विवरणम्—पुनर्लिखित् सिद्धान्तकौमुदीनामधेयम् -मुद्रितद्वयैकाकरणनिबन्धस्य पूर्वाह्मात्र
वर्तते ।

No 120 गण्डमिहान्तकोस्तुभ । Sakdasi Mihantakustubh
Substance, country make white paper, 14 x 6 inches Folia, 210 Lines,
5-11 in a page Character, Nagari. Date, Samvat 1803 Appearance,
oil and worn out Verso and proso Generally correct Incomplete

A grammatical work based on Pāṇini's Sūtra arranged after the system of Bhaṭṭoji Dikṣita, entitled Śabdasiద్hdhāntakaustubha, a different work from the Śabdakaustubha. A commentary on Pāṇinisūtra noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 607, p 162. Anonymous. The codex under notice contains a portion of the work from the beginning upto the end of the Samāsa Prakaraṇa.

Beginning. । श्री लक्ष्मी ।

देव प्रथम गोविन्द सुवर्ण पाण्डित्यमृतै ।

तत्प्रयोगै यज्यते गृचे शब्दमिद्वानर्कान्तरम् ॥ १

प० उ० च। अ० ल० क। ए० खी० ड। उ० खी० च। इ० य० व० र० ट्। ल० च।
ल० म० ड० ब० न० मू। भि० म० भू। घट० ध० वृ। ज० व० ग० द० दग। छ० फ० ह
ठ० य० ष० त० त्व। क० प० य। श० ब० स० र्। इ० ल। इ० मानि माइवरावि
मूवांन० वादिशमायानि। ए० वा० म० ला० थ० गु० इ० मत। ल० च० मू० व० ला० इ० व० य०।
हकारादिवकार मखीयारथाथ

। दुःखम् ।

वसिति सूत्रेऽन्त्यमित्त्वात् ।

॥ आदिरक्ष्ये न सुदृता ॥

अन्येभ्योऽपि संहिता आदिमध्यानां सप्त्या व्यात् स्वस्य चति इत्यमरादिभिः ।

॥ इत्युक्तम् ॥

સપદમઃ, ક્વ દક્ષિન્ જ્યાન્ઃ ॥ ચાવાચારણમુપદેઃ । મુન્ન યદદદત્ત પદં
 મુખાતરાદનુચલનોર્થઃ । તેન ચચ્-ચચ ચચ ચચ જમ દચાન્ સંચાનિદિઃ ।
 મન્નરમન્નરિચા ચનુપરિમાજઞચી, મન્નરમન્નરિચાન્નુપરિમાજઞ ચુકિતિ ચ
 નિપાચતે । દક્ષિતિ ચિં મન્નરોચાર મન્નરી મનુઃ ।

सारस्वर बभूवोनि च मयायाम् ।

एतन्मार्गं मुदु निराकृत । पादमरुतं विविधा । इदमिति ।

तद्वृत्तौ चरपथोर्ध्वर दीवतयो मुटतथीयच ।

तत्पुण्ये चत्वेन दत्तारवि बोधः ।

End.

समुद्घाटनकारतकारो मध्येन करपयोऽनु गृह्यतः । तत्कारः कृष्टव्यति । प्रायशः
चिन्तितव्यो । प्रायचित्तं प्रायचित्तं । पारम्पर्यादिराकृतमिव ।

Colophon. इति जलनिदानकौमुदी समाप्तप्रक्रिया पूर्णमन्त्रः ॥ १ ॥ श्री ॥
संवत् १८०९ शुद्धी पञ्चमी भाद्रपदी ।

विररम्—जलनिदानकौमुदीमाभिधेयं पाणिनिमूलकं कविप्रदाकरवनिप्रसिद्धम् ।
कुलकः किन् निबन्धकभुनामादिकं भोजितम् ।

No. 121. मिदान्तचन्द्रिकाटीका सुबोधिनी (पूर्वार्द्ध) *Siddhanta
candrikāṭīkā Subodhinī (Purvārdha)* Substance, country made white
paper, 16 x 7 inches. Folio 121 Lines, 8-13 in a page Character
Nigara. Date, Samvat 1869 Appearance, old Prose Generally
correct Complete

This codex contains only the first half of Subodhinī, a commentary
on the Siddhantacandrika, a succinct commentary on the Sārisiata
Sūtra, by Rāmānanda. Noticed in the Catalogue of the
India Office Library, No 807, p 215, complete in two Arddhas the
first comprising the Savanta section, the second, the Ākhyāta and
hṛdanta sections, by Pandita Sadānanda Ganjī, a pupil of Śrībhaga-
candra Gaur Paṭhaka, a follower of Aīhat. In this commentary the
text is quoted throughout

Beginning श्री श्रीमते भगवद्विष्णुकाय नमो नमः ।

पुराणपुराणे ध्यात्वा नत्वा चारु नमो नमः ।

सिद्धान्तचन्द्रिकाटीका पूर्वार्द्धमित्यस्य ॥ १ ॥

विद्यारवपयोनिधौ खरतरासाय जगत्पूज्यके

श्रीभट्टारकस्यपदा गुणगणितुल्यं धरन् पुण्यवान् ।

पुण्यश्रीजनमनितुल्यरिचिकीर्ष्यार्तिं विद्यानिधि

सोऽयं श्रीकृष्णाय नमः यथा श्रीयन तत्त्वसा ॥ २ ॥

श्रीकोशिरवन्ध्यादी यतीश्रीभूषणा ततः ।

श्रीमत्पुनर्निर्वाह्य पाठक प्रवरस्ततः ॥ ३ ॥

श्रीपाठका श्रीसुखनाभसंज्ञा
 जायन्प्रभावा विलसन्प्रतिज्ञा ।
 तच्छिष्यवर्ध्या कृतिराजिधुव्या
 श्रीपाठका पाठकवारचन्द्रा ॥ ४ ॥
 श्रीभागचन्द्रागणिसप्रवर्द्धा
 मवेगरगाङ्गनिमप्रविषदा ।
 श्रीभक्तिपूर्व दिव्य द्वि यथा
 तन्नामधेयं गुरोरी वदन्ति ॥ ५ ॥
 तथा द्वि तथा दिव्यप्रधानी
 ऽनविद्यविद्याभ्यसमैकतान ।
 प्राज्ञ सदानन्दमणि सुशिष्य
 करोति हर्षि सुभगा सुधीधनोम् ॥ ६ ॥

यस्यादौ सत्यमध्य सत्यान्ते च मङ्गलमाचरणीयमिति शिष्टाचारः । तत
 मङ्गल विविधे आशीर्वादात्मकं नमस्कारात्मकं वस्तुनिर्देशात्मकञ्चेति ।
 अथ सत्यादौ सत्यकथा रामायणी नमस्कारात्मक शिष्यशिष्यायै निबध्नाति ।

End

अथ निपात्या कथाद्वय । कथाद्वय मन्त्र निपात्यन सव्यापरिमाण कथायै
 य प्रथमतः वर्णमानान् किम् शब्दाश्च इति प्रत्यय पक्षे वस्तु का सव्या
 यथा त इति चेति लघोलुक् कति कियन्तः ।
 दविका शिष्यादित्यबाह्यदोषसम्बन्धसं पक्षानां उच्यते मानावाद् स्वर
 स्यात्त निपात्यने जिति दिति च दविकायां भवे दाविकं दविकायां
 सरणी च भवे दाविकसारवन्तिमर अथ शिष्याया विकार शिष्य
 यमस अथ दित्यौह इदं दाव्यौह वाङ्मोक्षमादौ स्वर इत्यौह निपातनान्
 अथ दोष दाचसच भवे दाचसवम् निपातनादप् शेषसि भव शायमं निपा
 तनादप् ॥ ७ ॥

श्रीमन् पाठकवर्धनजिनिष्याविख्यातकीर्तिप्रभा
 राजेन्द्रे पुरिपूजिता सुकृतिन पुभावशान्तता ।
 मन्त्राद्यो जयतां पतिं गुणवर्धयेविधाजमानां समन्
 सवेनादिपुत्री जयन्ति सततं चन्द्राक्षरिद्याविदः ॥ १ ॥
 तथा शिष्य सदानन्दकदम्बकदम्बकम् ।
 सिङ्गलचन्द्रिकावर्णि पूजार्होऽप्युत्तरीन्नाम् ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीसिद्धान्तचन्द्रिकाव्याख्यायां पण्डितप्रवरश्रीसदानन्दविरचित्तु
सुबोधिकाव्याख्यायां पूर्वाह्ने समाप्तम् संवत् १८६८ । ० । ० । श्रीराधा ।

विवरणम्—सिद्धान्तचन्द्रिकानिबन्धसारसप्तटीकाव्याख्याद्वय सुबोधिकाव्याख्येयं निबन्ध श्रीसदानन्दविरचित् । पुस्तकेऽस्मिन् निबन्धस्यास्य पूर्वाह्णमात्रं वर्तते ।

No 122 सिद्धान्तचन्द्रिकाटीका सुबोधिनी (उत्तरार्द्ध) । Siddhānta candrikāṭīkā Subodhīnī (Uttarārdhah) Substance country made white paper, 16 x 7 inches. Folia 123 Lanes 9-14 in a page. Character Nāgara. Date, ? Appearance, old Prose. Generally correct. Complete

The Uttarārdha or the second half of the same work

Beginning श्रीनियमनन्दायनम ॥

सार्धार्थं सुबिदानन्दं नाम नाम जगत्प्रभुम् ।

सिद्धान्तचन्द्रिकाव्याख्यानविरचितेतराम् ॥ १ ॥

॥ धात्री ॥

अधिकारोऽयं भाङ्गनाम्नी यद्व्यत्यक्त किमर्थोऽयमधिकारः सत्यते करोकरोति
यस्मिन्भवति सहायीत्यादित्यादी कृत्यादितिप्राप्तयधीर्धाली प्राक्प्रयोगस्य
भियतत्वेन विविष्टा प्रत्ययीत्पनिर्व्यंश न म्यात् अथवा अट्टित्वो
दीर्घो दुष्पार स्यादित्यधिकारः ।

॥ भूदि ॥

भवनं भू क्रियासामान्यं आदत्ते याद्व्यत्यक्तमित्यादि अन्तर्भावितव्यार्थं यथा
दीयत गृह्यते अर्थोऽनेनेति भाङ्ग पूर्वाह्णदत्त किमर्थं गृह्य इति
यावत् भुव क्रिया सामान्यस्य आदिषाचक गृह्ये चातुर्ध्वो भवति एवं
सति द्विचक नाना इत्यादावर्थे वभूव वभूवे इत्यादावाख्यातान् प्राति
प्यानिष्ठानामपि क्रियाषाचकत्वात् अती भूदिदित्यावर्षा भूरादिदित्यसति वट्ट
ह्रीद्विर्वाक्यस्य अत्रादिगृह्ये व्यवस्थायां तेन भूगृह्यादावर्थे यं पठितासे
याद्या तेन क्रियाषाचकत्वे सति भूदिगणपठितत्वं चातुर्ध्वं नामचातुर्ध्वं
स चातुरिति वचनाद्वातुल सौमास्तुतस्य एव धाम्या ।

End.

भरषधारण्यपीवचयी गङ्गदवाक्खलने एलाखिलावैला इला विलासि खेला
खलने च लिट् लट् चल् चल्नयी लाट् जीवने ङखीङ् रोवणे लज्जायां
च मङ्गीङ् पूजायां रेखा द्राघा सादनयी इव सपरितापपरिचरण्ययी
तिरम् चल्नङ्गी चमदनीरोगले उरस वलीन तरण्यगती वयस चसती संभूयम्
प्रभूतभावे चैवर संभू संभरणे ५१ इति कण्ठादिगण १८८३।

सिद्धान्तचन्द्रिका इतिराव्य र्येथ सुवीचिनी ।

सिध्याणामुपकाराय सदानन्देन निर्मिता ॥ १ ॥

Colophon.

इति श्रीसिद्धान्तचन्द्रिकाख्याख्यायां पण्डितशवरश्रीसदानन्दविरचित् कृतौ
सुवीचिख्याख्यायां उत्तरार्द्धे समाप्तम् समाप्तथायं यत् धर्मं भूयात् महत्तमं
भवतु श्रीगण ।

आनन्दयत्नं निवसेर्जमपाधीजसुगतौ ।

स्ववाक्मुखाकरैर्वन्दे भक्ता श्रीनिम्बभास्करम् ॥

श्रीगणचन्द्राय नमः । श्रीमतेतिस्वाकाय नमः । श्रीराधाकृष्णाय नमः ।

विवरणम्—सिद्धान्तचन्द्रिकाभिध सारसप्तटीकाख्याख्याय सुवीचिख्याख्यायं निबन्ध श्रीसदा
नन्दविरचित् । पुस्तकेऽस्मिन् निबन्धस्याश्वीनारतमासं वर्तते ।

No. 123. - सिद्धान्तचन्द्रिकां पूर्वारद्धम् । Siddhāntacandrikā Pur
vārdham Substance, country made colourless paper, 12 x 4 inches,
Folia, 45 Lines, 7-13 in a page Character, Nāgara. Date, 1
Appearance, very old, and worn out Verse and prose Generally correct
Complete

This codex contains only the first half or Pūrvārdha of the
Siddhāntacandrikā, a succinct commentary on the Śārasvata Vyākha-
rana, by Rāmāśrama, quoting the text throughout. Noticed in the
Catalogue of the India Office Library, No. 807, p 215

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

नमस्तुभ्य महेशान मते बुद्धा पतञ्जलि ।

वाचोपवाचीतवाचा कृष्णे सिद्धान्तचन्द्रिकाम् ॥ १ ॥

॥ अ इ उ ऋ ए समादा ॥

अनेन क्रमयेत यथा प्रेयासे च समाससंक्रान्ते । नेतु सुनेषु सभिरनु
सन्नेयोऽविवक्षितत्वात् विवक्षितानु सन्निर्भवतीति निवृत्त्यात् ।

॥ अमदीर्घतमेदा सवर्णा ॥

परीषा अमदीर्घतुता सजातीया परस्परं सवर्णा भवन्ते । सवर्णसुवर्णो च ।
पञ्चमाक्षीकृत्य । अमदीर्घतुता । विमाच पुन । एषि चोचो सुवर्णादि ।

॥ समये मरा ॥

अकारादय एकारादय अमदीर्घतुता मरा सन्त्ये ।

End.

इत्वं दक्षपात्राणि प्रवृत्ति । इत्वं सङ्घर्षव्यासुर्ध्वो । अभिप्रायी माह
अर्थेऽन्त्ये । आर्थे इत्वं इति निपातनात् । पुस्तकमिदं विद्याया ।
अन्त्यादय आ सङ्घा येवांति कृति । दार्ष्टिक । माहय । दार्ष्टिक दार्ष्ट
मम प्रायस । क क क क क क क ।

Colophon.

इति श्रीरामचन्द्राचमपात्रविरचितायां सिद्धान्तचन्द्रिकायां पुष्पांते
समाप्तम् द्रममणु संवत् (१) क शी० श्री० श्री० श्री० श्री० श्री० श्री० ।

विवरणम्—श्रीरामचन्द्राचमपात्रविरचित सिद्धान्तचन्द्रिकाभिध सारसतटीकावर्णनं निबन्ध ।

No. 124 सिद्धान्तचन्द्रिका । Siddhantacandrikā Substance
country made colourless paper, 12 x 5 inches Folio, 65 Lines, 7 10 in
a page. Character, Nāgarī Date, Samvat 1756 Appearance very old,
worn out, and torn in parts. Verse and prose Generally correct
Complete

A complete copy of the same work

End.

॥ पीन पुन्ये चम् पदं द्विच ॥

समानकर्तृकषु धातुषु पूर्वकालि धातोर्यम् अमलस्य पदस्य द्विचने पाठं
पाठं नञ्चति । भीज भीजु कार कारं गानं गानं नञं नञं ईमं ईमं नानं
लामं कवमादिषु व्याये लजोयम् । कवकारं चन्दकारं एवकारं इत्यं
कारं पठति । एवं पठतीत्यर्थे ।

अयेऽथम पुन्येषूपपदु क्ता यमी वा । अये भीजं प्रजति अये भुक्ता पुन्यं
भीज पुन्यं भुक्ता । पये अये भुक्ते तती प्रजति । आभीलाते तु पुन्येष
नित्यनिय चम् ॥

॥ वषात् का ॥ अकार ककार

॥ र दिका वा ॥ रफ । रकार ॥

॥ लोकाष्टयस्य सिद्धयथा मातराद ॥

Colophon

इति रामायनविरचिता सिद्धान्तचन्द्रिका समानां सुभक्त्यु ५ पुस्तक
रामायनविरचिते शाकलदीपदीपे तत्तिराजालिक सम्बत् १७१६ अगस्त्य शुद्धि
दशम

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सिद्धान्तचन्द्रिका सम्पूर्णा वसतः ।

No 125 सुपद्मव्याकरणम् । Supadmavyākaraṇa । Substance country made colourless paper 13×3 inches Folia 213 (of which folia 113 are torn, spoiled and entirely useless) Lines 4 6 in a page Character Bengali Date Śaka 1591 Appearance, very old worn out torn and writing effaced in most parts Verse and prose Generally correct. Complete

A Sanskrit grammar in aphorisms with brief explanations based on Pāṇini's sūtrīs complete in five adhyāyas or chapters, each containing four Padas. The first adhyāya treats of Saṁjñas and Sandhis the second of Siva Natva Kāraka and Vibhaktis (case-affixes) the third of conjugation of roots the fourth of Kṛt and Samāsa and the fifth of Trilidhitas by Padmanābhādatta a Maithila Brahmana descendant of a Vararuci. According to Dr R. Mitra Padmanābhādatta was an up-country scholar settled in Bengal. From his citations from Ujjvaladatta and Medinikara he appears to have lived after the fifteenth century A D. The work has undergone two different editions in Bengal one in Nāgara character, by Paṇḍita Hṛṣikesa Śāstri and the other in Bengali type by Trailokyanātha Kāvya-tīrtha. The study of this work is chiefly confined to districts of Jessore and Khulna and to Bhatpara in 24 Pergannas. The work has several commentaries on it of which the Makaranda of Viṇumūlra is the best. The author has given the following list of his works in his Paribhaṣa a different work—Supadmavyākaraṇa Panjikā,

Date, ? Appearance, partly very old and decayed, and partly fresh, with different handwritings Verse and prose Generally correct Complete

Another complete copy of the same work

Beginning. श्री मनीमणिग्रन्थः ॥

प्रथम्य परमं द्वे द्वौ वाचमयीन् गुरुन् ।

पद्यनाम स्फुटं पूर्णं मायायासाह लक्षणम् ।

अथ विवरणं तस्य ग्रन्थानुशासनं पाणिनीयादिग्रन्थानुशासनं
मौक्त्युपाधये प्रतिमन्त्रस्य ग्रन्थलक्षणस्य तदानीं वर्णपत्रेण ज्ञात
मयीमाय ।

। अ इ उ ऋ ए ऋ क ण ओ ङ णी च ।

। आदिरितान्त्रेण समर्थः ।

आदिर्वर्णान्त्रेण इत्यादि कारादिना इत् मन्त्रेण मन्त्र ग्रन्थमाय समर्थी
वाची भवति । अथिस्तुते अकारइकारलकारा मन्त्रेण मन्त्रादीनां
प्रत्याहारार्थमन्त्रार्थः । एवमन्त्रे च प्रत्याहारा । अथ इत् अक इत् अक
एत् अक एत् अथ इत् एत् इत् अकी एकादशः । अथ च मन्त्रोपदिष्टा
दादशः ।

॥ अचीन्त्रे हलः ॥

अचीन्त्रे वर्णं हलमन्त्रका भवन्ति । कादयोऽनामाः ।

End. See the preceding No

Colophon. See the preceding No

विवरणं पद्यम् ।

No 127. उपसर्गवृत्तिः । Upasargavṛttiḥ Substance, country
made colourless paper, 12 x 21 inches Folia, 5 Lines, 3-5 in a page
Character, Bengali Date, Bengali era, 907 Appearance, very old, worn
out, and writing slightly effaced throughout Verse Generally correct
Complete

A little work treating of Sanskrit prefixes or Upasargas in verse,

समानं नानाप्यानष्टितैकव्यापनादिषु ।

गौ वी परीनिष्कमे स्वादासुपादाचंनदिषु ।

आनुपसर्गैर्धर्मैस्तथा कतिचिन्मया ।

प्रमिता गदितायायां गीवा प्रीया प्रयोगतः ॥ ० ॥

Colophon. * इति वैद्यगीराष्टमज्ञिकान्नघोमरतविरचितीपसर्गैर्हनि समाप्तः । श्रीमन्मोक्ष
चन्द्रमन्मथानिर्मितः ॥ १५ कार्तिक १०० सालः ।

विरचयम्—श्रीमन्नमज्ञिकविरचितीपसर्गाद्यविवेकविषयकोपसर्गैर्हनितामकी निबन्धविनीतः ।

१

No. 128. संक्षिप्तसारटीका । *Samkṣiptasāratikā* Substance, country made colourless paper, 18 x 3 inches Folia, 57 Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance very old, and worn out Prose Generally correct Incomplete

This codex contains Goyicandra's commentary on the *Samkṣipta* sūtra, upto the end of the *Sandhupāda* only. Noticed in No 103

विरचयम्—श्रीमन्नमज्ञिकविरचितीपसर्गाद्यविवेकविषयकोपसर्गैर्हनितामकी निबन्धविनीतः ।

No. 129. गणरत्नमहोदधिः । *Ganaratnamahodadhīḥ* Substance, country made white paper, 12 x 5 inches Folia, 40 Lines, 5-10 in a page. Character, Nāgara. Date Samvat 1925 Appearance, old, and slightly worn-eaten in parts. Verse and prose Not correct Complete

A metrical arrangement of *Gāṇas* used in Pāṇini's grammar with a short commentary, entitled *Gaṇaratnamahodadhī*, by Vardhamāna, disciple of Govinda Sūri, complete in eight *adhyāyas*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 915-917, p 258

Beginning. श्रीमन्नमज्ञिकविरचितीपसर्गाद्यविवेकविषयकोपसर्गैर्हनितामकी निबन्धविनीतः ।

श्रीमन्नमज्ञिकविरचितीपसर्गाद्यविवेकविषयकोपसर्गैर्हनितामकी निबन्धविनीतः ।

श्रीमन्नमज्ञिकविरचितीपसर्गाद्यविवेकविषयकोपसर्गैर्हनितामकी निबन्धविनीतः ।

दलककाजिनाधानुजमविष्णुसुरापता ।
 लक्ष्मीं मन्मथीं वात्सीं वन्देभीष्टावनिहये ॥ १ ॥
 भुवनेव यदीयानि गणुरवानि यां विता ।
 इति सारज्जत लघुी गणरवमदीप्ये ॥ २ ॥
 शालातुरीयजकटाङ्गजचन्द्रगीमि
 दिग्वलभक्तुद्धरिवामनभीजमुष्णा ।
 मधविम प्रवरदीपककण्ठे युक्ता
 पात्रैर्मिथैवितपदहितया जयनि ॥ ३ ॥
 विन्तिताखिलजालावि प्रदीशानुपमस्य च ।
 मृशियपार्थितं कुर्वां गणरवयदीदधिम् ॥ ४ ॥
 मन्त्रान्विष्टोभयममयत्त
 किं युष्मदस्मादिभक्तुं न्यदेतत्
 उभयलक्ष्मीं नोपपश्येतरा
 मम सिमन्वाभ्यतरेतरा ॥ १ ॥
 ॥ मन्त्रादीनि चर्त्तानामानि ॥

मन्त्रानाम ऊँ कौ डमिडगी आत्थिनी जम श्री ।

एकेनमन्मो ज्ञेया उत्तरीकृतमनया

अमज्ञाति धनी नासि काला दिग्दे जज्ञातय ।

एव्यापरावरपराधरदविष्णोवरा

इत्यमो व्यव्यायाममन्त्रायां ज्ञेया मन्त्रादिकारिण्ये ॥

End

मूलविभजो मदीधु पृथुनिष्ठो वदय विज्ञेय वपाख्योपर्वध नन्दमृष कम

दायादकाकमुह ॥ २८ ॥ आकृतिगणेशम् मूलविभुजादि ।

Colophon.

इति श्रीगीविराचरणकमलनिहितपरमभक्तिविजितमकलविदालसिंहान

विभक्तमत श्रीमन्मदविमल जत वद दर्शनादश सार्वभौममन्त्राधीमण्डितपार्थ

युगल श्रीमोविन्दपण्डित शिष्य श्रीवर्हमानपण्डितविरचित गणरवमदीदधौ

वाग्व्यातकृत्यन्तप्रत्ययमन्त्रार्थयो नामास्मदीयाय समाप्त ।

* The following verses are found after the colophon and appear to have been composed by a former copist

गिरिजयाधतवासिकलवर

गिरिवरं समधिष्ठितमौजवम् ।

वदगिरिजशये समुपस्थितं

गिरिजसिन्धुलयात्सर्प भञ्जि ॥ १ ॥

अलितपदसरोजद्वन्द्वमाहं विविनमु
 वसरसपुकरावाभिष्टमश्वे समुह ।
 अक्षिरतमभिवन्द्य तत्सुताया द्विमात्र
 निव्यतविभगदाशापुरमुत्कल्लमिहम् ॥ २ ॥
 मित सख्यदभूमिद्विरदवसुदीयुधकिरणे
 क्षपण्येनायेवा लिखितिरिति सम्पूर्णममम् ।
 अतुह्यन्ता पय शमधरसुताहतिवचिरे
 बुधे साक्षाद्यायेनमितममिषोर्वश मगर ॥ ३ ॥
 सपाध्यायीपनाया अ नाथा श्रीवरसूनुभा ।
 विदित्यरथ सकला मवरजसद्दीदधे ॥ ४ ॥
 पुतामामररात्रमुज्जुममीमीलीयरवाहित
 पादाकुष्ठलक्ष्मी दधत्कटितट शाहुल्लक्ष्मीपुष्ट
 कच्छ तैल्यमद्वयतिप्रममचित्पेपतफणाभ्ययो
 भूषा मुष्टिं मुधाकरं गिरिसुतामर्द्धे मदाद्रे शिव ॥ ५ ॥
 गिरिजालतिकाद्विष्ट यथेक्षितफलप्रदम् ।
 य गिरीशचित्तिवहं गतास्त मौखिका अना ॥ ६ ॥
 नखकाय पट्टिष्व अ ददात्मीशो यथेक्षितम् ।
 मनोरथान् सख्यदेव गिरिशतनयापुत ॥ ७ ॥
 इति शुभं
 यादव्यं पुष्पक हस्त तादृश लिखित मया
 यदि घट्टमपठे वा मन दानो न दीयन् ॥ ८ ॥
 सवर्ग १८२५

विवरणम्—मवरजसद्दीधनामकल्याकरवाङ्मिखितममिषोर्वशविररथविषयकोट्यं निबन्ध
 श्रीवत्सलानविरचितम् ।

* The date indicated by this verse contradicts that given in figure for according to this, the writing was finished in Samvat 1871, while the date in figure is Samvat 1925. To solve this it might be supposed that the date in verse indicates a previous copying

No. 130. अष्टाध्यायी । *Aṣṭadhyāyī* Substance country made white paper, 12 x 5 inches. 1 oha, 56 Lines, 6-8 in a page. Character Nāgara. Date, 1 Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse Generally correct Complete

A complete copy of the same work noticed in No 12

विवरणानुसृतम् ।

No. 131. परिभाषाहृत्ति । *Paribhāṣayṛṭtib* Substance country made yellow paper, 18 x 5 inches. 1 oha, 89 (of which fol 6 and 7 are wanting) Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1774 Appearance, too old worn out, writing effaced throughout, especially for fol 1-8, which are not legible at all, they are also torn in parts. Prose Not correct Complete.

A commentary on the Paribhāṣās or general rules of interpretation and application as handed down in connection with Paṇini's grammar, complete in 27 Pādas or sections, by Śrīdeva. Noticed in the Catalogue of the India Office Library No 672, p 170.

Beginning.

सुखदभिनवरागा भास्कराभा प्रगल्भा
प्रसन्नमनसदीवा स्वीतमङ्गीकषका ।
विहितहितविचारा जायन्तासीपद्मासी
प्रभवतु परिभाषाहृत्तिरासिचितैवा ॥
व्याख्या + तो विशेषइतिपत्तिर्न सम्येद्धा
५ + + + +

End

समासकृत्यहितेभ्य सत्पद्मभावप्रत्ययसम्बन्धनाद् यथा नीलोत्पलस्य पाचकत्वं
दृष्टित्वमिति उक्तमिदमप्यायमिचरितसम्बन्धेभ्यस्तु सम्बन्धमिधानं यदि
+ + + + यिकालमिति केषिन् कुम्भकारत्वमित्यर्थः । अथ हि
समासीत्पद्मीभावप्रत्ययः न क्रियासम्बन्धो मानाभावात् किमर्थं कुम्भ
कारत्वं जातिः । अमित्ररूपं यथा पूरयाहारी सीयादन्नमिति तृतीय इत्यत्राह
भावप्रत्यय इत आसमानमुच्यते न तु सम्बन्धः । अव्यभिचरितसम्बन्धो यथा

यच्छब्दं लुप्तमिति पदार्थेण पदसम्बन्धो न व्यभिचरति यत्र लुप्तपत्र
भावस्य यथासाध्यमभिधायति तत्रेति न तु क्रियासम्बन्धः * ॥ १ ॥

Colophon. इति महासङ्कीर्णध्यायश्रीश्रीरदेवकृतायां परिभाषावृत्तौ व्यासमुखा परिभाषा
समाप्ता ॥ ० ॥ ३ ॥ शकाब्दा १०७४ भाद्रपद वृद्धदिक्कीया निविरिये ॥

विवरणम्—पाणिनीयव्याकरणव्यवहृतायां परिभाषापरम्परया व्याख्यास्य परिभाषावृत्ति
नामकोट्ये निबन्ध श्रीश्रीरदेवविरचितः ।

No. 132. संचितसमारतद्वितपरिशिष्टवृत्ति* । *Samksiptasāratadvīṭṭi* Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches
Folia, 62 Lines, 4-8 in a page Character, Bengali. Date, Saka 1621
Appearance, very old, and worn out Prose Not correct Complete

Goyicandra's commentary on the Taddhita Pariśiṣṭa of the
Samksiptasāra Noticed in the Catalogue of the India Office
Library, No. 836, p. 223

Beginning. श्री श्री लमो गवेन्नाय ।

श्रीमन्मुरनन्दपरिशिष्टभित्तभागान् परिशिष्टमन्त्रि सन्निविष्ट ।

तत् सन्निवे कुरुते श्रीश्रीचन्द्र प्रकीर्णया इत्या ।

॥ श्रीपुंसाभा नष्ट तद्वन्दादी ।

तद्वन्दादधीयावन् एवाद्या प्रयुक्तासेव स्त्रीपुंस इत्येताभ्यां नष्ट भवति ।
स्त्रीष्वे पौष*† । स्त्रियां स्त्रीष्वे पौषो नदादित्यादी । तद्वन्दादाविति
किम् स्त्रीष्वत् पुंसात् ।

* The reading of the codex noticed in the India Office Catalogue is
different, सामान्यमपि दधाति तत्रेति सप्तमेतत् + + + +

† In the codex noticed in the India Office Catalogue, we find the
following addition after स्त्रीष्वे पौष — ईशादाविशकारमुक् स्त्रीष्वे इत्ये स्त्रीष्वे भव स्त्रीष्वे
इति स्त्रीष्वे आत्ता स्त्रीष्वामिदमिद्वन्दादधीयावन् चवगन्त्या । In that codex we find also
the following additional reading after नदादित्यादी — वद्वन्वचनात् तदादे विकल्प
मन्त्रिद्वन्त्रि स्त्रीष्वे स्त्रीष्वे पौष पु. स्त्र ।

No. 133. तद्वितपरिमिटहृत्तिव्याख्यानम् । *Tad dvitaparimitahṛttivyākhyānam*. Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches. Folio, 27 Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1623. Appearance, very old and worn out. Prose Generally correct. Complete.

An explanatory note on the above work. Anonymous.

Beginning * लमीनवेशाय ॥ कर्त्तव्यद्वय सङ्गतिं दर्शयन् दयकार खलामपि दमयति ॥ शुभरत्नद्वयोदिः परिमिट यत्किञ्चित् ह्यवश्यात्कलित विषयया ननुसकल अतीभावापेक्षया पुनः ककारादिति निरलम् ।
* कृतं इति वर्त्तमानमाये लट् इत्या दिवरेण्य प्रकीर्णया मन्वाभ्यामवा यथ श्रौके श्रीमन्मो निषिकरप्रसादात् दृश्यतः । परिमिटोऽपि निषिकरप्रसाद कृत ललजया मति कण्ठोमङ्ग आत् तत्पादयं पाठ श्रीशुभरत्नद्विज्ञापित भावात् परिमिटमपि यत्किञ्चित् इत्यादि ।

End * तदवधारान् लमीनश्चायायेति तत् सङ्गमे तदुपधारान् इत्यर्थः । ॥

Colophon इति तद्वितपरिमिटव्याख्यानं संपूर्णम् ॥ श्रीश्रीनक्षत्राय नमोऽस्तु ॥ ॥ ॥
युधमन्यु शब्दात् १६२३ तारिख ८ यावत् ॥ श्रीमतीरोमहराय नमोनम
श्रीगुरवे लमीनम् ॥ श्रीशम्भुनाम् लमीनम् ॥

विषयम् - प्रायस्कृतद्वितपरिमिटहृत्तिव्याख्यानद्वयोऽयं निबन्धः ।

No 134 कातन्त्रहृत्तिपाण्डिका । *Katantrahṛttipañjikā*. Substance, country made colourless paper 18 x 2 inches. Folio 10 (of which folio 1-9 are wanting). Lines, 3-6 in a page. Character Bengali. Date, Śaka 1510. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts. Prose Not correct. Incomplete.

A commentary on Durgā Dāsa's *vṛtti* on *Kātantra*, entitled *Pañjikā*, by Trilocanadāsa, upto the end of the *Sandhipīḍa* only. Noticed in the Catalogue of the India Office Library No. 741, p. 198.

Beginning नाति ।

End. निबन्धस्य उक्तावाधानान् मन्वादाभिधियोः ईदृश्य विद्याधीनं वने ॥

মামাচারী মহন্তে মম্বাভ্যুৎসাহ্যাত্। বাসকরব্যপৌত্ৰ বসমাদেশ
নিরহুৎসাহ্যাত্ দৌষাত্ বিকল্য এব। মাছিদ্বিদিতি হেদিরমায়া
অন্যৌ বঁকারামুৎসাহ্যেতি বসমবলাদ্যয়ন মামম্বৌৎসাহ্য এব তন পুত্রৌ
মাছিদ্বিদিতিবিশ্বাপুত্রৌ বিকল্য এবিতি ৯০৯

Colophon. ইতি বিশৌৎসাহ্যদাসকৃতস্যো কামতঃসিদ্ধিকায়ো পঞ্চম সম্বাদে সমাপ্ত।
শ্রীহরিঃ। শ্রীরাম শ্রীরাম হারহর শ্রীকৃষ্ণরামদ্বন্দ্ব্যকৌষ স্বাক্ষরা
১২৫০

নিবরণম্—পুস্তকেঃকিন্ মিস্রাবনদাসকৃতস্যো কামতঃসিদ্ধিকায়ো সম্বাদাধারম্
কঃশৌ বর্ণিত।

N B—This codex contains also fragments of the same work on
Kṛtipada but entirely useless, not worth notice.

পুস্তকেঃকিন্ কৃতপাদপত্রিকাযি মৃদাচরা খচিতা চ বর্ণিত।

No. 135 **সম্বিস্তারসমাসজ্ঞাপকান্বলী।** Samkṣiptasārasaṁśa
jñāpakāṁśa. Substance country made yellowish paper, 18×4 inches.
Folia, 17 Lines 6-8 in a page Character, Bengali Date, Saka 1736
Appearance, old, Prose Not correct Complete

This codex contains only an exposition of a collection of Jnapakas
or indicatory sutras supposed to be contained in the Samasapāda of
the Samkṣiptasāra, by Haragovinda Vacaspati. We find a notice of a
portion of this work on the Sandhi, Tūanta and Kṛpāntapādas only,
in the Catalogue of the India Office Library, No 837, p 224

Beginning শৌ ননী নবম্যায় ॥

প্রথম সৌর্ভাগ্যবল্লভভাষ্করি
মতঃ। মনুস্মৃতিমদকল্যেবম্।
সুধীপ্রমোদায় তনৌলি কবিত্
সুধী সমাসজ্ঞাপকালিখিতাম্ ॥

॥ গল্প ॥ সমাসর্গে একীকরণে তত্র ত্রিপ্রত্যয়নির্দেশ্যে অধিকরণে সমর্থন
অর্থ ম্বে নম্ ইতি অর্থযোগি কেবলম্ তস্য চ একীকরণে নোপপদতি, সমাস

नञ एकोऽक्षरं सङ्कारि किमप्यपचत तदिह सुवन्तपदान्तरकरणात्
सन्निहितं सुवन्तमेव नत्वधिकारात् नामति तथात्वे विधेयता न स्यात् । अत्र
आपकं मुक् मुपोऽनीजटादिरित्यनेन समासं सुपोऽनुविधानं तथाच अधि
कार प्राप्तस्य नाम एव समासविधानं सुपोऽनुविधानमनर्थकं स्यात् । अतः
सुवन्तेन सङ्गति सिद्धः । तत्पुरुषसंज्ञक समासो वा भवतीति ।

End.

॥ ते वा ॥ अत्र आपकं शरदादौ पयिशब्दपाठ इति पूर्वमुक्तम् ॥ अणिन्
पादीना इत्यादि अत्र वीजं टादिप्रत्ययानां तद्धितपादेऽक्षरमिति राजार्द्ध
इत्यत्र लिखितं ॥

कतिचित् आपकानीह दर्शितानि मया बुधा ।

आप्यानुसारतोऽन्यानि कस्यानि दिश्याऽमया ॥

माना बुधैर्विरचितव्युपलब्धिबीजं

संक्षिप्तसारगद्गने विनिर्मुक्तवत् ।

धीरा, प्रपश्यत सुखं आपकावलीना

मासं समाकलयन्संजमितामलया ॥

एषा आपकमालिका हरगोविन्दसमीपिता

धीरा व्याकरचं प्रदीयनिचयं जिज्ञासुव सादरम् ।

कर्णेन प्रियतां विपचधिषया समीहनालङ्गनी

५ राजानप्रचयप्रपूयधृतिता सारग्रन्थादृता ॥

Colophon.

इति श्रीगोपीनाथचरणारविन्दारचितध्यानसमुच्चोक्तपरमानन्दसन्दीप
श्रीलहरगोविन्दविद्यावाचस्पतिविरचितायां सवित्रसारआपकारन्यां समास
आपकावली समाप्ता ॥ शक १७१६ तां १८ वैशाख १०११ ॥ १०१० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽणिन् श्रीहरगोविन्दविद्यावाचस्पतिविरचितसंज्ञापावलीनामकविषयस्य
समासआपकावलीमात्र वर्णितं ।

No. 136. संक्षिप्तसारसुवन्तआपकावली । Samkṣiptasarasuvanta
jñāpakavalī. Substance, country made yellowish paper, 18×4 inches
Folia, 19 Lines, 8-10 in a page Character, Bengali. Date, 1
Appearance, old Prose Generally correct. Complete.

This codex contains only the Suvanta portion of the above-
mentioned work.

Beginning. ओ नमो गणेशाय ॥

॥ लृङ् ॥ सुगित्युत्पन्नं कान्तं नाम एतच्च मुक्तिं स्त्रीविहितस्य चापि
निर्देशेन च बोधितं अन्वयात् लृङ् कृत्तस्य रूपत्वे लुचीति स्थान ।
विज्ञायेत्य इति विज्ञानं चिह्नं ज्ञानं तदेव अर्थं प्रयोजनं कार्यं यस्य स
• विज्ञायेत्यस्य ज्ञानकारणम्येत्यर्थं एतेन जसादिप्रत्ययादीनां लकाराद
जसादिज्ञानं प्रतिकारणत्वात् लृङ् विधीयते । नन्वेव चिह्नं जसादीनां लकार
सकारादीरपि लोप प्रसजित् तथाहि लकारादीनां जसादिज्ञानं प्रति
यथा कारणत्वं तथा लकार सकारादीनामप्यस्ति । उच्यते यथा ज्ञानमात्र
कारणता तेषामेव लोप न तु कार्याकारणसाधकानां तथाहि लकारादीनां
जसादिज्ञानमात्रकारणता लकारसकारादीनां तथा नास्ति अतोऽपि पद
घटकत्वमप्यस्ति अतो न लृङ् ।

End. ॥ स्त्रादौ ॥ अत्राप्रधानार्थत्वे निषेधाभावात् तत्राप्यय भवति तत्र दिवा
टाभिरिति । स्त्रादौ । प्रकरणादिदमात् स्त्रादाविति प्राप्तेऽपि स्त्रादाविति
कृतं अनादिदम्येव स्त्रादर्थद्वये तत्रादेशोऽदत्त इत्यत्र न भवति एवं हेरिदिदि
त्ववापि सुधीगुणतिर्थापकत्वेन बोध्यम् ।

गुरुपदिदज्ञानाध्या दुर्गतराज्ञानकाननं ।

ततोऽर्थो हरवीरिन्दो निश्चाति शायकावली

Colophon. इति सुवन्दशायकावली सभाता ॥ ओ नमो गणेशाय ॥ श्री दुर्गा
श्री हरि ॥

विषयम्—पूर्वोद्धृतस्य निबन्धस्य सुवन्दप्रकरणं पुनर्कटाक्षितं वर्तते ।

No 137. तिडन्तज्ञायकावली । *Tinanta-jñapakāvalī* Substance,
country made colourless paper, 18 x 3 inches Folia, 11 Lines, 6-9 in a
page. Character, Bengali. Date, 1 Appearance, old Prose.
Generally correct. Complete

This codex contains only the 'Tinanta' portion of the same work.

Beginning ओ नमो गणेशाय ॥

श्रीवीरावपदं ज्ञत्वा वितर्कीति सतां सुद ।

तिडन्ते हरवीरिन्दो ज्ञत्वायां शायकावलीम् ॥

খানী । মনু বর্নমাণলক্ষণে জিহ্মস্বয়ং বিশিষ্টম্ অখ্যানেতি তিস্ম্ স্বয়ং
 অখ্যে জিহ্মা যবর্ণমে ইতি যদ্ব্যখ্যায়স্মৈন জিহ্মা যবর্ণম্ ইত্যর্থঃ সতেন
 প্রাপয়তি অখ্যায়ি খ্যায়র্থেষু অবত্ভারঃ । অতএব পরখ্যাতাভী অর্থমুহ
 খ্যায়র্থেষাং ঘটিতেতি । মনুস্ব কাম ইত্যনেনাপি জিহ্মার্থে বর্ণমাণ ইতি খ্যায়র্থে
 বিশিষ্টম্ অখ্যায়ি চতুর্থ উপখ্যায়াদি জিহ্ম জিহ্মবি ন অবত্ভারঃ বর্ণমাণে খ্যায়র্থে
 বর্ণমাণাঃ খ্যাতীকৃত্যর্থেষু যদুচ্যে । তদেব প্রাপয়তি জিহ্মাখ্যায়ীকৃত্য ইতি ।

End.

অকাঙ্কখ্যাতীকৃত্যর্থে প্রাপয়তি অমিহ অর্থমবহিতা অ ইত্যনেন
 সাক্ষাদিহ্মাভ্যুপনিষিদ্ধ অমিহ অর্থমবহিতা অ যব ভবতি সৈকাভীকৃত্য
 পরিখ্যাতী খ্যাতীকৃত্যর্থমবহিতা অখ্যায়ি ইতি ইত্যাক্ষরেন তখ্যাতাভী
 কৃত্যীকৃত্যর্থমেতি খ্যায়ম্ । ১ স্বয়ং । স্বয়ী স্বয়ম্ অ নিষিদ্ধেন প্রাপিত
 পূর্বেষু বহুসিদ্ধান্তানুপলব্ধ অটাদবীপি স্বয়ম্ অতএব খ্যাতাভি
 মনু অর্থমবহিতাভী খ্যাতীকৃত্যর্থমা খ্যাতাভি খ্যাতীকৃত্যর্থমে অতএব ।

নিজলপাদে সমুদীকৃতানি

দিশদর্শনায় প্রযুক্তানি যথান্ ।

শিখরাদী ব্যাখ্যায়ার্থমার

মান্ অমূল্যম্ অখ্যায়ি অখ্যায়ি

Colophon.

ইতি বিশিষ্টনিজলপাদপ্রাপকখ্যাতী । ১ স্বয়ং । ২ স্বয়ী স্বয়ম্ অতএব
 স্বয়ম্ অতএব । ৩ স্বয়ী স্বয়ম্

বিশেষম্—পুলকিতম্ পূর্বেষু জিহ্মস্বয়ং নিষিদ্ধম্ নিজলপদকথমাণ বর্ণমে ।

No. 138. কারকজাপকাব্যনী । Kārakajāpakāvalī Substance,
 country made red and yellowish papers, 18 x 4 inches. Folia, 8. Lines,
 5-10 in a page. Character, Bengali. Date. ? Appearance, old
 Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains a portion of the same work dealing with
 the Kārakapāda only, entitled Kārakajāpakāvalī.

Beginning. জিহ্মা । অথ যবে কারকপদাক্ষরার্থে জিহ্মেতি অখ্যায়ি কারকপদা-
 নখ্যায়ি জিহ্মা মুখ্যবস্তুজ্ঞে ইতি অখ্যায়ি অখ্যায়ি জিহ্মা অখ্যায়ি মুখ্য
 বস্তুজ্ঞে ইতি অখ্যায়ি অখ্যায়ি । তখ্যায়ি অখ্যায়ি অখ্যায়ি ইত্যাদি

पदमपदात् साध्यसाधनभावश्च तेन क्रियायां मुख्यक्रियानिष्ठसाध्यतानि-
यितसाधनताशब्देन मुख्य इत्यर्थे न च तत्साधनतायया कारकाभ्य-
भवतीति । अतएवोक्तं क्रियानिमित्तं कारकमिति ।

End.

नन् तत्पुण्ये उत्तरपदार्थप्रधानत्वेन साधुना समसौति कृतपि असाधुयोगे
समसौसिद्धौ किमसाधयद्ध्येन तदेतज्ज्ञापयति स्वाभ्यासेरिति आशुतेन च
इति । प्रकरव्यवहितेन नञ्योगे विभक्तिर्न प्रवर्तते । अथ सदसौति
करणात् न पदगुणः । उत्तरमूले पूजायामिति श्रवणात् अथ साधु
शब्द उत्तकारिष्वपि । ननु अथ सामान्यशब्दादेव उभयार्थशब्दे
भवत्यिति किं तत्र साधुशब्देन । उच्यते तदेतज्ज्ञापयति अपूजायां
शब्दादियोगेपि साध्यसाधुभ्यां समसौत्यनेन साधुविधौ मातरि प्रतीतिर्भवति ।
एतदर्थमथ उत्तरमूले द्वितीयावयवेमिथ्यादि निषेधसत्त्वेपि अत्रत्यादाविति
कृतम् । द्विती । इदं लक्षणे ज्ञापक उत्तरद्विभक्ते कारकविभक्ति
मंतीयसौति प्रायेसौक्यम् । अथ । इदं ज्ञापकं कर्कषु वाच्ये प्रत्यये ज्ञाय
सामान्य उत्तलस्त्रीकारे न पुनर्विशेष उत्तलं अथवा अनुज्ञाधिकारात्
अपीति व्याकरणे इत्यत्र उत्तात् व्याकरणशब्दात् समसौ न प्रसज्यते ।

साधकानां सुबोधार्थं कानिचित् ज्ञापकानि तु ।

उत्तात्स्न्यानि मुखेन कल्पयन्मया दिष्टा ।

Colophon. इति सच्चिन्मसारज्ञापकावल्यां कारकज्ञापकावली । इति श्री गंगा ।
श्री शङ्का । श्री राम ।

विवरणम्—पुस्तकैकस्मिन् पूर्वोक्तं विहितं निबन्धनं कारकप्रकरणमात्रं वर्तते ।

No. 139. सच्चिन्मसारटीका गोयीचन्द्रकृता । *Sankṣiptasātrīkī*
Goyīcandrikā Substance, country made colourless paper, 15 × 3 inches.
Folia, 80 Lines, 7 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1689
Appearance, very old and worn out Prose Generally correct Incomplete

This codex contains *Goyīcandra's* commentary on the *Sundhī*
part only of the *Sankṣipta-sāra*, noticed in No 109

विवरणसूक्तपूर्वम् ।

No. 140. व्याकरणदीपिका । *Vyākaranādīpikā* Substance, country made colourless and red papers, 15 x 3 inches Folia, 61 (of which foll 1-15 are wanting) Lines, 7-8 in a page Character, Bengali Date, Saka 1696 Appearance, old, and writing effaced in parts Prose Generally correct. Incomplete

This codex contains only the fragments of Sandhupada of the *Vyākaranādīpikā* of Nṛsīṅgapaṇḍita, noticed in No. 105

विवरणस्तु च पुनः ।

No. 141. वसुधातुकारिका मटीका । *Vasudhātukārikā satikā* Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia, 15 Lines, 4-8 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out and writing slightly effaced in parts Verse and prose Not correct Complete

This codex contains a treatise on Sanskrit roots in imperfect metre, entitled *Vasudhātukārikā*, and a short commentary on it written separately The text is finished in fol 4 and then begins the commentary which is finished in fol 15 Anonymous Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 841, p 227

Beginning of the Text श्री गङ्गा गणेशाय ॥

ह्रस्वाशंसि रुचिद्युतां द्वितिरहोर्ध्वे यमिदमर्थी
म्यलामासरां तथाप्रिमभरत्नीनां दिकारे परे ॥
आका ईद्विपदी ह्रस्विति च मालालया भावका
मेवां मल्लिमला कदि कदिकला मोष मरीम्यते ॥

End.

य शङ्ख शङ्खी पठितो दिशदी
म न् ममिन् (रूप) शङ्खति शङ्कते च ।
शङ्कोति रूप च मुल्यादिपाठान् ॥ १७ ॥
ये नृरादि मुवातुर कतिपय
मेवां चुरादी गणे पाठान्
स्वार्धमिश्र पाठयिदित्तरवत् (१) पाठवत् व्यासने

पुत्राद्या पठितोर्ध्वं खेच्छे

खेच्छत्यतीति वपमपर मन्त्रायाम् ॥ १ ॥ नमो गुरुभ्यः ॥ नमः ॥

महाध्या ।

Colophon समाप्तप्रायः सत्य । मरुत्तये नमः

Beginning of the Commentary श्री नमः शिवाय ॥ अथार्थसौख्यम् । एषा धातुना
लोच मरी लुप्यते ॥ एतेननुदात्तलोपित इत्यर्थः । एषामनुदात्तलोपि
दात्मनेपदः । तदयथा इष इडो वर्येण आङ् इम् इच्छायां आर्त्तस्य ॥
इष द्युत एष आ दीप्ती रोचते चोतते श्रीमते ।

End. अथदर्शनादयो मम् मय आलोचने आत्मनेपदी ।

Colophon. इति वसुधातुकारिका टीका समाप्ता ॥ हरिः । निदिधितं सोपालम्ब
मर्त्यं श्रीहरिः ।

विषयम्—वसुधातुकारिका नाम धातुविषयक कविप्रिद्वयः मरीको, मिन् पुनर्क वर्येण ।
यस्य हि यस्यकर्तृटीकाकारस्य च नामादिक लोभितम् ॥

No. 142. धातुप्रकाशः । Dhatuprakāśh Substance, country
made red and colourless paper, 15 x 3 inches Folia, 24 Lines, 6-7 in a
page Character, Bengali Date, Bengali era 1154 Appearance very
old, and worn out. Prose Not correct Complete

A work on Sanskrit roots with their meanings and classifica-
tions as handed down in the Samkshiptasūtra School, entitled Dhatu-
prakaśa a different work from Dhatuganaprakāśa, noticed in the
Descriptive Catalogue of the Sanskrit MSS, in the library of the
Asiatic Society, Bengal, part I, Grammar No 673 (1) p 33, in which
roots are arranged according to the order of the Sūpadma grammar

* The codex noticed in the India Office Catalogue appears to have
some different readings, such as—

अथार्थसौख्यम् । एषा धातुना लोच मरीलुप्यते । लोचोनुदात्त एषानुदात्तलोपित
इत्यर्थः । तदयथा इष इडो वर्येण ।

† We found out another codex in our library containing the Tika
portion only, noticed after words in which the commentary is attributed to
Vaidināthadeva

This codex contains Goyicaudra's commentary, only on the sixth or Subantapādi of the Saṅkṣipta-śāra, noticed in No. 103.

विषयानुक्तपूर्वम् ।

No. 145. पाणिनीयभाषासूक्तिः । Pāṇinīyabhāṣasūktiḥ. Substance, country made white paper, 15 x 7 inches. Folia, 186 Lines, 5-11 in a page. Character, Bengali. Date, f Appearance, fresh. Verse and prose Not correct Complete

A brief commentary on the non-vaidika part of the Pāṇinīya Aṣṭādhyāyī, entitled Bhāṣāsūkti, or a scholium on the Sanskrit language proper. It is divided according to the text of Pāṇini into eight books of four chapters each, and the order and number of aphorisms in all of them are the same with those of Pāṇini, except the omission of course of such as relate to the Vedas. The explanations of the sūtras are conformable to the Vārttikas and the Mahābhāṣya. By Puruṣottamaśrī, a follower of Buddha and author of the Jñāpakasamuccaya on Paribhāṣā maxims, as well as of the Ekākṣara and Uneṣākṣara koṣas. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 604, p. 162. See also Bhāṣāsūkti in the A Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS., in the Asiatic Society of Bengal, part I, Grammar No. 160, (1), p. 82.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ।

नमोऽस्तु भाषायां यथा निमुनिलक्षणम् ।

पुरुषोत्तमदेवेन सप्तौ इतिर्विधीयते ।

अथ शब्दादुद्गाहः । लौकिकानां प्रकृतिप्रत्ययविभागपरिकल्पनया सामान्य निरीक्षणता लक्षणेन शब्दकाराभावात् । वर्णानामुपदेशः क्रमसहितेशासक्त्यर्थः । तदुभयं संशयं सा च लाघवेन शास्त्रप्रवृत्तार्था अकारस्य विप्रतीपदेशः अकारप्रवृत्तार्थः ।

अ इ उ ए ऋ लृ । ए ओ ऊ । ऐ औ । ह य व र ङ । ल ण् ।
अ न ङ ण म् । भ ञ ञ् । स ङ ङ् । ज व ङ ङ ङ् । ङ ङ
क ठ ध ण ट त न क प य् । श ष स र् । ह ल ।

अकारादीन् वर्णानि तां कर्षणीयदिशं अनेनेतान् अकारादीन् सप्तका
ननुब्रूयति प्रत्याहारार्थम् । अकारादीन् सप्तकादीन् अनेनेतान् सप्तका

एक शीघ्र पुनर्देक तत्तायक नो यय

• एक हे वट् तयैवैक चतु पय यडव च ।

End

भय भयि सवर्णे ॥

हल परम् भय भयि लीप स्यात् । प्रत्ययान्त । ययान्भय भयि
सवर्णमात्र लीप शिष्टि शिष्टि शिष्टि शिष्टि शिष्टि शिष्टि शिष्टि शिष्टि शिष्टि शिष्टि
स्वरसूत्रार्थ । य य । यकारशब्दे विज्ञापदश्च प्रतिज्ञात यकार
सञ्ज्ञो भवेत् ॥ हल सयि ॥ •

Colophon

श्रीपुरुषोत्तमस्य भाषाशतावलीध्याय समाप्त । पाणिनिशास्त्रे पुरुषो
त्तमभाषा ॥

(धवरचन्द्र—श्रीपुरुषोत्तमस्य भाषाशतावलीध्याय समाप्त । पाणिनिशास्त्रे पुरुषो
त्तमभाषा ॥)

No 146 संचिप्तसार । Samkṣiptasārah Substance country
made yellow paper 12 × 10 inches bound like an ordinary book Folia, 120
pages 250 Lines, 9 18 in a page Character Bengali Date Śaka 1771,
A D 1849 Appearance almost fresh Not correct Complete, (except
the Prākṛita portion)

A Sanskrit Grammar in Sūtras entitled Samkṣiptasāra, written
by Pāṇḍita Kramadīśvara of unknown parentage and nativity,
and revised with a short commentary or vṛtti entitled Rasavati
by Jumanānandin who is represented as lord of lords (Rajadhiraja),
hence it is sometimes styled Jaumara Aufrecht makes it anterior,
to the Vopadeva School, but Colebrooke places it next to the
Mugdhabodha Both these systems are current in Bengal, one in
Radha or west Bengal and the other in Gauda on both sides of the
Bhagirathi river The students of the Mugdhabodha are accustomed
to ridicule the reviser of the former as a Jugi or Jola and deride
Jumanānandin as one of the weaver caste The title of the work,
Samkṣiptasāra usually leads one to suppose that it is an epitome
or abridgment of some larger grammar so that we may infer it to be
a first abridgment from Pāṇini's system Kramadīśvara seems to
have composed it on the model of Bhartṛhari's gloss on the Mahabhaṣya
and his Vakyapadiya, and to have illustrated every part of it

with examples from Bhartṛhari's grammatical poem, Bhaṭṭi. The work is completed in seven pādas—(1) Sandhīpāda, (2) Tinantapada, (3) Kṛdantapāda (4) Taddhitapada, (5) Kārakapada (6) Subantapada, (7) Samāsapada. There is also an additional pada (8th pāda) containing rules on 'Prākṛita. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 815, p 218. See also the A Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS, belonging to the Library of the Asiatic Society of Bengal, Part I Grammar No 431, p 134

Beginning. श्री नम शिवाय ।

शिव प्रणम्य सर्वेश्वरं सर्वभाषासुलक्षणम् ।

संक्षिप्तसारमाचष्टे पण्डित कमदीश्वर ॥

End.

सर्वैरथा प्रणीतव्या भाषावृद्धानुसारत ।

बालव्युत्पत्तिदिङ्मात्र दर्शनार्थं तु लभ्यम् ॥

Colophon.

इति वादीन्द्रवक्त्रचूडामणि महापण्डितकृतौ संक्षिप्तसार महाराजाधिराज
श्रीचन्द्रनन्दपरिशोधितायां द्वितीयां सप्तमं समासपादं समाप्तम् ॥
शकाब्दा १७७१ ।

No. 147. संक्षिप्तसार गोयीचन्द्रटीका । *Samkṣiptasāra Goyicandra ṭīka* Substance, country made yellow paper, 12 x 10 inches, bound like an ordinary book, pages 554. Lines, 12-20 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1772. Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains Goyicandra's commentary on Kāraka, *Samasa*, *Tinanta* and *Sandhīpadas* only of the *Samkṣiptasāra*, noticed in No 103.

विशेषभूक्तपुत्रम् ।

No. 148. वैयाकरणभूषणसार । *Vaiyākaraṇabhūṣaṇasāra* Substance, country made yellow paper, 12 x 10 inches, bound like an ordinary book, pages 74. Lines, 14-21 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Generally correct. Complete.

An abridgment of *Vaiyākaraṇabhūṣaṇa*, a treatise chiefly dwelling on the syntax and the philosophy of grammatical structure, based

on the Śabdakaustubha and its subdivisions complete in sixteen chapters According to the introductory distich it treats of the substance of grammatical science based on the exposition of the Mahabhāṣya of Patañjali and enjoys the light of two commentaries, the Bhāṣyaśāradaṛpana and the Laghubhāṣyaśānti, by Kondaḥṭṭha son of Rangojibhatta, (some spelling it as Rangaji Bhatta, which is incorrect indeed) and a nephew of Bhattoji Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 798 p 187 See also the Descriptive Catalogue of the Sanskrit MSS belonging to the Asiatic Society of Bengal Part I Grammar No 440 p 117

Beginning. आ नमो गणेशाय ।

श्रीलक्ष्मीरमणं श्रीमि गौरीरमणरूपिणम्

श्रीटकरपयसं सत्त्वं जगदीशविभक्तं ॥ १ ॥

अश्विफलदातार भवाभितरणे तरिम् ।

शिवशिवार्थलाभायै प्रार्थये गणभूषणम् ॥ २ ॥

पाणिन्यादिमुनीन् प्रणम्य पितरं रङ्गीशभट्टाभिधं

इतिध्याननिश्वरणादितरुणिं पद्मावतामदवता ।

दुष्टिं मोक्षमश्विनीयवचनव्याख्याभिर्दुष्टितान्

मिशालानुपपत्तिभिः प्रकटये तेषां वक्षो दूष ॥ ३ ॥

नत्वा गणेशपादात्तं मुदन्तं सरस्वतीम् ।

श्रीकीलभट्टं कुर्वेऽहं वेदाक्षरभूषणम् ॥ ४ ॥

पारमित्यतिवचनकोपशमनाय कृतं श्रीफलिच्छरत्नवमद्वन्द्वं शिवाशिवार्थे
निबध्नन् श्रीकीर्तिं प्रतिजानीते ॥ ५ ॥

फलिभाषितभाष्याम् शब्दकौस्तुभं उद्धृत ।

तत्र निर्णीत एवाद्य सप्तपद्येषु कथ्यते ।

उद्धृत इत्यन्तात्माभिरिति शिव भाष्याम् शब्दकौस्तुभं उद्धृत इत्युक्तिस्तु शब्द
कौस्तुभोक्तार्थानामाधुनिकलनिरामाय अन्यथा तन्मूलकस्यास्य यस्याधुनि
कीर्तिप्रतितामारात्तापत्तौ पाणिनीयाभासमुपादेयतापत्तौ । तत्र निर्णीत
इत्युक्तिरित्यप्यधिकनिशानुभिः शब्दकौस्तुभं द्रष्टव्यमिति ध्वनयितुः ।

End

रुद्धीत्यभिनासायं पुरुषः अर्थोऽस्तीति तस्मिन् भासमनुभाति सत्यं तस्य भासा
अव्यभिक्तं विभातीति । अतस्मिन् स्वभासात् सून्ययति अत्रत्यर्थोऽस्यादिति
श्रीट इति योगिक श्रीटशब्दाभिपयस्य सून्ययति निर्विषयप्रकृति

दधेचित्तमारिमतप्रत्युपादानुष्ठितं भगवत्कृतिदपं मङ्गलं यत्कृतिद्वयं
शिवार्थमादौ निबध्नाति श्रीमत्पौरुषमिति अधिकरणानुद्धारमण्यद्वयेन
कर्तृवृत्तान्तलोपदष्ट्य समाप्तं तेन च श्रीमद्विद्वत्पद्वयं मध्यमपदलोपी
समाप्तं शाकपार्थिवदीराकृतिगण्यत्वात् तदुपादानं सृजतिरूपैव भगवतो
जगन्निर्माणाकारणत्वमिति भवति ।

End.

निर्विघ्नेति । अतिसिद्धमयमप्रचारायमित्यर्थः ॥ श्रीं च दत्तात्रेयाने ।
मङ्गलमिति मन्त्रात्मकं तदित्यर्थः । मङ्गलादीनि मङ्गलानि मङ्गल
मध्यानि च शास्त्राणि प्रयत्न इति भाष्यकारीकृत्युनेरिति भावः । पुरातनं
मन्त्रप्रमाणद्वयं । अतिसिद्धमयं वा तस्य रूपेण तत्रतिष्ठन्मोक्षयन्
प्रचारेच्छाविषयमिदमेव इति बोध्यम् ॥ • ॥

ज्ञात्वा श्रीकृष्णवाक्शालमन्त्रं मेवाधिकोत्तरीयं
श्रीमासानयमाकलय्य च मया मन्त्रकं कृते दपंये ।
अथिन् भूषणसारतां बुधजनं सीतकण्ठमालोकतां ।
यदिश्यासमलोमसी म मुकुटस्तत्त्वार्थबोधयम् ॥ १ ॥
आसीत् कृष्णगिरौ धरासुरवर श्रीवज्रभ कोविदी
वेदान्तो विनोदमङ्गरिरिति ख्याताति यन्निमित्तं ।
तन्मन्त्रं विवज्रभ समकरीत् सद्युक्तिमदुज्ज्वल
श्रीमदभूषणसारदर्पणमिममोदाय विद्यावताम् ॥ २ ॥
उत्प्रेक्षितार्थो हि न मीदृशतवे
ऽभ्यन्तरी भर्गो भोपि इया तथैव ।
इत्याकलयोभयमव युक्ति
प्रमाणमिन् समुदाहृत मया ॥
सर्वोपार्थो बुधे स्पृष्टो यद्यपीह तथापि मे ।
तत्सम्बन्धोऽतिवितता समता केन वार्यते ॥

Colophon.

इति श्रीकृष्णवाक्शालाभिजनीत्पभातीदीपनामकश्रीवज्रभाष्यजद्विरवज्रभविरचिते
भूषणसारदर्पणे स्मृतिवादः समाप्तः ॥ एतन्मन्त्रं शकाब्दा १७७० वङ्गाब्दा
१२५५ ॥ श्रीरामाय नमः ॥

विवरणम्—कृष्णवाक्शालाश्रीहरिवज्रभ विरचित भूषणदर्पणामिह वैशाकरण भूषणसारटीकादपी
ऽयं निबन्धः ।

Beginning of the Text

मारीशमहविदुषा गत्वा साध्वं शिवं लघु ।

वैशाकरणसिद्धान्तमध्याभिधेया विरच्यते ॥

तत्र वाक्योटीमुख्य लोके तस्यैवार्थबोधकत्वात् । तन्नेवार्थसमाप्तेषु तदुक्तं
न्यायभाष्यकृता पदसमूहो वाक्यमर्थसमानाविति ।

End of the Text. नास्ति ।

Colophon of the Text नास्ति ।

End of the Commentary नास्ति ।

Colophon of the Commentary नास्ति

As the commentary does not extend to the whole of the text, but is left off suddenly in the middle, and as the copyist has put his name with the date of the copy in this incomplete part of the commentary, it cannot be ascertained whether the remaining part of the commentary is not available, or the work has been left unfinished by the writer *

विवरणम्—श्रीमारीशमहविचारितवैशाकरणसिद्धान्तमध्याभिधेय कश्चित् सुप्रसिद्धो वैशाकरणिबन्ध पुस्तकेऽभिज्ञसम्पूर्णो विद्यते । विद्यते चात्र पुस्तके निबन्धस्थान प्रथमावधिक कविदशविंशे कश्चिकामिधया टीकया सम्पन्नः ।

No. 151. मध्यतन्त्रान्तकौमुदी । *Madhyaṅkhaṇṭakakāumudī* Substance, country made white paper, 14 × 12 inches, bound like an ordinary book. Folia, 193 Lines, 2-16 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, partly torn, and worm-eaten throughout. Verse and prose Not correct Incomplete

Another copy of the work noticed in No 44

* श्रीवीरबन्धुरामशर्मा लिखितं सन् १८०३ मास ज्येष्ठशुक्ल १० । सन १९३३ इराजो १८४८१८ जानेर ।

No. 152. सच्चिप्तसारगोयीचन्द्रटीका । *Samkṣiptasāra Goyicandra ṭīkā* Substance, country made colourless and yellow paper, 18 × 4 inches Folia, 115 Lines, 6-9 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1742 * Appearance, old Prose Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the Tinanta portion of Goyicandra's commentary on the *Samkṣiptasāra* noticed in No 103

दिवरचनूतपूर्वम् ।

No. 153. सच्चिप्तसारगोयीचन्द्रटीका । *Samkṣiptasāra Goyicandra ṭīkā* Substance, country made colourless paper, 18 × 2 inches. Folia, 59 Lines, 5-8 in a page Character, Nāgara Date, Śaka 1577 Appearance, very old, and worn out Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains a portion of Goyicandra's commentary on the third or Kṛdantapāda only of the *Samkṣiptasāra*, noticed in No 103

दिवरचनूतपूर्वम् ।

No 154. सच्चिप्तसारउणादिपाद । *Samkṣiptasāraupādīpādah* Substance, country made red and colourless paper, 15 × 3 inches Folia, 3 Lines, 2-9 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, old Verse and prose Generally correct Complete

A supplementary chapter of the *Samkṣiptasāra* on Upādī affixes Noticed in the Catalogue of the India Office Library under the name of *Upādīpari-ṛṣṭa*, No 834, p 223

Beginning. श्री मधोगवशाय ।

वादेवणादिर्वातादौ ॥

वातादौ वाच्ये वादेवनेरे उणादिर्भवति । वा वायुर्वात मोमायु ग्रहात् ।

आदेशात्मगुणवद्विज्ञप्तादयो यथासम्भवं परिकल्पनीया । अस्मादेव ।

অসুর অসুর । অসাদরিচ । অরিচ । মদাদরিচ । মদিচ ।
 ইল সলাদে । মলিল কলিল । অাদিষ্টক্ । নিব বস । পবাদে
 রিম । পবিত ।

End. বিপলৈ অঘটো ॥ পান পশু ॥ চর্থোড । চম্ব । অমীজ ।
 সিংহ ॥ অম্যামটুক্ ॥ অরট ॥ লঘ্য কক্ । কক তক ॥
 ইমীদম । ইদ ॥ দিচি ঘ । দীর্ঘ ॥ জিবি । জিবি ॥ রসে রামাল ।
 রাসামাল ॥ দীর্ঘ । দীর্ঘি মদসংখ্যায়া ॥ বায়নেড । মা বি
 মদসংখ্যায়া ॥ বদডক্ ॥ বদ সংখ্যায়া ॥ মমীদেবাকন । মনবুদন ।
 বলিবদ ॥ জনড । জননলুক্ অকীম ॥ অতবার অতার মদ
 সংখ্যায়া ॥

Colophon ইতি শ্রীকমদীশ্বরকৃতে সঁশিতসারং মহারাজাধিরাজমুরমন্দিপরিমোচিত
 লক্ষ্মীধীবাদিপাদ সমাপ ॥ শ্রীরামরামদেবশমশ্য পুস্তকম্ ॥

বিবরণম্—সঁশিতসারীযীবাদিপ্রত্যয়বিষয়কৌণ্ড্যে নিবন্ধ ।

No 155 সমাসবাদ । Samāsavādah Substance, country made
 yellow paper, 20×5 inches Folia 9 Lines, 7 8 in a page. Character,
 Bengali Date, 1 Appearance old Prose Generally correct.
 Complete

A treatise discussing on Samasas or compound nouns, entitled
 Samasavada by Govindacandra Bhaṭṭācaryya Cakravartin

Beginning. অথ সমাসবাদ । সমাসর্থং ক্রিয়াবদবাচ্যনাথ্য সমাসাযুক্তার্থ ইতি
 বিদ্যাকরণা । নাস্বামিত্যথ বহুলমাবশ্যিতম্ । নামন্য তস্মান্ পরা
 বিমল্য ইত্যনল বিধীয়মানমুপ প্রকৃতল । বিশেষণল বিশেষ্যল জান
 কীধবিষয়সম্বন্ধীযোগস্তদান্ যুক্ত । তথায যুক্তৌর্ধা যজিন্ সমুদায়
 স যুক্তার্থ প্রকৃতিবদ্যবিভাগপ্রত্যয়কপূর্ব্বপদসমুদায়াখ্যৌ নাস্য
 সমুদায় সমাস ইতিপথ্যবসিতৌর্ধা । এতচ্চ বাক্যং ন সমাসতা ইতি
 পথ্যতে । নিত্য এষ সমাস ইতি মতং কথঞ্চাস ইত্যাদিক্রমবি সমাস
 প্রকৃত্যন্য । যদিয বাক্যমব কথিন্ বিকল্যেণ সমাসতা প্রতিপদ্যত
 নৌনৌলমিত্যর্ধৌ বিকল্যসমাসৌ অ্যাসম্বৎসরান্, লক্ষ্যসর্গ ইত্যর্ধৌ নিত্য

সমাসী স্যামাভাষাৎ অথবা সম্ভারতদ্বাদো আকারাদিবিধাযক্ম
 বৈদ্য্যমিতি, তদাচামিধানাশ্রিতন্যোদামাভবদম্মভ্যবর্তিবিমলিত্ব্যনাম
 সমুদায়কল সমাসত্ব। তেনালুক্সমাধি বাধ্যমি তম বিমলসীদে
 ঽমিধানাশ্রয়তান্ তদাচীল কচিদ্ৰ লুপ্তলোঃমিধানাত্ মাপি স্যাস্তি
 স্যামি কচিহিহিহিহি ইতি সমাস এবামিধানাশ্রয়তান্।

End.

নির্মলিকমিত্যত মলিকাচামমাভ ইত্যম্মবীধ, অধিনীত্যত স্তৌবিদ্যাত
 ক্লুপ্তায়াদ্যানিত্যত্ এবে যদাশ্রয়ীতমদ্যুতম্। অম্মভর্তিবিমলি
 ন্যদে সমাসীতরবিমলোরপি বিল্যদে সমাসত্ব প্রত্যেকপদাত্মতান্ লিঙ্গায়া
 কারকবিমল্যাদিবসুতযতি। ইতি সংক্ষেপ।

Colophon. ইতি যৌবিন্দুচন্দ্রভাষ্যচক্রবর্তীকৃত সমাসবাদ সমাপ।

বিরচয়—যৌবিন্দুচন্দ্রভাষ্যবিরচিতসমাসবাদামিষ সমাসবিষয়কৌর্দ্য নিবন্ধ।

No. 156. *সংক্ষিপ্তসারপরিশিষ্ট*। *Sankṣiptasārapariśiṣṭam** Substance, country made colourless paper, 15 × 3 inches Folia, 28 Lines, 4-6 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing slightly effaced in parts Prose. Not correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No 132

বিরচয়শূন্যপূর্ণম্।

No. 157. *সুগ্ধবোধদুর্গাদাসটীকা*। *Mugdhabodha Durgadasaṭīkā* Substance, country made papers of several colours, 15 × 4 inches, Folia, 114 Lines, 2-8 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn in parts, and having different handwritings. Prose Not correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Durgadāsa's commentary on the *Mugdhabodha* from the beginning upto a portion of *Strityaspratyaya*, noticed in No 58.

বিরচয়শূন্যপূর্ণম্।

Besides this the codex contains also another fragment of the same work on the Kṛdānta of the following description

Substance, country made papers of several colours, 16 x 4 inches. Folia, 48 (of which fol 1 is wanting) Lines, 6-8 in a page Character, Bengali Date, Saka 1722 Appearance, very old, worn out, with different handwritings Prose Not correct Incomplete

পুলকেশিনী শ্রীদুর্গাদাসতর্কশাস্ত্রের রূপ লুপ্তবীথ্যাকরণে রূপলটীকাকালান বর্ণিত ।

No. 158. কাতন্ত্রপঞ্জিকা । Kātantrapañjikā

This codex contains fragments of Trilocanadāsa's Pañjika on Kātantrapittā in great disorder. Except the first four, most of the folia are not consecutive. Portions of Tinanta, Kāraka and Kṛdānta sections, etc., are to be found here, but all incomplete, many of them having neither a beginning nor an end. Owing to this condition of the codex we are obliged to leave it unnoticed

পুলকেশিনী কাতন্ত্রপঞ্জিকা ঘণ্ডিতা বর্ণিত ।

No. 159. কাতন্ত্রপঞ্জিকা । Kātantrapañjikā Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches. Folia, 132 Lines, 6-7 in a page Character, Bengali Date, / Appearance very old, worn out and writing effaced in parts. Prose Not correct Complete

This codex contains Trilocanadāsa's Pañjika on the Kātantrapittā from the commencement of Nāmnicaustṛya upto Samāsa, incomplete

পুলকেশিনী ত্রিলোকদাসের পঞ্জিকাযন্ত্রাষি সপ্তদশাদারম্ভ সমাসাংশাধিকারী ভাবী বর্ণিত ।

Note.—Under this codex fragments of Durgābhāṣa's pitti are to be found, not worth noticing.

পুলকেশিনী দুর্গাভাষ্যপিত্ত ঘণ্ডিতা বর্ণিত ।

No. 160. **तद्धितसारः ।** *Taddhitasārah* Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia, 25 Lines, 6-7 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose Generally correct. Incomplete

A part of the *Kṛitpariśiṣṭasāra*, a commentary on Datta's *Kṛitpariśiṣṭa*, entitled *Taddhitasāra*, by Ratideva Siddhāntavāgīśa, son of Gaṅgādharaśāstrya of the Catta family of Bengali Brāhmaṇa.

Beginning. श्री गौरी देव्याय ।

॥ अथ तद्वन्मादौ । तदर्थंतीत्यादाविकथं बध्यति तस्यान् प्राग्विद्योन्ने
तद्वन्मादौदमेव मीतुमर्हति, अथ विवेकविविदिने प्रत्ययेष्वेते । मति
द्वित्यादयम् उक्तं वाच्यं तत्प्रादीनीत्यतिरथ ।

End. नाति ।

Colophon. इति महामहोपाध्याय चक्रवर्तसमूहवन्मादौदमेवमाद्योक्तसंशोधितदेवसिद्धान्त
वागीशभट्टाचार्यविरचिते दत्तकृतज्ञानप्रतिष्ठाद्वये तद्धितसारस्य द्वितीयो
ऽध्यायः ।

विवरणम् — तद्धितसारमित्यं शोधितदेवसिद्धान्तवागीशविरचितदत्तकृतज्ञानप्रतिष्ठाद्वय
भाष्यविशेषद्वयोर्ध्वं निरुपम ।

No. 161. **व्याकरणदीपिका ।** *Vyākaraṇadīpikā* Substance, country made colourless paper, 14 x 2 inches Folia, 59 Lines, 4-8 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose Generally correct. Incomplete.

This codex contains a portion of the *Vyākaranadīpikā* of Nārāyaṇa Nyāyapaūcāṇana, noticed in No. 105, on the *Samāsapāda* of Goṣicandra's commentary on the *Saṅkṣiptasāra*. In codex No. 105, as we have already noticed, the *Samāsa* portion of *Vyākaranadīpikā* has been replaced by the same portion of *Vyākaranadīpikā* of Vāṇanātha, a different commentary on the same work,

No. 164. संक्षिप्तसारगोयीचन्द्रटीका । *Samkṣiptasāra Goyīcandra*
tika Substance country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia, 119
Lines, 4-9 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1616 Appearance,
very old, worn out, and writing effaced in most parts Prose
Generally correct Incomplete

This codex contains Goyīcandra's commentary on the *Tinanta* or
the second pada of the *Samkṣiptasāra*, noticed in No 103

पुस्तकेऽस्मिन् गोयीचन्द्रज्ञत संक्षिप्तसार तिङन्तपादटीकामात्रं वर्तते ।

No. 165. कविकल्पद्रुम । *Kavikalpadruma* Substance country
made reddish paper, 14 x 3 inches Folia 31 Lines 2-5 in a page.
Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old, and worn out
Verse Generally correct Complete

Another copy of the work noticed in No 9

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 166. धातुदीपिका । *Dhatudīpikā* Substance, country made
yellowish and white papers 18 x 5 inches Folia 75 Lines, 7-9 in a
page Character, Bengali Date, Śaka 1774 Appearance, old Prose
Generally correct Complete

Another copy of *Durgalasa's* commentary on the *Kavikalpa-*
druma, entitled *Dhātudīpikā*, noticed in No 31

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 167. सुग्धबोधटीका प्रबोधद्वारा । *Mugdhabodhatika Prabod-*
dhānkura Substance, country made red and white papers, 18 x 4 inches
Folia, 24 Lines, 7 in a page Character, Bengali Date, 1
Appearance, old Prose Generally correct Incomplete

A commentary on the *Mugdhabodha*, entitled *Prabodhāṅkurā*, by *Vṛindāvanacandra*, a *Brahmaṇṣa*, son of *Rādhākṛṣṇa*. In the *Catalogus Catalogorum*, we find a *Vṛindāvanacandra Tarkālankāra Cakravartin*, son of *Rādhācarana Kavindra Cakravartin*, as the author of the *Alankāra Kaustubha Prakāśikā*, a commentary on the *Alankāra Kaustubha*, but no name of the *Prabodhāṅkurā* is mentioned either separately or in connection with *Vṛindāvanacandra*. See *Catalogus Catalogorum*. Though the names of the author and his father indicate their *Vaiṣṇava* cult, the opening verse of the work leads one to infer that the author belonged to the *Śaiva* sect. The codex under notice contains only a portion of the *Sandhupāda*.

Beginning. श्री मनीमयेनाय ।

मत्वा श्रीलक्ष्मिवादिपद्मपुगल मङ्गादिदेवचिते
श्रीऽन्दावनचन्द्रकीर्तिजबरोदाधादिरुषात्मज ।
नानाधीरमतालि वीर्य विमला श्रीमोग्धबोधो धमाम्
श्रियाणां प्रकरोति घट्टमतये टीकां प्रबोधाङ्कुराम् ।
दीनोऽहं करसंपुटी वच इदं याचेऽनुकम्पान्वित
दीपोनवचनेऽयं धीर विमले हृदय कदाचित् तया ।
संशोध्य कपयानुभूय दिससं तत् पौर्वपयार्थकं
नीमीदृश उटात् सुकोलनविधौ भीमादित दूषणम् ।
हता यद्यपि पूर्वैर्गैर्नात्याख्या तदाव्ययम् ।
व्याख्यां करोमि सम्पुष्टो मुग्धबोधविरोधिनीम् ॥

इह सुखलकीर्तितो कनिकरकेसरिमतललम्बनप्रागशेषविघ्नबीजविनाश
कारणप्रारम्भकर्मापकारकसुति दायकाभिमत मुकुन्ददेवताननस्कारदुर सर
कन्यनारभमाणो नागादिन्दे शीघ्रश्रियाणां भटिति प्रहृष्टये यत्नमाननिर्देशेन
श्रियाणां श्रियदिष्यन् तद्विदम्बननादौ रचयति मुकुन्दमति ।

End. नाति ।

Colophon. नाति ।

विवरणम्—श्रीऽन्दावनचन्द्रकृतप्रबोधाङ्कुराभिधमुग्धबोधटीकाद्वयोपे निबन्ध ।

No. 168. कारकचक्रटीका । Kārikacakraṭīkā Substance, Foolscap paper, 12×4 inches Folio 51 Lines, 4-11 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, fresh Prose Not correct Complete

A commentary by Madhava, on the Karakacakra, a work treating of Kārikas or Sanskrit cases

Beginning.

इष्यते परमं द्वयं त्रिविधं त्रिविधमिदं ।

तस्मिन्नि भाष्यदीप्तिना कारकाद्यर्थनिर्णयः ॥

कारकेति—कारकाद्यर्थं निर्णये यथादिति व्युत्पत्त्या कारकाद्यर्थं निर्णयके एव इत्यर्थः । आदिना कर्त्तृदिपरिचयः । क कारकपदार्थं इति शिष्यजिज्ञासानिबन्धे परमतनिराकरणपूर्वकसमतसिद्धलक्षणमभिधत्तुं प्रथमतीव्रकारणमतसिद्धलक्षणमुपन्यस्य दूषयति । तत्र किं इति तत्र कारकादीं षट्कलं सम्यक् । किमेति क्रियाभावार्थं उच्यते इति शाब्दिकस्वरूपात् तन्निमित्तं तत्कारणत्वमित्यर्थः । यामं गच्छतीत्यादी गमभावार्थसंयोगावच्छिन्नक्रियाया कारणत्वाभावेऽपि भाव्यतावच्छेदकोभूतसंयोगकारणत्वमादाय यामादे कारकत्वं तादृशक्रियाया संयोगावच्छिन्नकारणत्वस्येपि क्रियान्यत्वेन निवेद्यतात् न क्रियायां कारकलक्षणव्यतिरिक्तमित्यर्थः ।

End

यद्यप्य भावेनेति यत्र भावेन यत् क्रियया सद्यः भावः क्रियाकरं तस्या स्वसमानाधिकरणत्वेन उक्तरीत्या लक्षणे प्रतिपत्तिस्तदीषकपदात् समतीति । नूतार्थदर्शनादिति इदमुपलक्षणं गोषु दुग्धास्वागत इत्यादी तादृशक्रिया सामानाधिकरण्यवाधेन वक्तव्यं सादिसामानाधिकरण्यमैव बोधो ज्ञेयवि बोध्यं तत्पूर्व यद्यप्य च धन्यस्यति यदभिन्नवर्गस्वत्वार्थं तथा लक्ष्यं भारपदं धर्मपरं धन्यं चति यतो अभेदाधिकेति भावः । ननु पूर्वोक्तार्थं ज्ञेयमित्यत आह शाब्दिकानामिति तथाच तादृशार्थं शाब्दिकानामिव ज्ञातव्यमिति भावः ॥ • • • ॥

Colophon.

समाप्त भाष्यदीप्तिना कारकटीका ॥ • • • ॥

निबन्धनम्—श्रीमाधवकृतकारकचक्रटीकाद्विषय निबन्ध

No. 169. **सुम्भबोधटीकां दुर्गादामकता सुबोधा ।** *Mugdhabodha tika Durgadāsakṛita Subodha*

This codex contains fragments of Durgadas's commentary on the *Mugdhabodha* in four different parts

(1) Substance, country made red and yellow papers, 18 × 4 inches
Folia, 36 Lines, 5-11 in a page Character, Bengali Date, 1
Appearance, very old Prose Not correct Incomplete

From the beginning upto a portion of the *Strītyapāda*

अथ दुर्गादासकृतटीकाया सुबोधाया प्रथमतः स्त्रीत्यपादांशविशेषावधिको दृश्यो वर्तते ।

(2) Substance, country made yellow paper, 18 × 4 inches Folia, 27
Lines, 6-7 in a page Character, Bengali Date, Bengali era 1226
Appearance, very old Prose Not correct. Complete

A part of the same work on the *Samasapāda*, complete

समासपादस्य टीकाऽत्र पूर्णा वर्तते ।

Colophon. इति श्रीदुर्गादासविद्यावागीशविरचितायां सुबोधायां सुम्भबोधटीकायां
समासटीका समाप्ता ॥ • ॥ • ॥ • ॥ श्रीदुर्गा श्रीकाशी प्रभुलक्ष्मी
श्रीरामप्रसाददेवग्रन्थेय स्नातकमिदं सन १९२६ तं २ माघ ।

(3) Substance, country made colourless and red papers 18 × 4 inches
Folia, 66 (of which fol 1 is wanting) Lines, 3-8 in a page Character,
Bengali Date, 1 Appearance, very old Prose Generally correct.
Complete (except the first folium)

A part of the same work on the *Kṛpāda*, complete

कृपादटीका पूर्णा वर्तते ।

(4) Substance, country made colourless paper, 15 × 5 inches. Folia, 11
(of which fol 1-4 are wanting) Lines, 4-9 in a page Character,
Bengali Date, 1 Appearance, very old, and worn out. Prose
Generally correct Complete (except the first four folia)

A part of the same work on the *Kārapāda*

कारकपादटीकाऽत्र वर्तते ।

No 170. **संक्षिप्तमारटीका गोपीचन्द्रकृता ।** *Samkṣiptasāratikā*
Gopīchandrakṛitā Substance, country made red and yellow paper,
 17 x 4 inches. Folia, 24 Lines, 6 in a page Character, Bengali
 Date, 1 Appearance, almost fresh Price Not correct Incomplete

Gopīchandra's commentary on the *Tadlīhapāda* of the *Samkṣiptasāra*, noticed in No 103 Incomplete

गोपीचन्द्रकृतमर्यादाटीका ।

No 171. **संक्षिप्तमारटीका गोपीचन्द्रकृता ।** *Samkṣiptasāratikā*
Gopīchandrakṛitā Substance, country made yellow paper, 17 x 4 inches.
 Folia, 109 (of which foll 1-5 are wanting) Lines 36 in a page
 Character, Bengali Date, 1 Appearance almost fresh Price
 Not correct Incomplete

Gopīchandra's commentary on the *Samkṣiptasāra* of the
Samkṣiptasāra noticed in No 103

गोपीचन्द्रकृतसमासवादटीका ।

No. 172. **उपादिपाद ।** *Upādīpādī* Substance country made
 yellowish paper, 17 x 4 inches. Folia 3 Lines, 5 in a page Character,
 Bengali Date, 1 Appearance, almost fresh Verse and prose General
 ly correct Incomplete

A part of the *Samkṣiptasāra* treating of affixes *Una* etc., entitled
Unādīpādī

विश्वरूपानामध्यायम् ।

No. 173. प्रदीपः । Pradīpah Substance, countrymade yellow, red and ash-coloured papers, 15×4 inches Folia, 56 Lines, 6-11 in a page Character, Bengali Date, * 1 Appearance, not old, with different handwritings Prose Not correct Incomplete

An exposition of the principles of Sanskrit Grammar, entitled Pradīpa or the lamp, by Kīrtanītha, an inhabitant of Haripāla in the Hugli District

Beginning. श्री गणेशाय नमः ।

शिवे नमः शैवीं सावित्रीं सरस्वतीम् ।
 त्रिविंशत्यो ज्ञता साक्षात् सिद्धयाम् ।
 गौरीं गुरुं गङ्गां मातृं गोमुखं गिरिम् ।
 दत्तिं दक्षं नमस्कृत्य ततोऽर्चयेत् प्रदीपकम् ।
 विद्यया कर्मयोगे पुण्यकामा भवद्भ्यम् ।
 क्व जायते भवान् क्व कृतस्तं मेव वागते ।
 क्व वासो भवत्यस्मिन् क्व क्व क्व क्व क्व क्व ।
 किं किं तन्मयीत मे भवता विस्तारदम् ।
 व्याकरणेन किन्नाहं क्व क्व क्व क्व क्व क्व ।
 एतादृक् संस्कृतं वाच्यं यदि क्व विद्यते ।
 न शक्नोति तदा क्व गिरं साध्यानुयोगिनीम् ।
 तवाग्रजो मीं वृक्षं तानं भवतोदयम् ।
 वत्यामि संस्कृतैव सख्यं वाचमनिन्दितम् ।
 वाच्यराचनमेव क्व शक्नोत्यर्थम् ।
 मयोक्तं वचनं युता वदन्ति जगद्भ्यम् ।
 अतो मया विस्तरेण प्रतिपातं प्रकथ्यते ।
 यथाशक्तं यदस्यामि यत्तु महत्तमं शुभम् ।
 श्रीकालं पातिरादायां निवसामि सदा चिरम् ।
 ज्ञानी हि मम भीमं क्व क्व क्व क्व क्व क्व क्व ।
 श्रीमन्काशीनाथदेवभक्त्या मम कृताम् ।
 वाच्यमस्य विरामी भूयः पुनाथापवाच्यम् ।
 यमुना कारणेन भवद्भ्यम् क्व क्व क्व ।
 भवद्भ्यम् वाच्यमस्य विरामी भूयः पुनाथापवाच्यम् ।
 यमुना श्रीरामचन्द्रदेवभक्त्या विरुता ।
 यदस्यामि मया क्व क्व क्व क्व क्व क्व क्व ।

বাণ্যোঃখীল্য সমস্তশাস্ত্রমণিষ্ঠা বিদ্যালবায়ীশ্চতী
 বাণীশ্চপতিসৌ বম্বু মদয় শ্রদ্ধাবর্গা বিদ্যা ।
 যল্যাম্বাদমরস্বতীরসমুচ্চাধারী পরা কীর্তি
 শিক্তা বাদিবচ্যোঃভবনু বিজয়িনী বাদবু বিদ্যাবল্যাম্ ॥
 তনু পাদাশ্রয় কণাদগুপ্তী বাণ্য। লপাখীকণা
 'শ্রদ্ধা'বাণ্য। ধিযল্যগুপ্তর্জনধি'দানী সমাসাদৃশ্য ।
 শাস্ত্রা য়ে পরিচলয়শ্লিষ্টকর্মে দৌষে বিচারল্য ।
 বিদ্যায়ৈ বিতনীনি বাঙ্কিতমিরা বিদ্যানদাশ্রাদৃশ্য ॥
 দৌষে দাশ্রয়দর্শনং ন মদয় শ্রদ্ধোতি দাতুর্নশ্যন
 দাতু দাপয়িতু শ্যনানু দময়িতু দৌর্ধর্মে দয়াধি ।
 তল্যানু'মদী'বম'চান'দু'গু'প্ত'কণ'যা দৌ'শ্য'মানানু' বিদূ'রে
 শ্রদ্ধা দল্যামিয সৌ নম সমস্তমসি মে ত্বদৌষাশ্রিয়স্মে ॥

ব্যাকরণত্বল্য প্রকৃতিপ্রত্যয়গম্যাদেশীপাদাশ্রয়ে শাস্ত্রশাস্ত্রনং ব্যাকরণং ইতি
 কথিত, যথা প্রকৃতিপ্রত্যয়াদিবিভাগপরিচয়নয়। শাস্ত্রশাস্ত্রনং
 পাঠকশাস্ত্রনং । পঠকিনু লব্ধে পাদিনা সমাদেশী'দৃশ্য' । তথ কা
 প্রকৃতি প্রত্যয়ীত্বপক্ষে কারণং প্রকৃতি ন'চ তথ্য। কা'দৌ'শ্য' কারণ
 নৌ'প'দ'য'ত ইতি বাণ্যম্ কপা'বা' কার্য'ত'পি চ'ট' প্রতি কারণত্বল্য
 কারণত্বল্য'বা'তা'ভা'ব'াতু 'অ'ল'যা 'প'রা'দি'বা'জা'দ'নি'শ্চ'ার'ণ'বা'প'সে সা 'খ'
 হি'বা' বা'নু'না'ম'ভে'দ'ানু ।

End. নানি ।

Colophon. নানি ।

বিষয়—প্রদীপাখ্যে ব্যাকরণদিশাস্ত্ররচয়ণিষাৎক কবিব্রহ্মবিদ্যেয় যোগেশ্বর
 দেবশর্মেবিরচিত ।

No. 174. ব্যাকরণদীপিকা । Vyākaranādīpikā Substance, red and
 yellow papers, 17 x 4 inches. Folio, 37 Lines, 7-12 in a page. Character,
 Bengali. Date, 1 Appearance, not fresh. Prose Generally correct
 Incomplete

A portion of *Vṛkṛinādīpikā* (Vamśavadīna's commentary on Goyicandra's) on the *Samāsapada* only, noticed in No 105

যত শীঘ্রশীঘ্রদনজন ব্যাকারদীপিকায়া সমাসপদকরণে লিখিত বর্ণনে ।

No. 175. সঙ্ক্ষিপ্তসার । *Samkṣiptasārah*

Under this No. we find the following fragments of the *Samkṣiptasārah*.

(1) **সন্ধিপাদ** । *Sandhipādah* Substance country made colourless paper, 14×4 inches Folia 33 Lanes, 1-6 in a page. Character, Bengali. Date ? Appearance, very old, and worn out Verse and prose, Not correct Complete

(2) **তিঙ্কন্তপাদ** । *Tinikṇṭapādah* Substance, country made yellowish and colourless papers, 14×3 inches Folia, 5° Lanes, 5-6 in a page Character, Bengali Date ? Appearance very old, and worn out. Verse and prose Not correct Incomplete

(3) **ক্ৰদন্তপাদ** । *Kṛidantapādah* Substance, country made colourless paper, 14×3 inches Folia, 43 Lanes 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts Verse and prose. Not correct. Complete.

(4) **সুবন্তপাদ** । *Suvantapādah* Substance, country made colourless paper, 14×3 inches Folia 30 Lanes 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old worn out, partly torn and writing effaced in most parts Verse and prose Not correct Complete.

(5) **সমাসপাদ** । *Samāsapādah* Substance, country made colourless paper, 14×3 inches Folia, 3° Lanes, 5-6 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1650 Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts Verse and prose Not correct Complete.

(6) **কারকপাদ** । *Karikapādah* Substance country made colourless and reddish papers, 14×3 inches Folia 19 Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out and writing effaced in parts Verse and prose Not correct. Incomplete.

All these contain rules of Kramadīśvara with their respective Vṛttis by Jumarānandin

Under this number we find also duplicate copies of some of the abovementioned fragments, such as Śaṅkṣipāda, Kāraṇapāda and Suvantapāda, but all incomplete and not worth noticing

No 176 लिङ्गानुशासनम् । Lingānuśāsanam Substance country made white paper, 18×5 inches Folio 5 Lines 6 16 in a page Character, Bengali Date Śaka 1684 Appearance very old Verse Generally correct Complete

The part of Amara Simha's lexicon, noticed before treating of genders only, with explanatory notes in both the margins

अमरकीर्तनार्थलिङ्गानुशासनं सटीकमयं वर्तते ।

No. 177. सञ्क्षिप्तसारपत्राणि । Saṁkṣiptasārapatrāṇi

This contains a few folios of the Suvanta and Sandhi padas of the Saṁkṣiptasāra with some of Amara Simha's lexicon not worth noticing

पुस्तकेऽभिन्ने सञ्क्षिप्तसारपत्राणि अमरकीर्तनपत्राणि च मिलितानि सन्ति ।

No 178 सञ्क्षिप्तसार । Saṁkṣiptasārah

Under this number the following portions of the Saṁkṣiptasāra (rules of Kramadīśvara with Jumarānandin's vṛtti) are to be found

(1) तद्धितपादः । Taddhitapādah Substance, country made yellowish paper, 13 × 4 inches. Folia, 61 (of which the first two are wanting Lines, 4-6 in a page Character, Bengali Date, ! Appearance, not fresh Verse and prose Generally correct. Complete (except the first two folia)

(2) समासपादः । Samāsapādah Substance, country made colourless and yellow papers, 15 × 4 inches Folia, 45 Lines, 4-6 in a page Character, Bengali Date, ! Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts Verse and prose Not correct. Complete.

(3) सुवन्तपादः । Savantapādah Substance, country made colourless paper, 18 × 4 inches. Folia, 20 Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date, ! Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts Verse and prose Generally correct. Complete

(4) कारकपादः । Kāraṅkapādah Substance, country made yellow and colourless papers, 18 × 4 inches Folia, 20 (of which the first three folia are wanting) Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ! Appearance, old Verse and prose Not correct Complete (except the first three folia)

(5) कृदन्तपादः । Kṛīdantapādah Substance, country made colourless paper, 14 × 3 inches Folia, 31 Lines, 5-7 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1752 Appearance, old, worn out slightly, and slightly torn in parts Verse and prose. Not correct. Complete

(6) तिङन्तपादः । Tinantapādah Substance, country made colourless paper, 18 × 4 inches Folia, 56 (of which the first three folia are wanting) Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali Date, ! Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse and prose. Not correct. Complete (except the first three folia)

पुस्तकेऽस्मिन् संहितासारस्य समुच्चिन्विताः पादा वर्णनं ।

No. 179. কবিকল্পদ্রুম. । Kavikalpadrumah Substance, country made colourless paper, 15 × 4 inches Folia, 7 Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts Verse Not correct Incomplete

An incomplete copy of the work noticed in No 9

বিবরণান্তকপূৰ্ণম্ ।

No 180. সুপদমব্যাকরণ । Supadmavyakaranam Substance, country made white and red papers, 16 × 5 inches Folia 37 (from 50 to 93, of these foll 55-60 are wanting) Lines, 9 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old Verse and prose Generally correct Incomplete

A portion of the Supadmavyākaraṇa noticed in No 125

বিবরণান্তকপূৰ্ণম্ ।

No. 181. মুগ্ধবোধপরিগিষ্ট । Mugdhabodhapariṣiṣṭam Substance, foolscap paper, 14 × 6 inches Folia, 2 Lines 8-9 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old and torn Prose Not correct Incomplete

An incomplete copy of the work noticed in No 73

বিবরণান্তকপূৰ্ণম্ ।

No. 182 সঙ্ক্ষিপ্তসারতত্ত্বিতপাদ. । Samkṣiptasārataddhitapādah Substance, country made colourless paper, 16 × 4 inches Folia, 18 Lines, 5 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance, very old Verse and prose Generally correct Incomplete

This contains only the Taddhatapāḍa of the Saṁkṣiptasāra noticed in No. 142. Incomplete

পুস্তকেঃখিৎ সচিন্তসারস্ব তদিতপাদমানং খণ্ডিতং বর্ণিত ।

No. 183. **সঁচিন্তসারগৌরীচন্দ্রটীকা ।** Saṁkṣiptasāra Goyī candratīka

A portion of Goyīcandra's commentary of the Saṁkṣiptasāra noticed in No 103, on palm leaves Excessively worn out, torn, and worm-eaten throughout, not worth noticing

এত্ব ই তাড়পমলিখিতা সচিন্তসারগৌরীচন্দ্রটীকা জীর্ণাশীচাখণ্ডিতা ন বর্ণিত ।

No. 184. **কারকোল্লাস ।** Kārakollāsa Substance, country made white paper, 14 x 4 inches Folia, 7 (of which fol 5 is wanting) Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1758 Appearance, old, and worn out Verse Not correct Complete

A short treatise on Karakas or cases, entitled Kārakollāsa, or an illustration of Kārakas in verse, by Bharata Sena son of Gaurāṅga Mallika, the well-known author of several Sanskrit works.

বিবরণমূল্যপূৰ্ণম্ ।

No. 185. **শব্দশক্তিপ্রকাশিকাটীকা ।** Śabdashaktiprakāśikāṭīkā Substance, country made yellow and white paper 20 x 7 inches. Folia, 121 Lines, 2-12 in a page Character, Bengali Date 1 Appearance, somewhat old, with different handwritings Prose Not correct Complete

A commentary on the Śabdāśaktiprakāśikā, a treatise on the philosophy of Grammar by Jagadīśa Bhāṭṭācāryya, one of the famous commentators of the Navyanyāya school of Navadvīpa, by Kṛṣṇakānta Vidyābhāṣya, pupil of Ramanāṣya Tarkapañcāna. The text is generally placed among the treatises of Śabdakhanda of the Navyanyāya school. But as the commentary is full of grammatical discussions, we prefer to place it among the grammars.

Beginning. श्री नम शिवाय ।

• श्रीशैव कथं तच्चिरं हिमगिरिं यद्वे कुटीरे प्रिये
 योगाये किमुतामि कोचरमणी तवेति सन्धावय ।
 शुक्ला द्वासमन्वित गिरिमुता गौरीश्रीर्मेनका
 तत्रासीति वदन् मन्त्रज्जटदयी माम्यान् लम्बीदर ।
 न्यायालङ्कारयुक्त विभूषनजनकश्रीपतीशेनयुक्त
 + + + सततमविर्भां श्यामल सामगोत
 ग्वात तात नितान्त स्रष्टदमन्त्रं माह्वमा माधुर्मन्त्र
 श्रीयुक्तधाव कालीचरममरचय चयनादौ प्रचक्ष्य ।
 मन्त्रश्रीरूपकान्तामकमुतयजनप्रीतसत्पादपद्या
 सानन्दानन्दमन्दस्मितमिलितवचोभाषणजनपापा
 किञ्चित् क्रोधान्यतापादतरिपुक्लितानिष्टवैष्टादिदीपा
 शिष्टासुम्धाविशिष्टा प्रभवतु जननी तारिणी मे नमस्या ।
 न्यायाद्यैर्व्यतिसृष्टिसृष्टि विधौ हतुं स्वकृपायताम् ।
 धीरानुसूत नयन्तमयुतान् दुर्लुङ्घिकान् मुदता ।
 वेदाव्यानसमृद्धतास्त्रिलधरादिव महार्त्तं मुदा ।
 श्रीलश्रीजगदीशमत्र कमलाधीन नमस्यामहे ।
 न्यायससारपाद्योधिमधीपासकतारकम् ।
 रामनारायणं वन्दे तर्कपचानन गुरुम् ।
 धीरश्रीरूपकानेन विद्याश्रीममन्त्रिणा ।
 व्याख्यायते सतां तुष्टौ शब्दमक्तिप्रकाशिका ।
 प्रचक्ष्य मुधो विनयेन मात्मान्
 धीरान् समस्तानिति विदयामि ।
 अत्रिषमात्मार्थमिदं विज्ञाय
 प्रदर्शनोऽयं सुधीभाव्यष्टम् ॥

मङ्गलाचरणपूर्विका निरुक्तकारिकावलीव्याख्या प्रेक्षावत्प्रवृत्तये गिष्य-
शिवायै च प्रयाजनाभिधेयसम्बन्धप्रतिपादकं पद्यमादौ निबध्नाति तर्कमिन्नादि
तर्कोक्तिरूपान्तरिणि यावत् तन्मिडान्त तथाच पूर्वपक्षे मिडान्त
जानातीत्यर्थः । अथवा तर्के तर्कशालं तन्मि व्याकरणं कातम् वा-
जानातीत्यर्थः ।

End.

एकाच इत्यस्य व्याहृतिमाह पुन पुन कथयतीत्यादि अनादेरित्यस्य
व्याहृतिमाह पुन पुनरेज्यादि उत्सर्गेत इत्यस्य व्याहृतिमाह च प्रभृतिभ्य-
श्चेति कुत इत्याकाङ्क्षायामाह पुन पुन ग्रीध रत्यादि इत्याख्यातटीप्पनी
ममाप्रा तद्धित टीप्पनी करण च व्यायासध्वनितार्थकतया विचारविधुतया
अति सुगमतया च सदोया प्रवृत्तिर्नोत्पदा ।

Colophon.

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विवरणम् - योक्तुं अक्षानविद्यावागोमरुतमन्दशक्तिपकामिकाटीकादपीदं निबन्धः ।

No. 186 व्याकरणदीपिका । Vyākaraṇadīpikā Substance,
country made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 75 Lines, 4-6 in a
page Character, Bengali Date, Appearance, very old, worn out,
and writing slightly effaced in parts Prose Generally correct
Incomplete

This codex contains the Taddhita portion only of the Vyākaraṇa
dīpikā, a commentary on Goyicandra's noticed in No 105, complete.

पुस्तकेऽस्मिन् विद्याविनीदाकृजश्रीव्यासपञ्चाननकृताया भाषीषन्द्रव्याखाटीकादवाया व्याकरण
दीपिकायाम्निबन्धप्रकरणमात्रं वर्तते ।

No. 187. वसुधातुकारिकाटीका । Vasudhātukārikāṭīkā Subs-
tance, country made colourless paper, 15 × 3 inches Folia, 8 Lines, 5-6
in a page Character, Bengali Date, Śaka 1323 Appearance, very old,
worn out, and writing effaced in parts Prose Generally correct Complete

Another complete copy of the commentary on the Vasudhātukārikā noticed in No 141

Colophon. इति श्रीवादीन्द्राचार्यकृता वसुधातुकारिकाटीका समाप्ता ॥

राम लक्ष्मीधिक नाम यदुक्तैव नरक्षरेत् ।

विनाऽपि सैतुनिर्याणमपारं भवसागरम् ॥

श्रीकृष्णरामदेवशर्मण्य भ्रातरं पुस्तकम् ॥ * ॥ शकाब्दा १५२३ श्रीचतु-
र्भाषाये नमः श्रीमद्वादिवाय नमः ॥

-विवरणानुरूपम् ।

No 133. शब्दशक्तिप्रकाशिका । *Sabdasaṅkṣipta-prakāśikā* Substance, country made colourless paper, 16 × 2 inches Folia 92, (of which the last two foll appear to have been replaced recently) Lines 5 in a page Character, Ben. Date ? Appearance very old, worn out, and writing slightly effaced in parts (except that of the last two foll) Verse and prose Generally correct Complete

A work on the philosophy of words in verse with short explanations, entitled *Sabdasaṅkṣipta-prakāśikā*, by Jagadīśa Tarkāṅkara, the well known authority of the Navyanyaya school, noticed in Nos 452-453

विवरणानुरूपम् ।

No 139 संक्षिप्तसारसुबन्तपाद । *Samkṣiptasārasubantapādaḥ* Substance, country made yellow and white papers 15 × 3 inches Folia, 13 Lines 5-6 in a page Character, Nagara Date ? Appearance, old and worn out. Verse and prose Not correct Incomplete

This codex contains only a portion of the Subantapāda of the *Samkṣiptasāra* noticed in No 103

पुस्तकेऽस्मिन् संक्षिप्तसारस्य सुबन्तपादः खण्डितो वर्तते ।

No 190. **समासवाद ।** Samāśavādah Substance, country made red and white papers 21×6 inches Folia 6 Lines, 29 in a page Character, Bengali Date, Śāka 1640 Appearance very old, and worn out. Prose Generally correct Complete

A different work under the same name and treating of the same subject with the work noticed in No 155 by Rāmabhadra Śīrva bhauma Bhaṭṭācāryya.

Beginning श्रीराम ।

भट्टाचार्येसार्वभौमरामभट्टेण श्रीराम ।

समासेन समासार्ता तत्त्वमत्र निदध्याते ।

अथ बहुव्रीहौ चित्तगुणानय इत्यादौ चित्रगोस्वामिबीषीषीषपदस्य चित्र पदस्त्रीभयपदस्य वा स्वामिनि लक्षणया एकपदवैयर्थ्यप्रसङ्गात् नापि बीषपदं गोस्वामिलक्षकं गवि चित्रपदस्याभेदान्नय इति बाधम् पदार्थैकदशे अभेदान्नयस्याप्यलक्षणपक्षत्वात् । अन्यथा पशुरपद्युर्वेदोऽग्रश्च इत्यादावपि विना लक्षणां वीर्यतापसे ।

End.

कुम्भकार धीरपादो खट्वाशायीत्यादावुपपदसमासेषु कुम्भादिपदानि लक्षणया कुम्भविषयकधीरकर्मकखट्वाधारकादिपराणि । धात्वयनामाद्यधीरभेदे नान्वयस्याप्युपपन्नत्वात् व्युत्पत्तिसङ्कोचे तु शक्या कुम्भादिविषयकत्वादि लक्षणयाप्युपपत्तिर्भवतीति सत्तेषु ॥

Colophon

इति महाभट्टीपाध्यायसार्वभौमभट्टाचार्यविरचित समासवाद सम्पूर्ण ।

श्रीगीविन्दपदवन्द सान्द्रानन्दपदं सदा

मत्ता नभयतुषडभूमितेऽलक्ष्मीदिमां रघु ।

विवरणम्—महामहोपाध्यायश्रीरामभट्टसार्वभौमप्रणीतसमासवादरूपोऽयं निबन्ध ।

No 191. **संक्षिप्तमारटीकागोयीचन्द्रखता ।** Samkṣiptamarṭikā Gōyī candrakṛtā Substance country rule colourless paper, 18×4 inches Folia 50 Lines 6-10 in a page Character Bengali Date, ? Appearance, very old Prose Generally correct Incomplete

This codex contains only the Kārakapada of Goyicandra's commentary on the Saṃkṣiptasara, noticed in No 103

পুস্তকেঃখিন্ গোবীন্দকৃতসংক্ষিপ্তসারকারকপাদটোকামায বর্ণিতৈ ।

No. 192. সঙ্ক্ষিপ্তসার । Saṃkṣiptasara Substance, country made red paper, 15 × 4 inches Folia, 50 Lines, 7-10 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, with different handwritings Prose Not correct Incomplete.

This codex contains fragments of Saṃkṣiptasara, noticed in No. 103, on Sandhi, Tīṃanta, and the Kāntapada.

পুস্তকেঃখিন্ সংক্ষিপ্তসারস্য সম্বন্ধিতকৃতপাদা খণ্ডিতা বর্ণিতৈ ।

No. 193. কবিকল্পদ্রুম । Kavikalpadrum Substance, country made red paper, 15 × 4 inches Folia 33 Lines, 2-4 in a page Character, Bengali Date, 1731 Śaka Appearance, old Verse Generally correct. Complete

Another complete copy of the work noticed in No 9

Colophon. इति श्रीवोपदेवपण्डितविरचित कविकल्पद्रुमोनाम धातुपाठ समाप्त ॥ • •

श्रीदुर्गा ॥ श्री ॥ • •

कालीकालधरामर प्रपठितुं दत्त समाख्य सुदा
शाके भूष्यमल्लशचन्द्रवर्धिते साध्याग्निपद्मके ॥
चन्द्रार्द्धे व्यलिखित्तिभाष्य मनसा गोविन्दपादानुजे
शौक्ये य कुरुते भरो जनयितुमर्हं इदमूलकम् ।

বিসরণম্—কবিকল্পদ্রুমোঃখিন্ সম্পূর্ণ বর্ণিত।

Note There is another copy of the above-mentioned work, having six folia only from the beginning

পুস্তকেঃখিন্ সন্দ্যান্যন্যপি বটপবাণি নিবন্ধস্বাভ্য ।